SANDÈ-'KPAKPĂ LỤ

BẸNI

DZHỌN NGMÀ.

ITSHO 'KOME.

Tsʜŭ̈tsʜŭ̈ klẹngklẹng lụ Wiemạ lụ iạ, ni Wie- 1
mạ lụ kẹ̆ Ñüngmạ̀ iạ, ni Wiemạ lụ dzhi Ñüng-
mạ̀. Lụ tshŭ̈tshŭ̈ klẹngklẹng lụ e kẹ̆ Ñüngmạ̀ 2
iạ. Lụ fe nj piā, ni à' shj lụ á fé-e nặ́ko 'ní à' 3
fe. E mli hiẹkămạ̀ iạ, ni hẹkămạ̀ lụ dzhi gbạ- 4
mẹj a là. Ni là lụ tshòạ̈ iẹ dung mli, ni dung 5
lụ ẹ̆́nānằ.

E` bằbămli ákẹ ằ' tshŭ́ nū kò kẹ̆dzhẹ̀ Ñüng- 6
mạ̀ ngạ, à tshẹ́ lụ Dzhọn. E` ba òdắse iĕrĕ, 7
koni é iè là lụ òdắse, koni [mẹj] piā 'á hĕ́äiè iẹ̀
è hĕwạ̀. Dzhē lụ dzhí là lụ, shi [è bà] là lụ 8
òdắse iĕrĕ. Nŏ̀ dzhi là ănạ̀kuắ lụ 'ní tshoạ hắ- 9
a ['mẹj] piā 'ní bà-a dzhèng lụ. E` iẹ̀ dzhè lụ 10
mli, nì lụ fe dzhè lụ, ni dzhè lụ lĕ́ lụ. E bà 11
lụdiẹntshẹ̀-e-nặ́ ngạ, ni lụdiẹntshẹ̀-e-nặ́ heré-e
lụ. Shi 'mẹj-a-bạ̀ 'ní hĕrĕ lụ [lụ], è hắ [ammẹ] 12
hĕgbẹ ákẹ ammẹ 'á fē Ñüngmạ̀ bj, 'mẹj 'ní hĕạ̈-
ièạ̈ iẹ̀ e gbẹ̆́i nạ̀[lụ]. Dzhē lắ, 'lō hèwŭ̈lo sŭmằmằ, 13

'lō nū sŭmặmặ, shi Ñüngmạ̀ ni à' fặ ammẹ.
14 Ni à' fe Wiemạ lụ hèwŭlo, ni e hì wạ̀ ṫeng, ni
wạ̀ nà e hĕ-nạ̀-wŏ́mạ lụ, ákẹ Tshẹ̀ lụ bi 'kōme-
'ní-à-fặ lụ hĕ-nạ̀-wŏ́mạ lụ, kẹ̆ iăkă-nặkē, kẹ̆
ănạ̀kuặ obọ̆́.
15 Dzhọn iẹ́ lụ òdặse, nì e bò e kẹ, "Enẹ̆́ dzhi
'mạ̀ hĕwạ̀ 'ní mi kẹ, Mạ̀ 'ní bà-a iẹ̀ ni' sẹ lụ, à'
16 ngạ̀-ạ tshŭ̈tshŭ̈, shi e iẹ̀ dăni' mi [iạ]. Ni dzhẹ̀
e mli obọ̆́ lụ, ni wạ̀ piā wạ ná-a, ni iăkă-nặkē iẹ̀
17 iăká-nặkē hĕwạ̀. Shi mlá lụ, à' ngạ Mosẹs à'
ngạ̀-hặ́, iăkă-nặkē, kẹ̆ ănạ̀kuặ́ lụ, Dzhesus Krist
18 kẹ̆bà. 'Mạ̀ ko ẹ́-nà ko Ñüngmạ̀ pẹ̆́ng, bi 'kō-
me-'ní-à-fặ [lụ'], 'ní iạ Tshẹ̀ lụ mlishi [lụ], lụ
ni ẹ̆́-tshì è ṫa."
19 Ni enẹ́ dzhi Dzhọn òdặ́se lụ, bẹni Dzhufoj lụ
tshŭ̈́ osặfoj kẹ̆ ljvaitj kẹ̆dzhẹ̀ Dzhẹrusalẹm ákẹ
20 ammẹ bi lụ [ákẹ], Nặ́mạ̀ dzhi ŏ̀? Ni e gbặ́mli,
ni e shiōnạ̀, shi e gbặ́mli, [ákẹ] Mi dzhē Krist
21 lụ. Ni ammẹ bi lụ [ákẹ], Mẹni mặ́? Elias
dzhí ŏ̀? Ni e kẹ, dzhē mi [dzhí]. Gbalạ̀ lụ
22 dzhí ŏ̀? Ni e hĕrĕnạ̀ [e kẹ], Dabi. Agbẹnnẹ
ammẹ bí lụ [ákẹ], Nặ́mạ̀ dzhi ŏ̀? koni wạ̀ 'á-
23 nặ́ ẹ̆ko wạ̀ 'á-kẹ 'mẹj 'ní tshŭ̈́ wạ̀ [lụ]. Ṫĕ́ o wieạ
ó-hĕ̀ ṫẹn? E kẹ, Gbĕ̀ 'ní bòạ iẹ ngănạ̀, [ákẹ],
Ñẹ dzhặ́dzhé-a Nimtshạ̀ lụ gbẹ lụ, bẹni Esaias
24 gbălạ̀ lụ kẹ lụ, dzhi m'. Ni bặfoj lụ dzhẹ̀ Pha-
25 risj lụ à ṫeng. Ni ammẹ bi lụ ammẹ kẹ, Kẹ-
dzhi o dzhē Krist lụ, àlō Elias, àlō gbălạ̀ lụ,
26 mẹni hĕwạ̀ o báptaiziạ mặ́? Dzhọn hĕrĕ am-
mẹ nạ̀, e kẹ, Mi [lụ], m' kẹ̆ nŭ̈ baptaiziạ; shi

'mạ̀ ko dầmạ̀ ñẹ tẹng, 'ní ñẹ lẽ́. Lụ-nạ̄n dzhi 27
'mạ̀ 'ní bà-a iẹ̀ m' sẹ̄ 'ní 'à ngạ̀-ạ tshṻtshṻ lụ;
'mạ̀ 'ní è tokota kpầ lụ m' sā ákẹ m' fẽ́ndèạ̈.
Nj nẹ́ băbămli iẹ̀ Bẹthấbara, iẹ̀ Dzhọrdan sẹ̄, iẹ̀ 28
hẽ́ 'ni Dzhọn baptaiziạ [lụ].

Dzhètshẹ̃́renạ̀ lụ, Dzhọn nà Dzhesus bà-a e 29
ngạ, ni e kẹ̄, Ñẹ kuẹ́ä Ñüngmạ̀ tōbi lụ, 'ní
dzhieạ dzhè lụ nấshàfemạj lụ. Enẹ dzhi lụ 'mạ̀ 30
hĕwạ̀ 'ní mi kẹ̄, Nū ko mī bà iẹ̀ m' sẹ̄, 'ní à'
ngạ̀-ạ tshṻtshṻ, shi è iẹ̀ dấni mi iạ. Ni mi lẽ́ 31
lụ, shi ákẹ à'wá-dzhie lụ á-tshọ́ Israẹl, hĕwạ̀ ni
m'bà kẹ̆ nṻ kẹ̆ baptaizimạ̀. Ni Dzhọn iè- 32
òdấse kẹ̄, Mi nà Mūmạ̀ lụ jạ̈shì tămạ̀ ŏkpò
kẹ̆dzhẹ̀ ñüngmạ̀ mli, ni è dămạ̀ è nạ̀. Ni mi 33
lẽ́ lụ, shi 'mạ̀ 'ní tshṻ m' ákẹ m' kẹ̆ nṻ 'á bap-
taiz lụ, lụ kẹ̄ m' [ákẹ], 'Mạ̀ nạ̀ 'ní ŏ 'á nà ákẹ
Mūmạ̀ lụ jạ̈, ni e dămạ̀-ạ e nạ̀ [lụ], lụ dzhi 'mạ̀
'ní kẹ̆ Mūmạ Krọ̆ngkrọ̆ng lụ baptaiziạ. Ni mi 34
nà, ni mi iè-òdấse ákẹ Ñüngmạ̀ Bí lụ 'nẹ́.

'Asā dzhètshẹ̃́rĕnạ̀ lụ, Dzhọn kẹ̆ è kăsélạj lụ 35
j-ẹñạ dămạ̀shi, Ni e kuẹ̃ Dzhesus shấràäshi lụ 36
e kẹ̄, [Ñẹ] kuẹ̃a Ñüngmạ̀ tōbi lụ. Ni kăsélạj 37
ẹñạ lụ nù e wiemạ lụ, nì ammẹ ñiẹ Dzhesus sẹ̄.
Ni Dzhesus tshọ̃-e-hè, ni e nà-a [ákẹ] ammẹ 38
ñiẹ e sẹ̄ lụ, e kẹ̄ ammẹ [ákẹ], Mẹni ñẹ tấoạ?
Ammẹ kẹ̄ lụ [ákẹ], Rabbi, (nạni, kẹdzhi à tshọ- 39
shĭshi, dzhi, Oura), nẹ̄gbẹ̀ ŏ hìạ̈? 'E kẹ̄ ammẹ 40
[ákẹ], Ñẹ ba kuẹ̃a. Ni ammẹ ba nà hĕ 'ni è
hiạ lụ, ni nò gbi lụ ammẹ kẹ̆ lu hishi; ni é-shẹ̀
gbẹkẹ ngmẹdzhj ẹ̃dzhuẹ̀ hĕwạ̀. Andru, Simon 41

Pitr ñẹmi lụ, dzhi ’mẹj ẹña ’ní nǜ Dzhọn [wie]
42 ’ní ñiẹ e sẹ̄ [lụ], à ten ’mạ̀ ’kome. E [ià] tao
lụdiẹntshẹ̀ e ñẹmi Simon tshǘtshǘ, ni e kẹ̄ lụ
[ákẹ], Wạ̀ ẹ́-nà Mẹssia lụ, nạni, kẹ̆dzhi a tshọ̄-
43 shĭshĭ lụ, dzhi, Krist lụ. Ni e kẹ̆ bà Dzhesus
ngạ. Ni Dzhesus kùẹ̆ạ lụ [lụ, e] kẹ̄, Simon,
Dzhona bí dzhí ŏ; à’ wa-tshẹ̆ ŏ Kephas, nạni
shĭshĭtshọ̄mạ̀ dzhi, Pẹtros.
44 Dzhètshẹ̆rĕnạ̀ lụ, Dzhesus t̆ăoạ [ákẹ] e ià-a
Galilj, nì e nà Philip, ni e kẹ̄ lụ [ákẹ] Ñ̄iẹmặ m’
45 sẹ̄. Nắ, Philip dzhẹ̀ Bẹthsaida, Andru kẹ̆ Pitr
46 mang lụ. Philip bă-nà Nathanaẹl, nì e kẹ̄ lụ
[ákẹ], Wạ̀ ẹ́-nà ’mạ̀ hĕwạ̀ ’ní Mosẹs, iẹ̀ mlắ lụ
mli, kẹ̆ gbalạj lụ, ngmà [lụ]; Dzhesus [’ní]
47 dzhẹ̀ Nazarẹth, Dzhosẹph bi lụ. Ni Nathanaẹl
kẹ̄ lụ [ákẹ], Ani nọko ’kpắkpắ wá ñẹ̆ ’á dzhẹ̀
48 Nazarẹth mli? Philip kẹ̄ lụ [ákẹ], Bá kuẹ́.
Dzhesus nà Nathanaẹl bà-a è ngạ, ni e kẹ̄ iẹ̀ e
hĕwạ̀ [ákẹ], [Ñ̄ẹ] kuẹ́ä ănạ̀kuá Israẹlñŏ, ’mạ
49 mli ’ní opắsa bẹ̆. Nathanaẹl kẹ̄ lụ [ákẹ],
Kẹdzhẹ̀ nẹ̄gbẹ̀ ŏ lè m’? Dzhesus hĕrĕnạ̀, nì ẹ
kẹ̄ lụ [ákẹ], Dắni Philip tshẹ̆ ŏ [lụ], bẹni o iạ
50 àgbọ̆mitshŏ lụ shĭshĭ [lụ], mi nà ŏ. Nathanaèl
hĕrĕnạ̀, ni e kẹ̄ lụ [ákẹ], Rabbi, Ñ̄üngmạ̀ Bi
51 lụ dzhí ŏ; bŏ dzhí Israẹl mangtshẹ̆ lụ. Dzhesus
hĕrĕnạ̀, ni e kẹ̄ lụ [ákẹ], Nạni mi kẹ̄ ŏ ákẹ̆,
Mi nà ŏ iẹ̀ àgbọ̆mitshŏ lụ shishi, hĕwạ̀ lụ, ŏ hẹ̆
52 ŏ iè? O wá nà nj wǜdzhj fẹ̀ enẹ̆. Ni e kẹ̄ lụ
[ákẹ] Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng, mi kẹạ ñẹ, Enẹ́ sẹ̀ [lụ] ñẹ
wá nà ñüngmạ̀ nākắ, koni Ñ̄üngmạ̀ angẹlj lụ
t̆ẹashi ni ammẹ jạ̀shi iẹ̀ gbằmạ̀ Bi lụ nạ̀.

ITSHO ẸÑÀ.

Nɪ gbi 'ní dzhí gbjẹ́tẹ̆ lụ, à' fe kpēmạ̀ iẹ̀ Kana 1
iẹ̀ Galilj; ni Dzhesus ñẹ̆̀ lụ iẹ̀ dzhẹ́i. Ni à' 2
tshẹ̆́ Dzhesus hŭ́, kẹ e kăsélạj lụ, kẹtē kpēmạ̀
lụ. Ni bẹni wẹin lụ ẹ́tằ lụ, Dzhesus ñẹ̆̀ lụ kẹ̄ 3
lụ [ákẹ], Ammẹ bẹ̆́ wẹin. Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], 4
M' kẹ̆ ŏ̀ iẹ̀ săndè mẹni jō; mi bẹ̆̀ shẹ̆́ko. E ñẹ̆̀ 5
lụ kẹ̄ tshŭ́dzhj lụ [ákẹ], Nặ́fẹjnặ́ ['ní] è wá kẹ̄
ñẹ [lụ], ñẹ fēä. Ni tẹ̆́ nŭ̀gbẹj ẹ́kpā mămạ̀shi, 6
bẹni Dzhufạj lụ [fẹạ] hètshẹ̆́mạ̀ lụ, ẹ́kŏmé wá
ñẹ́ 'á iè gbẹ̆́j ẹ́ñạ̀ 'lō ẹ́tẹ̆. Dzhesus kẹ̄ ammẹ 7
[ákẹ], Ñ̄ẹ̆́ wòä gbẹ̆́j lụ à' mli nù òbọ̆́bọ̆; nì ammẹ
wò mli, kẹ̆bashí nābŭ́. Ni e kẹ̄ ammẹ [ákẹ], 8
'Agbẹnnẹ ñẹ̆́ tshặ̀-a ẹ̆́ko ñẹ kẹ̆ hằ kpēmạ̀-lụ-
tshẹ̀ lụ. Ni ammẹ kẹ̆tē. Bẹni kpēmạ̀-lụ-tshẹ̀ 9
lụ sằ-e-nā nŭ̀ lụ 'ní ẹ́-tshọ̆́ wẹin [lụ], nì e lẹ̆́
hẹ̆́ni dzhẹ̆̀; tshàbẹ̆lẹ̆ tshŭ́dzhj lụ 'ní jẹ̀ nŭ̀ lụ
lè; kpēmạ̀-tshẹ̀ lụ tshẹ̆́ ăjèfŏrŏwù lụ, Ni e kẹ̄ 10
lụ [ákẹ], 'Mẹj fẹj [lụ] bọ̆́jmạ̀bĕ [ammẹ] kẹ̆
wẹin 'kpằkpă mạ̀-ashì; nì bẹni 'mẹj ẹ́-nŭ̀
ŏdzhẹ̀gbān [lụ], nạni dzhi ẹfọng-fẹ̆̀ no; bŏ̀ [lụ]
ŏ́ ngạ̀ wẹin 'kpằkpă lụ ŏ́ tò ágbẹnnẹ. Okadj 11
bọjmạ̀ nẹ̆́ [lụ] Dzhesus fe iẹ̀ Kana iẹ̀ Galilj, ni
e ngạ e hĕnạwŏ́mạ lụ e tshọ̄; ni e kăsélạj lụ
hẹ̆́jè iẹ̀ e nạ̀.

Enẹ̆́ sẹ̄ [lụ], e kplekeshi kete Kapẹ̄naüm; lụ, 12
kẹ̆ è ñẹ̀, kẹ̆ è ñẹmimẹj, kẹ e kăsélạj [lụ]; ni
gbj 'ní ammẹ hi dzhẹi fá-a.

13 Ni Dzhufoj lụ ạ̀' Henạ̀hōbẽ̀ lụ ẹ̃́shẹ̃̀shĭ-ẹ̃́tà; ni
14 Dzhesus kuạ̀ e ṫe Dzhẹrusalẹm; Ni è nĩ́na iẹ̀
tẹmpl lụ mli [lụ], mẹj 'ní hō-ạ tshinấj, kẹ̆ ṫòj,
15 ni mẹj 'ní ṫshấkeạ shika hṹ ṫărăshi; Ni e ngạ
kpāj bibj e fe kplèbi, ni e shuie ammẹ fẹj
kẹ̆dzhẹ̀ tẹmpl lụ mli, kẹ ṫòj lụ, kẹ̆ tshináj lụ;
ni e fẫse tshákĕlạ̀j lụ a' shika lụ, ni e búṫù
16 opọrọj lụ; Ni e kē mẹj 'ní hōa okpoj lụ [ákẹ̆],
Ñẹ dzhieä nj nẹ̃́ kẹ̆dzhẹ̀ bíẹ; [ñẹ] kă ngạ̀ mi
17 tshẹ̃̀ whẽ̀ [lụ] ñẹ fe gúạ̀nj ạ̀' tshũ̀. Ni è kaselạ̀j
lụ kẫë ákẹ ấ'-ngmà [ákẹ] 'O whẽ̀ hè mạdẹ́ngbạ̀
lụ ẹ̃́-iè m'.

18 'Agbẹnnẹ Dzhufoj lụ hĕrĕnạ̀, ni [ammẹ] kẹ̄
lụ [ákẹ], Nạni o feạ nj 'nẹ̃́ [lụ], 'mẹ́ okadi o
19 ngạ̃̀ tshọ́ạ wạ̀? Dzhesus hĕrĕnạ̀ e kẹ̄ ammẹ
ákẹ, Ñẹ kpấṫầa tẹmpl 'nẹ̃́ hiẹ, ni gbj ẹṫẹ̀ mli [lụ],
20 m'á wṍnạ̀. Kẹ̆kẹ̆ [lụ] Dzhufoj lụ kẹ̄; Tẹmpl
'nẹ̃́ tshuà lụ iè afj ñüngmáj-edzhuẹ̀ kẹ̀ ẹ́kpā, ni
21 o wá wṍnà iẹ̀ gbj ẹtẹ mli? Shi lụ [lụ] e gbặ-
22 mạ̀tshò lụ tẹmpl lụ hẽ̀ [ni] e wie. Nohewạ lụ
bẹni ẹ́-ṫeshi kẹ̃́dzhẹ̀ gbohj-a-dzhe lụ, e kăsélạj lụ
káë ákẹ ẹ́-kẹ̄ ammẹ enẹ̃́; ni ammẹ hẽ́ nạni-á-
ngmà lụ ammẹ iè, kẹ̀ nạni Dzhesus kẹ̄ lụ.

23 'Agbẹnnẹ bẹni e iạ Dzhẹrusalẹm iẹ̀ Henạhò
lụ káëmạ̀ lụ, 'mẹj pj hẽ́ e gbẹi iè, bẹni ammẹ
24 nà okadj lụ 'ní e fe lụ. Shi Dzhesus e dzhiē-
25 ehe-shi há-ā ammẹ, ákẹshi e lè ['mẹj] fẹj, Ni
é-mẹ̄ 'ní 'mạ̀-ko 'á iè gbặmạ̀ hè odase; shi e lè
nạ̃́ni iạ gbặmạ̀ mli.

ITSHO EṫẸ.

Nʊ kŏ iẹ̀ Pharisj lụ [a'] ṫeng, a' tshẹ̆́ lụ Niko- 1
djmụs, Dzhufoj lụ [à'] 'dĕhé. E ba Dzhesus 2
ngạ ñọng nì e kē̩ lụ [ákẹ], Rabbi, wạ̀ lè ákẹ à
tshŭ́ o tshọlặ kẹdzhẹ̀ Ñüngmạ ngạ, shi 'mạ̀ 'ko
ñẹ̆́ng a fe okadj 'ní o feạ 'nẹ́, dzhà Ñüngmạ̀ kẹ
lụ iạ [kẹ̆kẹ̆]. Dzhesus hĕrĕnạ, ni e kē lụ [ákẹ]; 3
Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng, mi kẹ̄ạ o [ákẹ], kẹ̆́dzhi à' fặ́-ạ
'mạ̀ ẹ́kong [lụ], e ñẹng e nà ñüngmạ̀ jnạ̀ lụ.
Nikodjmụs kē lụ [ákẹ], Ṫĕ́ à' wá fe ṫẹ̄n [nì] 4
bẹni 'mạ̀ ẹ́-gbạ̀ [lụ], à' wá fặ́ lụ ẹkong? Ani è
wá ñẹ́ e boṫe e ñẹ̆̀ mŭ̀sŭ̀ mli ẹkong koni á' fặ́
lụ? Dzhesus hĕrĕnạ̀ [ákẹ], Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng mi 5
kẹạ o [ákẹ], Kẹ̆́dzhi à' fặ́-ạ 'mạ̀ iẹ̀ nŭ̀ kĕ Mūmạ
lụ hĕwạ̀ [lụ], e ñẹ́-ẹ e boṫe Ñüngmạ jnạ̀ lụ mli.
Nạ ní à-fặ́ iẹ̀ hĕ̀wulo hĕwạ̀ [lụ], hewulo dzhi; nì 6
nạ ní à-fặ́ iẹ̀ mūmạ̀ lụ hĕwạ̀ lụ, mūmạ̀ dzhi.
O hiẹ á kă fē o jà àkẹ m' kē̩ o [ákẹ], Dzhà 7
à-fặ́ ñẹ ẹ́kong; Mūmạ̀ lụ mŭạ̀ iẹ̀ hĕ́ ['ní] è 8
sŭmạ̀-ạ, ni o nŭ̀ạ e gbè̆, shi o lĕ́ hĕ́ 'ní e dzhẹ̀,
'lō hĕ́ 'ní è ià-a; nakai dzhí 'mẹj fẹj 'ní á-fặ́ iẹ̀
mūmạ̀ lụ hĕ̀. Nikodjmụs hĕrĕnạ, ni e kē lụ 9
[ákẹ], Ṫeṫẹ̄n ni nj nẹ̆́ wá iẹ̀? Dzhesus hĕrĕnạ 10
ni e kē lụ ákẹ, Ani tshọ̄lặ̀ iẹ̀ Israẹl dzhi o, ni o
lĕ́ nj nẹ̆́? Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng, mi kẹ̄ạ o [ákẹ], Nạ 11
'ní wạ̀ lè [lụ], [nŏ̀] wạ̀ wieạ; ni nặ́ 'ní wạ̀ ẹ́-nà
[lụ], no hè odase wạ̀ ièạ̈; nì ñẹ̀ hĕ́-ē wạ̀ 'dase
lụ ñẹ ie-e. Kẹ̆́dzhi m' ẹ̆́-kē ñẹ̀ shipọng-hĕ̀ [nj], 12

ni ñẹ hẽ́-ē ñẹ ie-ē [lụ]; tetẹ̄n ni kẹ̃dzhi mi kẹ̄
13 ñẹ ñüngmạ̀-hẽ̀ [nj], ni ñẹ wá hẽ́ ñẹ iè? Ni
'mạ̀ 'kõ̀ ẹ́-kuạko ẹ̃́-iá-ko ñüngmạ̀ mli, dzha
'mạ̀ 'ní kplĕkĕshì kẹdzhẹ̀ ñüngmạ̀ mli [lụ],
gbặmạ̀ Bi lụ 'ní iạ̀ ñüngmạ̀ mli [lụ].
14 Ni bẹni Mosẹs wṍ onŭfŭ lụ nạ̀ iẹ̀ ngà lụ mli
15 [lụ], nakai dzhà à' wṍ gbạmạ Bi lụ nạ̃; Koni
'mẹj fẹj ní hẽ́ạ e hẽ̀ ièạ [lụ], hiẹ á kă kpata, shi
[ammẹ] ná dā-shihirẹ.
16 Nẹkẹ̃ Ñüngmạ̀ dạ̀ dzhe lụ hẽ̀, ákẹ e ngạ̀ e
Bi 'kome-ní-à-fạ̃ lụ hã́, ákẹ 'mẹj fẹj 'ní heạ e hẽ̀
ièạ lụ, hiẹ á kă kpata, shi [ammẹ] nã́ dā-shi-
17 hirẹ. Shi Ñüngmạ̀ tshŭ́-ū è Bí [lụ] dzhè mli
'ní é bŭ̀ dzhẽ̀ lụ fạ̃, shi [mom], ákẹ, e hĕwạ̀ [lụ],
dzhe lụ wá ná hĕrĕmạ̀.
18 'Mạ̀ 'ní hẽ́ạ e-hẽ̀ ièạ [lụ], á bù-ū lụ fạ̃, shi 'mạ̃
'ní hē-iè [lụ], á-bŭ̀ [lụ] fạ̃ mŏmŏ, ákẹshi è hẽ́kõ̀
Ñüngmạ̀ Bí 'kome-ní-à-fạ̃ lụ gbẽ́i nạ̀ è iẽ́kõ̀.
19 Ni fạ̃bū lụ nẹ̃́, ákẹ là lụ ẹ́-bà dzhè lụ mli, ni
gbạmẹj dạ̀-ạ̈ dŭ́ng lụ hẽ̀ fẽ̀ là lụ, ákẹshi ammẹ
20 njfēmạj lụ ẹfọng dzhi. Shi 'mẹj fẹj 'ní feạ ẹ-
fọng lụ, ñẹ̀ạ là lụ, ni [ammẹ] bá-ā là lụ ngạ,
21 koni ã́' kă sŭ́sŭ [ammẹ] njfēmạj. Shi 'mạ̀ ní
feạ ănạ̀kuá [lụ], bà-ä là lụ hè, koni e njfēmạj
lụ 'á dzhekpo, ákẹ Ñüngmạ̀ è kẹ̃ fe.
22 Nj nẹ̃́ à' sẹ̄ [lụ], Dzhesus kẹ è kasĕlạj lụ bà
Dzhudea mang; ni ammẹ kẹ̀ lụ hì dzhẹi, ni è
baptaiz.
23 Ni Dzhọn hŭ́ mī baptaiz iẹ̀ Ainon, iẹ̀ Salim
masẹi, shi nŭ̀ pj iẹ̀ dzhẹi; ni ammẹ bà, ni à'

baptaiz ammẹ; Shi bẹ̆lẹ̆ à' nắ-kò á ngạ̀ Dzhọn 24
á wò prisọ̆n lụ mli.

'Agbẹnnẹ nguắndẽ̀dzhẽ̀ ba-tèshi iẹ̀ Dzhọn ka- 25
selạj lụ, kẹ Dzhufoj lụ, à' teng; iẹ̀ hẽ̀dzhū hĕ-
wạ̀. Ni ammẹ bà Dzhọn ngạ, ni ammẹ kẹ̄ lụ 26
[ákẹ], Rabbi, 'mạ̀ ní kẹ̃̀ oi ạ, iẹ̀ Dzhọrdan sẹ̄ lụ,
'mạ̀ ní o iẹ̀ lụ odase [lụ], nắ, e baptaiz ni 'mẹj
fẹj mī bà è ngạ̄. Dzhọn hĕrĕnạ̀ e kẹ̄, Gbặmạ̀ 27
ñẹ́-ẹ̄ á mọ̆́ nặ́ 'ko mli, dzhắ à' dzhẹ̀ ñüngmạ̀
[mli] à' ngạ̃̀-hắ lụ. Ñẹ diẹntshẹ̀ ñẹ̀ mī iè m' 28
odắse, ákẹ mi kẹ̄ [ákẹ], Dzhē mi dzhi Krist lụ,
shi à' tshú̆ m' kẹ̃̀ tshọ̆́ e híẹ. Ajèfŏrŏwù lụ dzhi 29
'mạ̀ ní iạ ajèfŏrŏ lụ; shi ajefŏrŏwù lụ shiẹntshẹ̀
lụ, 'ní dămạ̀-ạ̄-shi boạ lụ tòĕ lụ, hiẹmẹ̀ạ tūtù iẹ̀
ajèfŏrŏwù lụ gbẽ̀ hewạ; nohĕwạ̀ lụ mi h'ẹ̆́mẹi
nẹ̆́ ẹ́-bàmli. Lụ [lụ] e wá fắtắ è hè, shi mi 30
[lụ] à' wá dzhie m' hĕwạ̀. 'Mạ̀ ní dzhẹ̀ạ ngùẹi 31
[lụ], fè fẹj, 'mạ̀ ní dzhẹạ shipọng lụ, dzhẹ̀ shi-
pọng lụ, ni e wieạ shipọng lụ hẽ̀; 'mạ̀ ní dzhẹ̀
ñüngmạng lụ, fè fẹj; Ñi nặ́ 'ní ẹ́-nà [lụ], ni ẹ́- 32
nǜ [lụ], nò hĕwạ̀ odắse e ièạ; ni 'mạ̀ 'kò hẹ̆́-ē
è 'dắse ié-ē. 'Mạ̀ ní ẹ́-hẹ̆́ è 'dắse ẹ́-iè [lụ], ẹ́- 33
bặnạ̀ ákẹ ănạ̀kuáfo dzhi Ñüngmạ̀. Shi 'mạ̀ ní 34
Ñüngmạ̀ ẹ́-tshú̆ lụ, wieạ Ñüngmạ̀ wiemạj, shi
lụ [lụ] Ñüngmạ̀ hắ-à lụ Mūmạ̀ lụ, dzhē kẹ̃̀ sú̆-
sŭmạ̀. Tshẹ̀ lụ mī dạ̃̀ Bí lụ hẽ̀, ni ẹ́-ngạ̀ ñj piā 35
ẹ́-wò e dè mli. 'Mạ̀ ní hẹ̆́ạ Bí lụ hè ièạ [lụ], 36
ná-ā dāshihirẹ̀; ni 'mạ̀ ní hé-ē Bi lụ hè ié-ē
[lụ], ẹ́-nà-ng shihirẹ̀; shi mom Ñüngmạ̀ mlifú̆
lụ hìạ e nạ̀.

ITSHO Ẹ́DZHUẸ̀.

1 Ágbẹnnẹ nạni Nimtshạ̀ lụ lè bẹni Pharisj lụ
ẹ́-nŭ́ ákẹ Dzhesus fe ni è baptaiz kaselạj fè
2 Dzhọn [lụ], (Tshàbĕlĕ Dzhesus diẹntshẹ̀ bap-
3 taizj̀, shi è kaselạj lụ,) 'E shí Dzhudea è jng è
4 ṫe Galilj ẹ́kong. Ni dzhà e tshọ̆́ Samaria mli.
5 'Agbẹnnẹ e bà Samaria mang 'kò nạ̀ ní à' tshẹạ
Sikar, iẹ̀ shipọng kuṫū ni Dzhakob ngạ̀-hắ e bí
6 Dzhosẹph lu, masẹ́i. 'Agbẹnnẹ Dzhakob nŭ̀bŭ́
lụ iẹ̀ dzhẹ̆́i. Dzhesus, ákẹshi gbẹ̀ñiẹmạ̀ lụ ẹ́-tạ̀
lụ [lụ], nohewạ [lụ], ṫáshi iẹ̀ nŭ̀bú lụ nạ̀; kẹ̆-
7 bà-a shuande [bè]. Jō 'kŏ̀ dzhẹ̀ Samaria bà
nŭ̀-iẹ̀: Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], Hắ m' m'á nŭ̀.
8 (Shi e kàsĕlạ̀j [lụ] ẹ́ṫè mang lụ mli, ngmà hẹ̆́-
9 mạ.) Kẹ̆kẹ̆ [lụ], Samaria jò lụ kẹ̄ lụ [ákẹ],
Ṫĕ́ ṫẹ̄n ni bò ní o dzhi Dzhuñò [lụ, o] bíạ mi,
ní mi dzhi Samaria jō [lụ], nŭ̀, 'ní ó 'nŭ̀? shi
10 Dzhufoj lụ kẹ̀ Samariabj lụ ié-ē. Dzhesus hĕ-
rĕnạ̀, ni e kẹ̄ lụ [ákẹ], O lè N̄üngmạ̀ nặ́kè lụ,
kẹ̆̀ 'mà ní kẹ̄ạ ò [ákẹ], hắ m' m' á nŭ̀ lụ, dzhí-
11 kŭlụ o wá bà lụ, ni e wá hắ ò h'ẹ̆kămạ̀ nŭ̀. Jō
lụ kẹ̄ lụ [ákẹ], Oura, o bẹ̆́ nặ́ko 'ní o wá ngạ̀-iẹ́,
ni bŭ́ lụ [hŭ́] kuạ̀; nẹ̄gbẹ̀ o ná k'ẹ̆̀kặmạ̀ nù lụ
12 iẹ̀ mặ́? [Ani] o fè wạ̀ Tshẹ̀ Dzhakob, ní hắ
wạ̀ nŭ̀bú lụ; ni lụdiẹntshẹ̀ è nù mli, kẹ è bj
13 lụ, kẹ è koloj lụ? Dzhesus hĕrĕnạ̀, ni e kẹ̄ lụ
[ákẹ], 'Mạ̀fẹjmạ̀ ní nùạ nŭ̀ nĕ́ [ẹ̆̀ko lụ], kumặ́j

wà iè lụ ẹkong; Shi 'màfẹjmạ̀ ní nùạ nǜ ní 14
m' ạ́ hắ lụ [lụ], kùmấj jĕng lụ dộng; shi nǜ ní
m' á hắ lụ [lụ], wá hì è mli nǜbǘ ní kuẹ̀ạ kẹ-
ià-a dāshihirẹ mli. Jō lụ kē lụ [ákẹ], Oura, 15
hắ mi nǜ nế koni kumaj 'á kắ iè m', ni m' kắ
bà biẹ m' bặ iẹ̀. Dzhesus kē lụ [ákẹ], Já tshệ́ 16
ò wǜ, ní [o] bạ̀ biẹ. Jō lụ hĕrĕnạ̀, ni e kẹ̄, Mi 17
bệ́ wǜ. Dzhesus kē lụ [ákẹ], 'Odzhẹ̀gbān ò
kē [ákẹ], Mi bệ́ wǜ [lụ]; Shi ó' gbằ wǜmẹj 18
ẹ́nŭmạ̀; ni 'mạ̀ ní o iạ agbẹnnẹ [lụ], dzhē o wǜ
dzhí lụ; nò mli [lụ], ó 'kē ănạ̀kuá. Jō lụ kē 19
lụ [ákẹ], Oura, m' ẹ́nà ákẹ gbălạ̀ dzhi o. Wạ̀ 20
tshẹmẹj lụ sặlè iẹ̀ gọng nệ́ nạ̀; ni ñẹ̀ [lụ ñẹ̀]
kē Dzhẹrusalem mli dzhí hế ní 'mẹj wá sặlè.
Dzhesus kē lụ [ákẹ], Jō, hế ó iè iẹ̀ m' nà, bè̆ lụ 21
mī bà bẹni ñẹ̀ sặléng Tshẹ̀ lụ iẹ̀ gọng nệ́ nạ̀, 'lō
iẹ Dzhẹrusalẹm. Ñẹ lế nạni ñẹ sặlẹ̀ạ, wạ̀ [lụ wạ̀] 22
lè nạni wạ̀ sạleạ: shi hĕrĕmạ lụ dzhẹ̀ Dhufoj lụ
à' ngạ̀. Shi bè lụ mī ba, e iẹ̀ ágbẹnnẹ, bẹni sặ- 23
lelạ̀j ănạ̀kuáfoj lụ wá sặlè Tshẹ̀ lụ iẹ̀ mūmạ̀ mli
kẹ ănạ̀kuálĕ mli; shi Tshẹ̀ lụ mī tắo nĕ̀kẹ ['mẹj]
'á sặlè lụ. Ñüngmạ̀ lụ, mūmạ̀'ng; ni 'mẹj ní 24
sặlẹ̀ạ lụ [lụ], dzhà ammẹ sặlè lụ iẹ̀ mūmạ̀ mli,
kẹ ănạ̀kuále mli. Jō lụ kē lụ [ákẹ], Mi lè ákẹ 25
Mẹssia bà-a, ['mạ̀] ní à' tshệ́ạ Krist [lụ]; bẹni
ệ́-bà [lụ], è wắ gbằ wạ̀ nj piā. Dzhesus kē lụ 26
[ákẹ], Mi, ní m' kè̆ o wieạ [lụ], dzhi.

Kĕ̀kĕ̀ lụ e kăsế̆lạ̀j lụ bà, ni ammẹ fē-jà ákẹ e 27
kẹ jō lụ wie; tshàbĕlĕ 'mạ̀'ko bí-ī lụ [ákẹ], Mệ́
ŋj ò tắoạ? àlō, Mệ́ bà o kè lụ wieạ? 'Agbẹnnẹ 28

jō lụ shí e nŭgbẽ̩ lụ ni e kặ-gbẹ̀ e te mang lụ
29 mli, ni e kẹ̄ hj lụ [ákẹ], Ñẹ bà-a, ñẹ [bá] kuẽ̩-a
nŭ 'kò, ní tshọ́ m' nj piā ní m' é-fe dắ; Ani
30 dzhē Krist lụ nẽ̩? Kẽ̩kẽ̩ lụ ammẹ dzhẹ̀ mang
lụ mli, ammẹ bà è ngạ.
31 Bẽ̩lẽ̩ no mli lụ, e kăsélạ̀j lụ bà lụ, [ammẹ]
32 kẹ̄, Oura, jẽ́-nj. Shi e kẹ̄ ammẹ [ákẹ], Mi iẹ̀
33 ngmà ní m' jẹ̀ạ ní ñẹ lẽ́. Nòhĕwạ̀ [lụ], e kă-
sélạ̀j lụ 'mạ̀ 'kome kẹ̄ 'mạ̀ krŏ́kŏ, [ákẹ], Ani
34 'mạ̀ 'kò ẹ́-bà hắ lụ nặ 'kò ẹ́-iè? Dzhesus kẹ̄ am-
mẹ [ákẹ], Mi ngmà dzhí ákẹ m' fēạ nạni 'mạ̀ ní
tshŭ́ m' [lụ] sŭmạ̀-ạ, koni m' gbẽ̀ è nitshŭ́mạ̀
35 lụ nà. Ani ñẹ ẽ̩-kẹ̄-ẹ [ákẹ], Ñŏdzhj ẽ̩dzhuẽ̩ iẹ̀,
koni [nò sẹ̄ lụ], ăblé-kùmặmặ-bè lụ bà-a? Ná,
mī kẹ̄ ñẹ̀ [ákẹ], Ñẹ hŏ́leạ ñẹ hingmẽ̩j à' nạ, ni
ñẹ kuẹ́a ăbặj lụ [à'] nạ, shi ammẹ ẽ̩-gbắ-futā
36 mŏmŏ sắ kùmặmặ. Ni 'mạ̀ ní kù-ạ̈ lụ nắ-a pā-
bạ̀-nj, ni e búä-a aduawắ nà e tŏ́ạ dāshìhĭ́rẹ;
koni 'mà ní dŭ́ạ lụ, kẹ 'mạ̀ ní kŭ̈ạ̈ lụ, j-ẹñạ̀ lụ
37 fẹj hiẹ-wá-mẹ̀ shì'kome. Ni enẽ̩ hĕwạ̀ ni nạni
à' kēạ [ákẹ], 'Mạ̀ 'kome dŭ́, ä, ni 'mạ̀ 'krŏ́kò-
38 kŏ-ạ [lụ], dzhi ănạ̀kuá. Mi tshŭ́ ñẹ [ákẹ] ñẹ iá
kŭ-nạni ñẹ tshŭ́-ū hẽ̀ nặ 'kò; 'mẹj-krŏ́kŏ-'mẹj
tshŭ́nj, ni ñẹ ẽ̩-bà ammẹ nitshŭ́mạj lụ à' mli.
39 Ni nò mang [lụ] mli Samariabj lụ pj hẽ́ e
nạ̀ iè, jō lụ wiemạ̀ lụ, ní e iè-odắse [ákẹ], E kẹ̄
40 m' nj piā ní m' ẽ̩-fe dắ [lụ], hĕwạ̀. Nòhĕwạ̀
lụ, bẹni Samariabj lụ shẹ̀ e ngạ̄ lụ, ammẹ bắ lụ
[ákẹ] e kẹ ammẹ wá hishi; ni e hi dzhẹi gbj
41 ẽ̩ñạ̀. Ni lụdiẹntshẹ̀ e wiemạ̀ hĕwạ̀ lụ 'mẹ̀j pj

sá hḗ e nạ̀ iȅ. Ni ammẹ kē̩ jō lụ [ákẹ], 'Ag- 42
bẹnnẹ wạ̀ m' hḗ wạ́ 'iè, dzhē nạ́ni o kē̩ lụ hĕwạ̀;
shi wạ̀-diẹntshẹ̀ wạ̀ ẹ̄́-nȕ, ni wạ̀ lè ákẹ enẹ́ dzhi
Krist lụ lẹ̄lẹ̄́ng, dzhè lụ Hĕrēlạ̀ lụ.
'Agbẹnnẹ, gbj ẹñạ̀ sẹ̄ lụ, e jńg kẹdzhẹ̀ dzhẹ̄́i e 43
ṫe Galilj. Shi Dzhesus diẹntshẹ̀ iè odáse ákẹ 44
gbălạ̀ bẹ́ animŭñám iẹ̀ lụdiẹntshẹ̀ e mang mli.
'Agbẹnnẹ, bẹni ẹ̄́-shẹ̀ Galilj lụ, Galiljbj lụ ṫò 45
lụ; shi ammẹ ẹ̄́nà nj lụ fẹj ní e fe iẹ̀ Dzhẹrusa-
lẹm, iẹ̀ kaëmạ̀fēmạ̀ lụ; Koni Dzhesus bà Kana 46
iẹ̀ Galilj, hĕ ní e tshọ́ nȕ lụ wẹin lụ. Ni
odehe ko iẹ̀, 'mạ̀ ní bí hĕjĕä, iẹ̀ Kapẹrnaüm.
Bẹni e nȕ ákẹ Dzhesus ẹ̄́-dzhẹ̀ Dzhẹrusalẹm ẹ̄́- 47
bà Galilj lụ, e ṫẹ e ngā ni e bȁ lụ [ákẹ] e kplé-
kĕshi ní e ba tshá e bí lụ; shi ẹ̄́-gbo éṫa. Koni 48
Dzhesus kē̩ lụ [ákẹ], Dzhà ñẹ nà okadj kẹ̀ nạ́-
wùdzhj dá-ní ñẹ wá hḗ ñẹ iè. Lumạ̀ lụ kē̩ lụ 49
[ákẹ], Oura, bá dá-ní mi bi lụ wá gbṓ. Dzhe- 50
sus kē̩ lụ [ákẹ], Iá, ṓ bí lụ hiẹká. Ni nū lụ hḗ
wiemạ̀ lụ ní Dzhesus kē̩ lụ [lụ e] iè, ni e jńg e
ṫē. Ni bẹni e ià-a [lụ], e tshúdzhj lụ kẹ lụ kpè, 51
ni ammẹ kē̩ lụ [ákẹ], O bì lụ hiẹká. Koni e 52
bí ammẹ bè inạ̀ ní e hȅ bọi lụ wà. Ni ammẹ
kē̩ lụ [ákẹ], Ñ̄ẹ̀, shuande ngmlẹ̀ 'kome inạ̀ ni
fúlŭ lụ shí lụ. Kĕ̩kĕ̩ lụ tshẹ̀ lụ lè ákẹ nò bè lụ 53
nạ̀ nạ́n ni Dzhesus kē̩ lụ ákẹ, O bí lụ hiẹká
[lụ], ni lụdiẹntshẹ̀ e hḗ e iè, kẹ e whȅ [lụ] fẹj.
Ni ásā enẹ́ dzhi okadi ẹ́ñạ̀ ni Dzhesus fe, bẹni 54
ẹ̀ dzhẹ̀ Dzhudea e bà Galilj [lụ].

ITSHO Ẹ́NŬMẠ̀.

1 Ene sẹ̄ lụ Dzhufoj lụ fe kắëmạ̀; ni Dzhesus ťe
2 Dzhẹrusalẹm. 'Agbẹnnẹ kpākpŏ̀ iẹ Dzhẹrusalẹm
iẹ̀ ťōagbŏ́ lụ hĕwạ̀, ní, Hjbru [wiemạ] mli lụ,
3 à' tshẹ̄́ạ Bẹthẹ́sda, ni e iạ̀ nāgbẹ̀j ẹ́nŭmạ̀. Ni
enẹ́mẹj à' mli lụ hĕlàtshẹ̀mẹj pj kắmặ, fŭ̃láfoj,
[kẹ] oshjfoj, [kẹ], kọ́dạ̀̆dzhj, ni mẹ̆̀-ạ̈ nŭ̀ lụ
4 mlìťā. Shi bè 'kò ní á-ťò lụ nạ̀ lụ, angẹl ià-a
kpākpò lụ mli, e ťà-a nŭ̀ lụ mli; koni e mlità
lụ sẹ̄ lụ, mạ̀fẹjmạ̀ ní j-ạ̀ nŭ̀ lụ mli tshŭ̃tshŭ lụ,
5 nắ-a tshắmạ iẹ̀ nặfẹj hĕlà ní ìeạ lụ. Ni nŭ̀ 'kò
iẹ̀ dzhẹi ní ẹ́-hiẹ helà ắfj ñüngmáj ẹtẹ-kẹ̆̀ kpāñọ̀.
6 Bẹni Dzhesus nà lụ kắshi, ni e lè ákẹ ẹ́-tshẹ̀
[lụ], e kẹ̄ lụ [ákẹ], O ťắo ákẹ ó hè wà-ạ o?
7 Hĕlàtshẹ̀ lụ hĕrĕ lụ nạ̀ [ákẹ], Oura, mi bẹ̆́
'mạ̀'ko, ni bẹni átà nŭ̀ lụ mli [lụ], e wá wŏ́ mi
e wŏ̀ kpākpò lụ mli; shi bẹni mi bà-a [lụ],
8 'mạ̀ krŏ́kŏ̀ tshọ̆́-ạ mi hằmạ̀ j-ạ mli. Dzhesus
kẹ lụ [ákẹ], Ťéshi, wŏ́ o sa lụ nạ̀, 'ní o ñìẹ.
9 Ni amrọ lụ, nū lụ hĕwà lụ, ni e wŏ́ e sā lụ nạ̀,
ni e ñiẹ̈; ni gbi lụ nạ̀ nạ̄n dzhi sabbath lụ.
10 Nohĕwạ̀ [lụ], Dzhufoj lụ kẹ̄ 'mạ̀ ní á-tshắ lụ
[lụ ákẹ], Sabbath gbì lụ 'nẹ́, mlắ lụ hắ-a
11 hĕgbẹ̀ ákẹ ó 'ťere o sà. E hĕrĕ ammẹ nạ̀ [ákẹ],
'Mạ̀ ní tshắ mi [lụ], lụ nạ̄n e kẹ̄ mi [ákẹ],
12 Wŏ́ o sa lụ nạ̀, 'ní o ñiẹ. 'Agbẹnnẹ ammẹ bi
lụ [ákẹ], Nắmạ̀ dzhí 'mạ̀ ní kẹ̄ o [ákẹ], Wŏ́ o
13 sằ lụ nạ̀ 'ní o ñiẹ [lụ]? Ni 'mạ̀ ni á-tshắ lụ

[lụ] lě̃ 'mạ̀ ní dzhi, shi Dzhesus ẹ̃́-tshọ̃́ mẹj pj
'ní iạ dzhẹi lụ à' ťéng ẹ̃́-tē. Nò sẹ̄ lụ Dzhesus 14
nŕnà lụ iẹ̀ tẹmpl lụ mli, ni e kẹ̄ lụ [ákẹ], Ná,
á-tshá o; kă fē njfọdzhj dọ̃́ng, ẹ́kolụ nạni fè wá
bà o nạ̀. Nū lụ jng e ťē, ni e kẹ̄ Dzhufoj lụ 15
ákẹ Dzhesus dzhí 'mạ̀ ní tshá lụ [lụ]. Ni 16
nohĕwạ̀ [lụ], Dzhufoj lụ ñẹ̀ Dzhesus, ni ammẹ
ťáo lụ ammẹ gbè, ákẹshi ẹ̃́-fe nj, nẹ́ iẹ̀ Sabbath
gbi lụ nạ̀.

Shi Dzhesus hĕrĕ ammẹ nạ̀ e kẹ̄, Mi Tshẹ̀ 17
mī tshúnj kebà-benẹ̃́, ni mi tshúạ. Nohĕwạ̀ 18
[lụ], nò mṍm ni Dzhufoj lụ ťáo lụ ammẹ á-gbe,
ákẹ̆shi dzhẽ́ Sabbath lụ nạ̀ kẹ̆kẹ̆ ni ẹ̃́-ťọ̃́, shi e
kẹ̄ ákẹ, Ñüngmạ̀ dzhi e tshẹ̀, bĕlĕ ẹ̆-fē ákẹ e kẹ
Ñüngmạ̀ iè-ĕgbạ̀ 'Agbẹnnẹ Dzhesus hĕrĕnạ̀ e kẹ̄ 19
ammẹ ákẹ, Lẹ̄léng, lẹ̄lẹng, mi kẹ̄ạ ñẹ [ákẹ], Bí
lụ diẹntshẹ̀ ñẹ́-ẹ 'á fe nạ́'kò, shi nạ̃ni e nà-a
ákẹ Tshẹ̀ lụ feạ [lụ]; shi njfẹjnj ní e feạ lụ
nòmẹj nạ̄n ni Bi lụ hú feạ Shi Tshẹ̀ lụ dạ̀-ạ 20
Bi lụ hẽ̀, nì e tshọ́-ạ lụ nj lụ fẹj ní lụdiẹntshẹ̀ e
feạ [lụ]; ni è wá tshọ́ lụ nitshúmạj [ní] fè
enẹ́mẹ̀j, koni ñẹ fe jà. Shi bạ̃̀ ní Tshẹ̀ lụ ťeạ 21
gbohj à' shì̃, nì e há-a ammẹ h'ẹ̃́kămạ̀ [lụ];
nakai [nạ̄n] Bí lụ hú há-a 'mẹ̀j ní e sŭmạ̀-ạ
h'ẹ̃́kămạ̀. Shi Tshẹ̀ lụ ẹ̃́-bú-u 'mạ̀ 'kŏ aťẹ̃́ng, 22
shi ẹ̃́-ngạ̀ aťẹ̃́ng-bù lụ fẹj ẹ̃́há Bi lụ; Koni bẹni 23
hiẹsạ̃́-ạ Tshẹ̀ lụ, nakai [nạ̄n 'mẹj] fẹj hiẹ-wá-
sạ̃̀ Bi lụ. 'Mạ̃̀ ní hiẹ-ẹ̃́-sạ̃́-ạ Bi lụ, hiẹ-ẹ̃́-sạ̃́-ạ
Tshẹ̀ lụ ní tshú lụ [lụ]. Lẹ̄lẹ̃́ng, lẹ̄lẹ̃́ng, mi 24
kẹ̄ạ ñẹ [ákẹ], 'Mạ̀ ní nũạ mi wiemạ lụ, ni e

hḗạ ’mạ̀ ní tshŭ́ m’ [lụ] hḗ̀ e ièạ [lụ], nắ-à
dāshihirẹ, ni e shḗng fậ́bŭ̀ mli; shi ẹ́-fŏ kḗ̩ dzhẹ̀
25 gbḗle [mli, kḗ̩te] shihirẹ mli. Lẹ̄lẹng, lẹlẹng,
mi keạ ñẹ [ákẹ], Bè lụ mī bà, ni [e] iẹ̀ ág-
bẹnnẹ, bẹni gbohj lụ wá nŭ̀ Nüngmạ̀ Bi lụ
26 gbè; ni ’mẹ̀j ní nŭ̀-ạ [lụ] wá hĭshi. Shi bậ̀ ní
Tshẹ̀ lụ iạ̀ h’ẹ́kămạ̀, iẹ̀ lụdiẹntshẹ e mli [lụ];
nakai [nậu] ẹ́-hắ Bi lụ, ákẹ lụ [hŭ́] ẹ́-nắ h’ẹ́kămạ̀
27 iẹ̀ lụdiẹntshẹ̀ e mli; Ni ẹ́-hắ lụ hègbẹ̀ ákẹ e
28 bù-àtḗ̩ng hŭ́, ákẹshi gbạmạ Bi dzhi lụ. Nẹ
hiẹj á kắ fe ñẹ jà iẹ̀ enḗ̩ hĕ̄wạ̀; shi bè lụ mī
bà, bè nậ̀ ní [’mẹ̀j] fẹj ní iạ̀ búj lụ [à’] mli
29 [lụ], wá nŭ̀ e gbè, Ni ammẹ wá dzhḗ̀kpò; ’mẹj
ní ẹ́-fe ẹ́kpăkpă lụ, iẹ̀ shìte-ẹ́kong kẹ̀ shihirẹ
mli; ni ’mẹj ní ẹ́-fe ẹ́fọng lụ, iẹ̀ shìte-ẹ́kong kẹ̀
30 fậ́bŭ̀ mli. Mi-diẹntshẹ̀ mi hḗ̀ [lụ], mi ñẹ́-ẹ
nậ̆kò m’ắ fe; bậ̀ ní mi nŭ̀-ạ [lụ], nakai mi bŭ̀-ạ
atḗ̩ng; ni mi ’tḗ̩ngbŭ̀ lụ dzhậ̆gbḗ̩, ắkẹshi mi
ťắo nắni mi diẹntshẹ̀ mi sŭmạ̀-ạ, shi nạni Tshẹ̀
31 lụ ní ẹ́-tshŭ́ m’ lụ sŭ̀mạ ạ. Kḗ̩dzhi mi iè mi-
ďiẹntshẹ̀-mi-hḗ̀ odắse [lụ], mi ’dắse lụ dzhē
ănạ̀kuắ.

32 ’Mạ̀ ’krṓkŏ iẹ̀ ní ièạ mi odắse; nì mi lè ákẹ
ănạ̀kuắ dzhi odắse lụ ní e iẹ̀ạ iẹ̀ mi hḗ̀ [lụ].
33 Ñẹ tshŭ́ à’ ťē Dzhọn ngạ, ni e iè ănạ̀kuắ lụ,
34 odắse. Tshậ̆bẹlẹ mi hḗ-e gbạmạ odase; shi mi
35 kẹ̄ ñẹ nj ’nẹ́, koni ñẹ nắ hĕrĕmạ̀. Lụ [lụ],
kàndĕ ní tshòạ, ní dzhedzhẹ́ạ dzhi [lụ], ni kpi-
ťiō ’kò lụ, ñẹ sŭmạ̀ ákẹ ñẹ hiẹj-’á-mẹ̀ iẹ̀ e dzhĕ-
dzhḗmạ lụ mli.

Agbẹnnẹ mi iẹ̀ odấse ní fẽ Dzhọn nậ lụ; shi 36
nítshúmạj lụ ní Tshẹ̀ lụ hấ m' ákẹ mi gbènā
[lụ], no nitshúmạj lụ nạ̄n ní mi feạ [lụ], mī
iè m' odấse ákẹ Tshẹ̀ lụ ẹ́-tshú m'. Ni Tshẹ̀ 37
lụ diẹntshẹ̀ ní tshú m' [lụ], ẹ̃-iè m' odấse.
Ñẹ ẹ̃-nù kǒ è gbē dấ, ấssā ñẹ ẹ̃-nà kò e tằmậ-
mậ. Ni ñẹ bẹ̃ e wiemạ̀ lụ kẹ̀ ñẹ mli hìlụ; shi 38
'mạ̀ ní ẹ̃-tshú m' [lụ], ñẹ hẽ-e e nạ̀ ñẹ ié-e.

Ñẹ hălà-a nj ní ấ'-ngma lụ [mli]; shi ñẹ 39
súsuạ ákẹ nomẹj ấ' mli ñẹ ná-a dā shihirẹ, ni
nomẹj dzhi nạní ièạ mi hẽ odấse. Ni ñẹ bấ-a 40
mi ngạ̄ koni ñẹ wá nấ k'ẹ́kămạ̀. Mi hẽ-e ani- 41
mŭnấm iẹ̀ gbamẹj à' dẹ̀; Shi mi lè ñẹ, ákẹ ñẹ 42
bẹ̃ Ñüngmạ̀ hèdạ̄ kẹ ñẹ mli hj. Mi bà iẹ̀ m' 43
Tshẹ̀ lụ gbẹ̃i mli, ni ñẹ ẹ̃-tō m'; kẹ̃dzhi 'mạ̀
'krŏko tshì lụdiẹntshẹ̀ e gbẹ̃i tà e bà [lụ], lụ
[lụ], ñẹ wá tò lụ. Ñẹ ní ñẹ heạ ạnimŭñám iẹ̀ 44
ñẹdiẹntshẹ̀ ñẹ tengbj à' dẹ̀ [lụ], koni ñẹ tấō
animŭñấm lụ ní dzhẹ̃ạ Nüngmạ̀ kẹ̃kẽ ngạ̄ [lụ],
tetẹ̄n ni ñẹ wá ñiẹ ñẹ hẽ ñẹ iè? Nẹ kấ susuā 45
ấkẹ m' á dzhie ñẹ shi m' á hấ Tshẹ̀ lụ; ['mậ]
iẹ̀ ní dzhieạ ñẹ shi, Mosẹs, ['mạ̀] mli ní ñẹ mấ-ạ
lụ. Shi ñẹ hẽ Mosẹs hè ñẹ iè dzhíkŭlŭ̀, ñẹ wá 46
hẽ mi hú mi hè ñẹ iẽ, shi e ngmạ̀ [iẹ̀] m' hẽ'.
Shi kẹdzhi ñẹ hẽ-e nj ní e ngmà [lụ] ñẹ iẽ-e 47
lụ, tẽ à' wấ fe tẹ̄n ni ñẹ wấ hẽ mi wiemạ̀j lụ
ñẹ iè.

ITSHO Ẹ́KPĀ.

1 Nj 'nẹ́ à' sẹ̄ [lụ], Dzhesus fò Galilj ngshạ̀ lụ,
2 ní dzhi Tiberias ngshạ̀ lụ. Ni asafo jū ñiẹ e
sẹ̄, ákẹshi ammẹ nà okadj lụ ní e fē [lụ], ìẹ̀ mẹj
3 ní he-ie-ạ̀ lụ nạ̀ [lụ]. Ni Dzhesus kuạ̀ t̓è gọng
4 ko nạ̀ ni e t̓ashi ìẹ̀ dzhẹi, kẹ e kăsélạ̀j lụ. Ni
hĕnạ̀hō lụ, Dzhufoj lụ à' kaemạ̀-femạ̀ [lụ], ẹ́-
shẹshi ẹ́ta.
5 'Agbẹnnẹ bẹni Dzhesus hole e hingmẹj à' nạ̀;
ni e nà ákẹ asafo jū bà-a e ngạ̄ [lụ], e kẹ̄ Philip
[ákẹ], Nẹ́gbẹ̀ wạ̀ wǻ hẹ̆́ akpānọ̀ ìẹ̀ koni mẹjnẹ̆́-
6 mẹj wǻ ìè? (Ni enẹ́ [lụ] e kẹ̄ kẹ̆́ kà lụ, shi lụ-
7 diẹntshẹ̀ [lụ], e lè nạni e wǻ fē.) Philip hĕrĕ
lụ nà [ákẹ], Dẹnarj ohǻj ẹ̆́ñạ̀ nà akpānò shẹ̆́ng
8 ammẹ, koni ammẹ fẹj ammẹ wǻ ngạ̀ fio. E
kăsélạ̀j lụ à' t̓en mạ̀kome Andru, Simon Pitr
9 ñẹmí lụ, kẹ̄ lụ [ákẹ], Oblañò ko ìẹ̀ bíẹ ní íẹ́ạ
bālè lōfòj ẹ́nŭmạ̀ kẹ loj bibj ẹ̆́ñạ̀, shi mẹni dzhi
10 nò ìẹ̀ pj nẹ̆kẹ́ 'nẹ́ t̓ẹ̆́ng? Ni Dzhesus kẹ̄, Hǻ
ní 'mẹj lụ á-t̓ărăshì. 'Agbẹnnẹ dzhuẹi pj ìẹ̀
dzhẹi njang. Koni hj lụ t̓ărăshì, ammẹ jbạ̀ wǻ
11 shẹ̀ akpẹ̆́j ẹ̆́nŭmạ̀. Ni Dzhesus kặ́lạ lōfòj lụ;
ni bẹni ẹ̆́-dashi [lụ], e dzhà hǻ kăsélạ̀j lụ, ni
kăsélạ̀j lụ kẹ hǻ mẹj ní ẹ̆́-t̓ărăshì [lụ]; kẹ loj lụ
12 hŭ́, bặbạ̀ ní ammẹ t̓ǻo-ạ. Ni bẹni ammẹ ẹ̆́-t̓ạrạ
[lụ], e kẹ̄ e kăsélạ̀j lụ [ákẹ], Nẹ bua-a fhŭ́fŭ-
dzhj lụ ní ẹ̆́-shuẹ̀ lụ nà, 'ní nạko á-kǻ lādzhẹ̆́.

Nohĕwạ̀ [lụ], ammẹ bṍa nà, ni ammẹ wǒ kăfùj 13
ñüngmắ-k'-ḗñạ̀ obǿbǫ́ kẹ bālè lōfòj lụ fhufu-
dzhj, ní shuẹ̀ hắ mẹj ní ẹ̀-iè [lụ]. Nohewạ̀ [lụ], 14
bẹni gbạmèj 'nẹ́ ẹ́-nà okadi lụ ní Dzhesus fē
[lụ], ammẹ kẹ̄, Anạ̀kuắ, enẹ́ dzhi gbălạ̀ lụ ní
kulẹ e bà-a dzhè lụ mli [lụ].

Agbẹnnẹ nạni Dzhesus lè ákẹ ammẹ wắ bà 15
ni ammẹ wắ ngạ̀ lụ pẹrfors 'ní ammẹ fē lụ
mangtshẹ̀ [lụ], e kome e jng e tē gọng ko nạ̀
ḗkong. Ni bẹni ẹ́-shẹ̀ gbḗkẹ̀ [lụ], e kăsélạ̀j lụ 16
kplekeshi kẹte ngshạ̀ lụ hĕ, Ni ammẹ bṍte lẹlẹ 17
mli, ni ammẹ fò ngshạ̀ lụ kẹtē Kapẹ̄naüm
hĕwạ̀. Ni agbẹnnẹ dṹng ẹ́-wò, ni Dzhesus
bắko ammẹ ngạ̄. Ni kājạ̀ băbào ni ba tshuà 18
lụ hĕwạ̀ [lụ], ngshạ̀ lụ nạ̀ teshi. Ni bẹni ammẹ 19
ẹ́-wiri wắ fē fụ̄lọ̀ngj ñüngmạ́j-ẹ́ñạ̀-kẹ-ẹ́nūmạ̀, lō
ñüngmắj-ḗtẹ [lụ], ammẹ nà Dzhesus ñiẹ ngshạ̀
lụ nạ̀, ni e bẹngkẹ̀ạ lḗlḗ lụ; ni ammẹ shḗgbḗjē.
Shi e kẹ̄ ammẹ ake, Míng, ñẹ kắ shḗ-a gbḗjē. 20
Kḗkḗ [lụ] ammẹ tắo ákẹ ammẹ ngạ̀-ạ lụ kẹbà-a 21
lḗlḗ lụ mli; ni amrọ lụ lḗlḗ lụ ẹ́-shẹ̀ shipọng lụ
heni ammẹ ià-a [lụ].

Dzhètshḗrĕnạ̀ lụ, bẹni gbạmẹ̀j lụ ní dămạ̀ 22
ngshạ̀ lụ sẹ̄ lụ nà ákẹ lḗlḗ 'kǒ bḗ dzhẹi dǿng,
ákẹ nạni e kăsélạ̀j lụ ḗtẹ mli [lụ], nì ákẹ
Dzhesus kẹ e kăsélạ̀j lụ ẹ́-iá-a lẹlẹ lụ mli [lụ],
shi e kăsélạ̀j lụ kḗkḗ ni ẹ́-jng-ẹ́-te [lụ]; (Tshà- 23
bḗlḗ lẹ̀dzhj krokomẹj dzhẹ̀ Tiberias bà heni
ammẹ iè akpānọ̀ lụ iẹ̀ [lụ] masẹi lụ, bẹni Nim-
tshạ̀ lụ ẹ́-dashi [lụ] sẹ̄ lụ;) Nohĕwạ̀ [lụ], bẹni 24

mẹj lụ nà ákẹ Dzhesus bẹ́ dzhẹi, alō e kăsélạ̀j
lụ, ammẹ hŭ́ ammẹ ngạ̀ lẹ̀dzhj, ni ammẹ bà
Kapēnaüm, ammẹ t́ăo-ạ Dzhesus. Ni bẹni
ammẹ ẹ́-nà lụ iẹ̀ ngshạ̀ lụ sẹ̄ [lụ], ammẹ kẹ̄ lụ
26 [ákẹ], Rabbi, t́ĕbĕ ní o bà bíẹ? Dzhesus here
ammẹ nạ̀ è kẹ̄, Lẹlẹ́ng, lẹ̄lẹ́ng, mi kẹ-ạ ńẹ
[ákẹ], Ñẹ t́ao-ạ mi, dzhē nạni ńẹ nà okadj
lụ hĕwạ̀, shi ákẹshi ńẹ iè lōfòj lụ ẹ́ko ńẹ
t́ặrặ.
27 Ñẹ kắ tshŭ́-a-nj iẹ̀ ngmà ní hiẹkpắtà-a lụ
hĕwạ̀, shi no ngmà 'ní hiạshi kẹ̀feạ dā-shihirẹ̀
lụ, nạni gbặmạ̀ Bí lụ wắ hắ ńẹ [lụ]; shi lụ, ni
28 Ñüngmạ̀, [ni dzhí] Tshẹ̀ lụ, ẹ́-bạ̀ e nạ̀. Kẹ̆kẹ̆
lụ ammẹ kẹ̄ lụ [ákẹ], Mẹnni wạ̀ wắ fē koni wạ̀
29 wắ tshŭ́ Ñüngmạ̀ njtshŭ́mạ̀j lụ? Dzhesus
hĕrĕnạ̀ e kẹ̄ ammẹ [ákẹ], Enẹ́ dzhi Ñüngmạ̀
nitshŭ́mạ̀ lụ, ákẹ ńẹ wắ hẹ́ mạ̀ ní ẹ́-tshŭ́ [lụ]
30 nạ̀ ńẹ iè. Nohĕwạ̀ [lụ], ammẹ kẹ̄ lụ ákẹ, mẹn-
ni okắdi o tshọ̄-ạ wạ̀ mặ́, koni wạ̀ 'á nà, 'ní wạ̀
31 wắ hẽ́ o-nạ̀ wạ̀ iè? mẹnni o tshŭ́-ạ? Wạ̀ tshẹ̀-
mẹj lụ iè manna iẹ̀ ngà lụ mli; ákẹ bẹni
á-ngmà [lụ], E hắ ammẹ akpānọ̀ ammẹ iè
32 kẹdzhẹ̀ ńüngmạ̀ mli. Agbẹnnẹ Dzhesus kẹ̄
ammẹ [ákẹ], Lẹ̄lẹng, lẹ̣lẹ́ng, mi kẹạ ńẹ ákẹ,
dzhē Mosẹs hắ ńẹ nò akpānọ̀ lụ kẹ̆dzhẹ̀
ńüngmạ̀ mli [lụ]; shi mi Tshẹ̀ lụ nì hắ-a
ńẹ akpānọ̀ krọng lụ kẹ̆dzhẹ̀ ńüngmạ̀ mli [lụ].
33 Shi Nüngmạ̀ akpānọ lụ dzhí mạni dzhẹ̀
ńüngmạ̀ mli e kpleke shi [lụ], nì e hắ-a dzhè lụ
34 h'ẹ̀kămạ̀ [lụ]. 'Agbẹnnẹ ammẹ kẹ̄ lụ [ákẹ],

"Nimtshặ, hắ wạ̀ akpānọ 'nẹ́ dắ." Ni Dzhesus 35
kē ammẹ [ákẹ], Mi dzhí h'ẹ̆kămạ̀ akpānọ̀ lụ;
mạni bà-a m' ngạ̄ [lụ], họ̀mạ iéng lụ gbìkŏ;
nì mạni hẹ̆ạ mi nạ̀ iè-ạ [lụ], kŭmắj iéng lụ
gbìkŏ. Shi tshabẹ̆lẹ̆ mì kē [ákẹ], ñẹ hŭ ñẹ 36
ẹ̆-nà mi, nì ñẹ hé-e ñẹ ié-e. Mẹjfẹj ní Tshẹ̀ lụ 37
ngạ̀hắ-a mi [lụ], wá bà mi ngạ̄; nì mạni bà-a
mi ngạ̄ [lụ], mi shuéng lụ nặkonặko hĕwạ̀.
Shi mi dzhẹ̀ ñüngmạ̀ mli mi bà, dzhē midiẹn- 38
tshẹ̀ nạni mi sŭmạ̀-ạ fēmạ, shi nạni mạni tshŭ
mi [lụ] sŭmạ̀-ạ fēmạ. Ni enẹ́ dzhí nạni Tshẹ̀ 39
lụ ní tshŭ mi [lụ], sŭmạ̀-ạ; ákẹ mẹjfẹj 'ní
ẹ̆-ngạhắ mi [lụ], mi kắ lādzhẽ ẹko, shi nāgbẽ
gbi lụ, mi t̃ē lụ shi ẹ̆kong. Ni enẹ́ dzhi nạ́ni 40
mạni tshú mi [lụ], sŭmạ̀-ạ; ákẹ mẹjfẹj 'ní nà-a
Bí lụ, ní hẹ̆ạ̄ e nạ̀ ièạ̄ [lụ], 'á-ná dā shǐhĭrẹ̀; nì
m' á t̃ē-lụ-shì nā gbẽ gbi lụ." Agbẹnnẹ, nạ̀ni 41
è kē [ákẹ], "Mi dzhí àkpānọ 'ní dzhẹ̀ ñüngmạ̀
mli [lụ]," Dzhufoj lụ wiéwiè. Ni ammẹ kē, 42
"Ani dzhē Dzhesus, Dzhosẹph bí lụ 'nẹ́, mạ̀
tshẹ̀ kẹ e ñẹ̀ 'ní wạ̀ lè [lụ]; t̃ĕtēn mặ nì è kẹ̄ạ
ákẹ 'mi dzhẹ̀ ñüngmạ̀ mli? Nohĕwạ̀ [lụ], 43
Dzhesus hĕrĕnạ̀ nì è kē ammẹ [ákẹ], "Ñẹ kắ
wiéwièj iẹ ñẹ t̃ẽn. Mạko ñẹ́-ẹ̄ á-bà mi ngạ̀, 44
dzhà Tshẹ̀ lụ 'ní tshŭ mi [lụ], gblà lụ; ni m' á
t̃ē-lụ-shi nāgbẽ gbi lụ mli. 'A ngmà iẹ̀ gbălạ̀j 45
lụ à' mli [ákẹ], "Ni à wắ tshọ́ ammẹ fẹj iẹ
Nüngmạ̀ ngạ̄." Nohĕwạ̀ [lụ], mẹjfẹj 'ní ẹ̆-nù,
nì ẹ́-kắsé iẹ̀ Tshẹ̀ lụ ngạ̄ [lụ], bà-a mi ngạ̄.
Dzhē ákẹ mạko ẹ́-nà Tshẹ̀ lụ pẽng, dshà mạni 46

dzhẹ̀ Ñüngmạ̀ ngā [lụ]; lụ ni ẹ́-nà Tshẹ̀ lụ.
47 Lẹ̄lẹ̄ng, lẹ̄lẹ̄ng mi kẹ̄ạ ñẹ [ákẹ], Mạni hẽạ mi
48 hè ièạ [lụ], mì ná dā shĭhĭrẹ̀. Mi dzhí nờ
49 h'ẹ̀kămạ̀ akpāno lụ. Ñẹ tshẹ̀mẹj lụ iè manna
50 iẹ ngà lụ mli, nì ammẹ ẹ́-gbőj. Enẹ́ dzhí
akpānọ lụ ní dzhẹ̀ ñüngmạ mli bà [lụ], koni
51 'mạ̀ á ié 'ní ẹ́-kǻ gbő. Mi dzhí h'ẹ̀kămạ̀ ák-
pānọ lụ 'ní dzhẹ̀ ñüngmạ̀ mli [lụ]. Kẹ̄dzi 'mạ̀
iè àkpānọ 'nẹ́ [lụ], è wǻ hishi dā; ni àkpānọ
'ní m' á ngặhǻ lụ lụ dzhí mi hĕwulò, 'ní dzhe
52 h'ẹ̀kămạ̀ lụ hewạ̀ [lụ], m' á ngặhǻ." Nohĕwạ̀
lụ, Dzhufoj lụ kờdzhő iẹ̀ ammẹ t̃ẽn, ammẹ kẹ̄,
"T̃ẽ gbặmạ̀ 'nẹ́ wá fē t̃ẹ̄n ẹ́-ngạ̀ e hĕwulò e hǻ
53 wạ̀ ni wạ̀ wǻ iè?" Koni Dzhesus kẹ̄ ammẹ [ákẹ]
"Lẹlẹng, lẹlẹng, mi kẹ̄ạ ñẹ [ákẹ], kẹ̄dzhi ñẹ iéē
gbặmạ̀ Bi lụ hewulo, 'ní ñẹ ẹ́nù-u e lǻ [lụ], ñẹ bẹ̃
54 h'ẹ̀kămạ̀ iẹ̀ ñẹ mli. Mani ièạ mi hĕwulò, nì e
nùạ mi lǻ [lụ], iẹ̀ dā shĭhĭrẹ̀; nì m' á t̃ẽ lụ shì
55 nāgbẽ gbi lụ mli. Shi mi hĕwulò dzhí ngmà
56 krọng, ni mi lǻ dzhí nùmạ̀ krọng. Mạni ièạ
mi hĕwulò nì e nùạ mí lǻ [lụ], hìạ mi mli, ni
57 mi hǘ mi hìạ e mli. Bạni Tshẹ̀ h'ẹ̀kǻlạ̀ lụ ẹ́-
tshǘ mi, ni Tshẹ̀ lụ hewạ̀ ni mi mi hiẹkǻ [lụ];
nakai ni mạni ièạ mi lụ nạ̄n ni e hiẹ wá kǻ iẹ̀
58 mi hĕwạ̀. Enẹ́ dzhí nờ akpānọ̀ lụ 'ni dzhẹ̀
ñüngmạ̀ mli bà [lụ]; dzhē ákẹ bẹni ñẹ tshẹ̀mẹj
lụ iè manna nì ammẹ ẹ́-gboj [lụ]; mạnni ièạ
59 àkpānọ̀ 'nẹ́ [lụ], wá hishi dā." Nj 'nẹ́ [lụ], e
wie iẹ̀ sinagọg lụ mli, bẹni è wieạ-e-tshọ̀-ạ̀ iẹ̀
60 Kapẹ̄naụm [lụ]. E kặsélạ̀j lụ à' mli pj nạni

ammẹ ẹ́-nù enẹ́ hĕwạ̀ [lụ], kẹ̄, "Enẹ́ dzhí wie-
mạ̀ 'ní wạ̀, nama wá ñẹ á nù?" Nạni Dzhesus 61
lè iẹ̀ e mli ákẹ e kăsélạ̀j lụ wiéwiè iẹ̀ hĕwạ̀ [lụ],
è kẹ̄ ammẹ ákẹ, "Ani enẹ́ mī hao ñẹ? shi kẹ̆́-
dzhi ñẹ nà gbạ̀mạ Bi lụ ákẹ e ťĕạshi kẹià-a
hẹ̆́ni e i'ạ klẹngklẹng lụ ťĕ́ťẹ̆́n? Mūmạ̀ lụ dzhi 62
nạni hắ-a h'ẹ̀kămạ̀; hewulo lụ ẹ̆́fē nạko hắ-a 63
mạ̀; wiemạj lụ 'ní mi wieạ ñẹ [lụ], nò nì dzhí
mūmạ̀, kẹ h'ẹ̀kămạ̀. Shi ñẹ ťĕ́n mẹjkomẹj iẹ̀ 'ní 64
hé-ē-ié-ē." Shi Dzhesus lè kẹdzhẹ̀ klẹngklẹng
mẹjni dzhí mẹjni hé-ē-ié-ē [lụ], kẹ mạni wá
tshọ́ e sẹ̄ gbẹ̀ [lụ]. Ni e kẹ̄, "Nohĕwạ̀ ní mi 65
kẹ̄ ñẹ [ákẹ], "mạkŏ ñẹ́-ē á-bà mi ngạ̄ shi dzhà
Tshẹ̀ lụ hắ lụ nakai hẹ̆̀gbẹ̀."

Dzhẹ̀ nŏnạ̀ [lụ], e kaselạ̀j lụ à' mẹj pj kŭ̀ 66
ammẹ sẹ̀, ni ammẹ kẹ lụ ẹ́-ñiẹ̄ dọ́ng. Koni 67
Dzhesus kẹ̄ ñüngmá-k'-éñạ̀ lụ [ákẹ], "Ñ̄ẹ hŭ́ ñẹ
wá ťē?" Kẹ̆̀kẹ̆ [lụ], Simon Pitr hĕrĕ lụ nạ̀, 68
Nĭmtshặ́, námạ̀ ngạ wạ̀ wắ ťē? bò ni o i'ạ̀ dā
shihirẹ̀ wiemạ̀j lụ. Ni wạ̀ m' hẹ̆́-wạ̀-m'-iè, nì 69
wạ̀ lè krẹ̆́dẹ̄, ákẹ bò dzhí nò Krist lụ, Ñüngmạ̀
h'ẹ̀kắlạ̀ lụ Bi lụ." Dzhesus hĕrĕ ammẹ nạ̀ 70
[ákẹ], "Ani mi' ẹ̆́-ngặkò̆ ñẹ ñüngmá-k'-ẹñạ̀,
ni ñẹ ťĕ́n mạ̀kome lụ abọ̀nsăm?" Dzhudas 71
Iskariot, Simon bí lụ, hĕwạ̀ nì e wie; shi lụ
dzhí mạni bặ́ tshọ́ e sẹ̄ gbẹ̀ lụ, ñüngmá-k'-eñạ̀
lụ à' ťen mạ̀kŏmé.

ITSHO KPĂWÒ.

1 Nɪ nj 'nẹ́ à' sẹ̄ lụ, Dzhesus kpàshi iẹ̀ Galilj nì
è sumạ-ạ ákẹ è kpàshi iẹ̀ Dzhudea, ákẹ shi
2 Dzhufoj lụ mi ťắo lụ ắ-gbe. Agbẹnnẹ, Dzhu-
foj lụ à' būj à' kaenạ̀fēmạ̀ lụ ẹ̃́ shẹ̀shi-ẹ̃́tà.
3 Nohĕwạ̀ [lụ], è ñẹmimej lụ kẹ̄ lụ [ákẹ], "Dzhẹ̃́
biẹ, koni o ia Dzhudea, koni ó kăsélạ̀j lụ hṹ á
4 nà nitshumạj lụ 'ní o feạ lụ. Shi mani ťắöạ
ákẹ à' lèạ lụ [lụ], ẹ̃́-fē nắko iẹ̀ fifj à' mli.
Kẹ̃́dzhi ȍ fē nj 'nẹ́ [lụ], dzhiemạ o he kpò ó
5 tshọ́." Shi e ñẹmimẹj lụ hṹ hé-e e nạ̀ ié-e.
6 Agbẹnnẹ Dzhesus kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Mi bè
7 shẹ̃́-kò; ñẹ lụ ñẹ bè iẹ̀ dā. Dzhè lụ ñé á-ñẹ̀
ñẹ; shi mi [lụ] ē ñẹ̀ oni, ákẹshi mī iè è hĕwạ̀
8 odasse, ákẹ e nitshṹmạ̀j lụ ẹ̃́fọngdzhí. Ñ̄ẹ ia-a
kaema-femạ̀ 'nẹ́ hè; mi [lụ] mi nắko m' á ia:
9 shi mi bè lụ shẹ́-ko hĕwạ̀." Bẹni e wie wie-
mạ̀j 'nẹ́ e kẹ̄ ammẹ [lụ], e hì Galilj.
10 Shi bẹni e ñẹmimẹ̀j lụ ẹ̃́-tē [lụ], ágbẹnnẹ, lụ
hṹ e ťē kaemạ̀-fēmạ̀ lụ hè, dzhē pete shì kẹ̆bà-a
11 ťēmạ̀ mli. 'Agbẹ́nnẹ Dzhufoj lụ tao lụ iẹ̀ shu-
12 ẹmạ lụ hè, nì ammẹ kẹ̄ "Nẹ̄gbẹ̀ e iẹ́ạ?" Ni
kodzhȍ́mạ̀ pj iẹ̀ gbạ̀mẹj lụ à' ťéng iẹ̀ e hĕwạ̀;
shi mẹjkomẹj kẹ̄, "Gbạmạ kpăkpắ dzhí lụ;"
mẹjkrȍ́kŏmẹ̀j kẹ̄, "Dàbí, shi ẹ̄ shíshí 'mẹj.
13 Tshabẹ̃́lẹ̃̀ mạko ẹ̃́-dzhē petē e wie-e hĕwạ,
Dzhufoj lụ à' shémạ̀ hewạ'.

'Agbẹnnẹ kĕbà-a kaemạfēmạ lụ ťĕng [lụ], 14
Dzhesus ťē tẹmpl lụ mli, e wie e tshọ́. Ni 15
Dzufoj lụ à' hiẹ fe ià, ammẹ kẹ̄, "Tĕ mạnẹ́ fē
ťẹn, ní nạni ẹ̆-kăsĕ kŏ pẹng [lụ], e lè wulo
mli?" Dzhesus hĕrĕ ammẹ nạ̀, e kẹ̄, "Mi 16
nilē lụ dzhē mi nạ́ng, shi mạni tshŭ́ mi [lụ] nặ
dzhi. Kẹ̆dzhi mạ̀kọ̆ wă fē e nạ́sŭmặmặnặ lụ, e 17
wă lè nilē lụ, ákẹ Ñüngmạ̀ ngạ̀ e dzhè, lō mī ťò
mi diẹntshẹ mi hè ni mi wieạ. Mạni ťòạ lụdi- 18
ẹntshẹ e j'ng e wieạ [lụ], mì ťăo lụdiẹntshẹ e
ȷ́dzhiemạ̀; shi mạni ťaoạ mạni tshŭ́ lụ [lụ]
jdzhiemạ̀ [lụ], lụ [lụ] ănạ̀kuáfō dzhi lụ, nì
éfọng kŏ bẹ̆ e mli. Ani Mosẹs há-a ñẹ mlă lụ, 19
tshàbẹlẹ ñẹ ťen mạko ié-e mlá lụ nạ̀? Mẹnni
hĕwạ̀ ñẹ ťaoạ ákẹ ñẹ gbèạ m'?" Mẹj lụ hĕ- 20
rĕnạ kẹ̄, "O iè sẹ̀kẹ́, nămạ̀ ťaoạ 'á gbè ò?"
Dzhesus hĕrĕnạ e kẹ̄, "Mi ẹ̆-fē nitshŭmạ 'kŏ- 21
mé, nì ñẹ fẹ̄j ñe mī fē-iā. 'Agbẹnnẹ Mosẹs ngạ̀ 22
kŏtiafō hă ñẹ̀; dzhe ákẹ Mosẹs ngạ̀ dzhẹ̀ hewạ'
shi dzhẹ̀ tshẹ̀mẹj lụ à' ngạ̄; ni Sabbath lụ nạ̀
[lụ], ñẹ foạ mạ̀ kŏtia. Kẹdzhi mạ̀ hĕ kŏtiafō 23
iẹ̀ Sabbath lụ nạ̀, koni á kă ťặ Mosẹs mlă lụ nạ̀
[lụ], nạni mi lụ mi ẹ̆-hă mạ̀ hè ẹ̆-iè-émū iẹ
Sabbath lụ nạ̀ [lụ], ñẹ mli mī fhŭ́ mi? Ñẹ 24
kă diặ ťàmặmặ sẹ̄ ñẹ bù àtẹ́ng shi mŏm ñẹ bùa
àtẹ̆ng 'ní dzhàgbẹ̀." Kẹ̆kẹ [lụ], Dzhẹrusalẹm 25
bj lụ á' ťĕn mẹjkomẹj kẹ̄, "Ani dzhē mạni am-
mẹ ťăoạ ammẹ gbè lụ nẹ́? Shi nă, ē wie kẹ 26
nàtshĕmạ ni mạ̀kŏ ẹ̆-kẹ̄-ẹ lụ nặko. Ani mang-
tshẹ̀mẹj lụ lè ákẹ Krist lụ dzhí mạ̀ nẹ́ lẹ̄lẹng?

27 Tshabẹlẹ mạ̀ nẹ̋ [lụ] wạ̀ lè hẽ́ni e dzhẹ̀; shi
bẹni Krist lụ bà-a [lụ] mạko lẽ́ hẹ̆ni e dzhẹ̀a."
28 Agbẹnnẹ bẹni Dzesus wieạtshọ́-ạ iẹ̀ tẹmpl lụ
mli [lụ] e bȍ, e kẹ̄, "Ñẹ lè mi, ni ñẹ sẵ ñẹ lè
heni mi dzhẹ̀ hű; ni mi tő-o mi ŋ̀g mi bá-a, shi
mạni tshű mi [lụ], anạkúafȍ dzhi lụ, mạni ñẹ
29 lẽ́. Shi mi [lụ] mi lè lụ; shi mi dzhẹ̀ e ngạ̀,
30 ni lụ ni ẹ̃́-tshű mi." 'Agbẹnnẹ ammẹ tao ákẹ
ammẹ ngạ̀-ạ lụ, shi mạ̀ko ẹ̃́-ngặ-ạ nine ẹ̃́-ngmẹ̃́
31 e nạ̀, ákẹshi e bè shẹ̃́kọ̆. Ni mẹj lụ à' mli mẹjpj
hẽ́ e nạ̀ iè, ni ammẹ kẹ̄, "Bẹni Krist wá ba
[lụ], ani e wá fe 'okẵdj pj fè enẹ́mẹj ní mạ̀ nẹ̋
ẹ̃́-fē [lụ]?"
32 Pharisj lụ nù ákẹ gbạ̀mẹj lụ wièhűhŭ nẹ̆kẹ̃́
nj iẹ̀ e-hẹ̆wạ̀; ni Pharisj lụ kẹ osẵfo-'nukpẵj lụ
33 tshű ọ̆ffisẹ̀foj ákẹ ammẹ ngạ̀ lụ. Koni Dzhesus
kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Kpìtīō kẹ̆kẹ̆ mi kẹ̀ ñẹ iạ lőlŏ,
34 ni mi ia mạ̀ ní tshű mi [lụ] ngạ̀. Ñẹ wẵ tao
mi, ni ñẹ ẹ̃́-ná'ngmi; ni hẽ́ni mi ià-a [lụ], ñẹ
35 ñẹ́'ng ñẹ bà." 'Agbẹnnẹ Dzhufoj lụ kẹ̄-kẹ̄ iẹ̀
ammẹ teng [ákẹ], "Nẹ́gbẹ̀ e wẵ tè, ni wạ̀ ẹ́-
náng lụ? ani e wẵ te mẹjni ẹ́-shua Hẹlẹnj lụ
à' ten [lụ] ngạ̀, ní ẹ̃́-wie-ẹ̃́-tshọ́ Hẹlẹnj lụ?
36 Mẹnni wiemạ́ dzhí nạni e kẹ̄ nẹ́, 'Ñe wá tao mi,
ni ñẹ ẹ̃́-náng mi; ni hẽ́ni mi ià-a [lụ], ñẹ ñẹ̃́ng
37 ñẹ bà? Nāgbe gbì lụ mli [lụ], kaemạ̀-fēmạ̀
lụ gbì wŭlŭ lụ mli [lụ], "Dzhesus dàmặshi, e
bò, [ákẹ], "Kẹdzhi kŭmẵj mī iè mạ̀kŏ [lụ],
38 hẵ ẽ́ bà mi ngạ, ẹ̃́-nŭ. Mạ̀ ní hẽ́ạ mi nạ̀ ieạ
[lụ] ákẹ bặni nj-ni-ẵ-ngmà [lụ] kẹạ [lụ], h'ẹ-

kắmạ nù fãj wắ dzhẹ̀ e mŭsŭ mli, 'á hò. (Shi 39
enẹ́ [lụ] e wie iẹ̀ Mūmạ̀ lụ hè nạni mẹjní wắ
hẽ́-e-nạ̀ ammẹ 'á iè [lụ], wắ nắ [lụ], hĕwạ̀;
shi bẹlẹ à' kẹ Mūma Kerọngkrọng lụ hắ-kò;
ákẹ à' nắko á wố Dzhesus hĕnạ̀.
Nohĕwạ̀ [lụ], mẹj lụ à' mli mẹjpj, nạni am- 40
mẹ nù wiemạ 'nẹ́ [lụ], kē, "Gbalạ lụ 'nẹ́, lẹ̄-
lẹng." Mẹjkrokomẹj kē, "Krist lụ 'nẹ́." Shi 41
mẹjkomẹj [hŭ] kē, "Ani Krist lụ wắ dzhẹ̀
Galilj? Ani nj-ní-á-ngmà lụ ẹ́-kẹ̆kò [ákẹ]. 42
Krist wá dzhẹ̀ David wĕkŭ lụ, kẹ̆dzhẹ̀ Bẹthle-
hẹm mang, heni David iạ [lụ]?" Koni mẹj 43
lụ à' mli ẹ̃-gbắ iẹ̀ e hĕwạ̀. Ni kŭlụ mẹjkomẹj wắ 44
ngạ̀ lụ shi mạ̀ko ẹ̃ngạ-ạ nidzj ẽ́-ngmẹ́-ẹ ĕ nạ̀.
'Agbẹnnẹ ọffisẹfoj lụ bà ŏsạfoj' nukpaj lụ kẹ 45
Pharisj lụ à' ngạ̀; nì ammẹ kē ammẹ [ákẹ],
"Mẹ̄' bà ni ñẹ kẹ lụ bắ-a?" Offisẹ̀foj lụ hĕ- 46
rĕnạ̀ [ákẹ], "Mạko e wieko pẹ̃ng ákẹ mạ̀ 'nẹ́
wie [lụ]." Kẹ̆kẹ̆lụ Pharisj lụ hĕrĕ ammẹ nạ̀ 47
[ákẹ], "Ani ñẹ hŭ á-shĭshĭ ñẹ? Ani mang- 48
tshèmẹj lụ 'lō Pharisj lu à' ten mẹjkomẹj ẹ̃ hẽ́
e nạ̀ ammẹ ẹ̃-iè? Shi asafo 'nẹ́, ní lẽ́ mlá lụ, 49
ȷ̀wáhẹ̀shi." Nikŏdjmụs kē ammẹ [ákẹ], ('mà 50
ní bà Dzesus ngạ̀ ñọ̀ng lụ shi ammẹ ten mạ̀'-
komĕ dzhí lụ,) Ani wạ̀ mlá lụ mī bù mạ̀ko fã 51
dắni e boạ lụ toë, nì e lèạ nạni e fẽạ?" Am- 52
mẹ hĕrĕnạ ammẹ kē lụ [ákẹ], "Ani bò hŭ ò
dzhẹ̀ Galilj? Hălămạ́ ní o kuẹ̃, shi gbălạ̀ ko 53
dzhẹ-ẹ Galilj." Ni mẹj lụ fẹj te ammẹ diẹntshẹ̀
ammẹ wè.

ITSHO KPĀÑÒ.

1 Dzhesus ťè Olivẹt gòng lụ nạ̀. Ni lēbi mărắ
2 [lụ], e bà tẹmpl lụ mli ẹkong; ni mẹj lụ fẹj bà
3 e ngạ̀; nì e ťắshi ni e wie e tshọ́ ammẹ. Ni
Wulongmălạj lụ kẹ Pharisj lụ, kẹ̆́ iō kở bà e
ngạ ní à' mọ́ ădzuàmàngbạ̀; nì bẹni ammẹ
4 ẹ̆́ ngạ lụ ammẹ ẹ̆́-dămạ̀ ťeng [lụ], Ammẹ kē lụ
[ákẹ], "Oura, à' mọ́ iō 'nẹ́ ădzuàmắngbạ̀, iẹ̀
5 femạ lụ diẹntshẹ̀. Agbẹnnẹ Mosẹs, iẹ̀ mlá lụ
mli [lụ], tò wạ̀ ákẹ 'ắ tshuia nĕkẹ̆́bj ťẹ̆́j; shi ťẽ́
6 bò hṹ ò kēạ ťẹn?" Ammẹ kē énẹ ammẹ tshọ̆̀
lụ, koni ammẹ 'ắ ná ẹ̆ko kẹ̆́ fõ e nā. Shi
Dzhesus kṍťòshi, ni e kẹ̀ e wàö ngmà shipọng
7 lụ. Koni bẹni ammẹ hì lụ bímạ [lụ], e wṍ-e-
hĕnạ, ni e kē ammẹ [ákẹ], "Ñẹ ťen mạ̀ ní
ẹ́fọngfēmạ̀ bẹ̆́ e hè [lụ], hắ 'ní lụ tshṹtshṹ e
8 fọ̆̀ lụ ťẹ̆́. "Ni e sā e kṍťòshi ẹ́kong e ngmà
9 shipọng lụ. Ni mẹj ni nǜ [lụ], nạni mli-nặlẹ̆̀lạ̀
lụ ẹ̆́-bù ammẹ [lụ], dzhĕ̀kpò ẹ́kome, 'kome;
kẹdzhẹ ammẹ ťẽ́n onŭkpắ lụ nạ̀, kẹ̀băshí sẹ̄k-
pĕmạ̀ lụ nạ̀; 'nì ba shuẹ̀ Dzhesus 'kome, kẹ iō
10 lụ dămạ ťen. Bẹni Dzhesus ẹ̆́-wṍ-è-hĕnạ̀, 'nì
ẹ̆́-nà-a mạ̀ko ákẹ dzhà iō lụ, e kē lụ [ákẹ], "Jō,
nẹ̄gbẹ̀ mẹj ní ťắ-a ṍ hè săndè [lụ] i'ạ́? ani
11 mạ̀ko ẹ̆́-bu ko ò?" E kē "Mạ̀ko ẹ̆́-buko mi,
Oura." Ni Dzhesus kē lụ [ákẹ], "Mi hṹ mi
bu-u ò; iá, ní o kắ fē éfọng dọ́ng."

'Agbẹnnẹ Dzhesus wietshọ́ ammẹ ẹ́kong, 12
[ákẹ], "Mì dzhí dzhè lụ mli là; mạ̀ ní ñiẹ̄-ạ
mi sẹ̄ [lụ], ẹ̃-ñiẹng dṹng mli; shi e wã́ nã́ h'ẹ-
kã́mạ hè là lụ." Nohĕwạ [lụ], Pharisj lụ kẹ̄ 13
lụ [ákẹ], "Oo iè bòdiẹntshẹ̀ ó hè odã́se; ó
'dã́se lụ bẹ̃́-mli." Dzhesus hĕrĕnạ e kẹ̄ ammẹ 14
[ákẹ], "Nạni mi ièạ midiẹntshẹ̀ mi he odã́se
[lụ], mi 'dã́se lụ iẹ̀ mli mṍm; shi mi lè hẽ́ni
mi dzhẹ, kẹ hẽ́ni mi ià-a; shi ñẹ [lụ] ñẹ lẽ́
hẽ́ni mi dzhẹ, kẹ hẽ́ni mi ià-a. Ñẹ [lụ] 15
hẽ̀wulo lụ sẹ̃̀ ñẹ diạ̈ ñẹ bùạ atẽ́ng, mi [lụ] mi
ẹ̃̀bù-u mạ̃̀kŏ. Ni tshàbẹ̆lẹ̆ kẹ̃́dzhi mi bù [lụ], 16
mi 'tẽ́ng bũ̀ lụ anạkuá'ng; shi dzhē mi
'kome'ng, shi mi kẹ̃̀ Tshẹ̀ lụ 'ní tshṹ mi [lụ].
'Asā ã́-ngmà iẹ̀ ñẹ mlá lụ mli ákẹ mẹj éñạ̀ odã́se 17
lụ ănạ̀kúa' ng. Mạ̀ 'kome dzhi mi, ni mi ièạ 18
midiẹntshẹ mi hè odã́se [lụ], nì Tshẹ lụ 'ní
tshṹ mi [lụ], ièạ mi hẽ̀ odã́se. "Agbẹnnẹ 19
ammẹ kẹ̄ lụ [ákẹ], "Nẹ̄gbẹ̀ o Tshẹ̀ i'ạ́?"
Dzhesus hĕrĕnạ̀ [ákẹ], "Ñẹ lẽ́ mi, 'lō mi Tshẹ;
ñẹ lè mi, dzhíkŭlụ, ñẹ wã́ lè mi Tshẹ̀ hṹ."
Wiemạj 'nẹ́ [lụ], Dzhesus wie iẹ̀ nj-à'-tohẽ́ lụ, 20
bẹni e wieạ-e-tshọ́-ạ iẹ̀ tẹmpl lụ mli [lụ], ni mạ̀
ko ẹ̃́-ngmẹ́-ẹ è nạ̀ nĭnè; shi e bè shẹ̃́kŏ. 'Ag- 21
bẹnnẹ Dzhesus kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Mī ià mi
gbẹ̀, nì ñẹ wã́ tã́o mi, ni ñẹ kẹ ñẹ hè ẹ̃́shàfēmạj
lụ wã́ gbṍï; hẽ́ni mi ià-a [lụ], ñe ñẹng ñẹ bà.
"Kẹ̃̀kẹ̆ [lụ] Dzhufoj lụ kẹ̄, "Ani e wã́ gbè e 22
hè?" 'Akẹshi e kẹ̄, "Hĕní mi ià-a [lụ], ñẹ
ñẹ ng ñẹ bà." Ni e kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Ñe dzhẹ̀ 23

shìshì; mi [lụ], mi dzhẹ̀ ngùẹi; ñẹ [lụ], ñẹ
dzhẹ̀ dzhè 'nẹ́ mli; mi [lụ], mi dzhẹ́ẹ dzhe 'nẹ́
24 mli. Nohĕwạ̀ ni mi kẹ̄ ñẹ [ákẹ], 'Ñe kẹ̆̀ ñẹ
hẽ̀ ẹ̆́shàfēmạ̀j lụ wá̆ gbő̆ë,' [lụ]; shi kẹ̆́dshi ñẹ
héē ié̆-e ákẹ mi dzhí lụ [lụ], ñẹ kẹ̆̀ ñẹ he ẹ̆́shàfē-
25 mạ̀j lụ wá̆ gbő̆ë." Ammẹ kẹ̄ lụ [ákẹ], "Ná̆mạ̀
dzhi ò?" Ni Dzhesus kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Klẹng-
26 klẹng má̆ni mi kẹ̄ ñẹ [lụ]." Mi iẹ̀ nj pj 'ní
m'á kẹ̄ ñẹ, ni m'á bù; shi mạ̀ni tshú̆ mi lụ
ănặ̀kúafo'ng; ni mi [lụ], njni m' ẹ̆́-nù iẹ̀ e nà
27 [lụ], mi wieạ iẹ̀ dzhè' [lụ] mli. Ammẹ lé ákẹ
28 Tshẹ̀ lụ hewạ e kẹ̆̀ ammẹ wie [lụ]. Nohĕwạ̀
[lụ], Dzhesus kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Bẹni ñẹ ẹ̆́-ná̆
ñẹ ẹ̆́-wọ̆́ gbặ̀mạ̀ Bi lụ nạ̀ [lụ], nŏbè lụ ñẹ wá̆ lè
ákẹ mi dzhi; nì ákẹ mi ẹ̆́tō mi j̀ mli mi ẹ̆́-fē
nặ́ko; shi bẹni mi Tshẹ̀ ẹ̆́-tshọ́ mi [lụ], mi wieạ
29 nj 'nẹ̆́. Ni mạ̀ ní tshú̆ mi [lụ] kẹ̆̀ mi iẹ̀; Tshẹ̀
lụ shíko mi ẹ̆́kŏmẹ̆́; shi mi fēạ dá̆ nŏ̀ nj lụ 'ni
30 sà̆ è hiẹ lụ. 'Bẹni e wieạ wiemạ̀j 'né [lụ], mẹj
31 pj hḗ e nạ̀ iè. Agbẹnnẹ Dzhesus kẹ̄ Dzhufoj
lụ, mẹjní hḗ ĕ nạ̀ iè [lụ ákẹ] "Kẹ̆́dzhi ñẹ hishì
mi wiemạ lụ nà [lụ], mi kăsélạ̀j dzhí ñe lẹ̄lẹ̆ng;
32 Ni ñẹ wá̆ lè ănạ̀kuá lụ, 'ni ănạ̀kúa lụ wá̆ fē ñẹ
frj."

33 Ammẹ̄ hĕrĕ lụ nạ̀ [ákẹ], "Abraham bj dzhí
wạ̀, nì wạ̀ ié̆ko mạ̀ko ñọng pẹng; tḗ tẹ̇n 'nì ŏ kēạ
34 wạ̀ ákẹ, à' wá fē ñẹ frj?" Dzhesus hĕrĕ ammẹ
nạ̀ [ákẹ], "Lẹ̄lẹng lẹ̄lọng mi kẹ̄ạ ñẹ, mạ̀ ní fēạ
35 ẹ́shă [lụ'], éfọng lụ ñọng dzhí lụ. Ni ñọ́ng ẹ̆́-hi-i
36 shia dá̆, shi bi lụ hiạshì dá̆. Nohĕwạ̀ [lụ], kẹ̆́-

dzhi Bí lụ fē ñẹ frj [lụ], ñe wǻ iẹ̀ frj lẹlẹng. Mi 37
lè ákẹ Abraham bj dzhí ñẹ; shi ñẹ mi t̓ǻo ákẹ
ñẹ gbèạ mi, ákẹshi mi wiemạ lụ bẹ̌ t̓òhẽ́ iẹ̀ ñẹ
mli. Mī wie nạ̌ni m' ẹ̌-nà iẹ̀ mi Tshẹ ngạ̀; ni 38
ñẹ hǘ ñẹ mī fē nạ̌ni ñẹ ẹ̌-nạ̀ iẹ̀ ñẹ Tshẹ̀ ngạ̀."
Ammẹ hĕrĕnạ̀ ammẹ kē̜ lụ [ákẹ] "Abraham 39
dzhí wạ̀ Tshẹ̀." Dzhesus kē̜ ammẹ [ákẹ],
"Abraham bj dzhí ñẹ dzhíkŭlụ, ñẹ wǻ iè Abra-
ham nifēmạj lụ à' nạ̀. Shi agbẹnnẹ ñẹ mī t̓ǻo 40
ákẹ ñẹ gbèạ mi, 'mạ̀ 'ní ẹ̌-kè̃ ñẹ ănạ̀kúa lụ,
nạni m'ẹ̌-nù iẹ̀ Ñüngmạ̀ ngạ [lụ]; Abraham
ẹ̌-fēē ĕnẹ̌. Ñẹ mi fē ñẹ tshẹ̀ nifemạj." Kẹ̆kẹ̆ 41
[lụ], ammẹ kē̜ lụ [ákẹ], "'A fá-ạ wạ̀ adzhu-
àmăngbạ̄ mli; Tshẹ̀ 'kome ni wạ̀ i'ą́, Ñüngmạ̀."
Dzhesus kē̜ ammẹ [ákẹ], "Nüngmạ̀ dzhi ñẹ 42
Tshẹ̀ dzhíkŭlụ, ñẹ wǻ dạ̀ mi hẽ́; shi mi dzhẹ̀
Nüngmạ̀ hè̃ mi dzhẹ̀ mi bà; ǻsā mi ẹ̌t̓òo mi
j̀mli mi bǻ-a, shi lụ nì ĕ tshǘ mi. Mẹnni hĕwạ̀ 43
ni ñẹ ẹ̌-nàa mi sȁndĕ lụ nà? ñẹ nú mi wiemạ lụ
hĕwạ̀. Nẹ dzhẹ̀ ñẹ tshẹ̀, abọnsǻm lụ, ngạ̀, ni 44
ñẹ tshẹ̀ lụ nǐtshȕmặmặnj lụ ñẹ wǻ fē. Lụ [lụ]
awjiȅlạ̀ dzhi lụ kẹdzhẹ̀ t̓ȅt̓ȅ, nì ẹ̌-hí-i ănạ̀ku'a lụ
mli, ákẹ ănạ̀kúă kȍ bẹ̌ e mli hĕwạ̀. Bẹni e
wiéạ àmǻlĕ [lụ], lụ-dientshẹ̀ e nạ̌ hè e wieạ;
shi àmálĕlạ̀ dzhí lụ, kẹ̌ nȍ tshẹ̀. Ni nạ̌ni mi 45
kẹ̄ạ ñẹ ănạ̀kuá hĕwạ̀ lụ, ñẹ hẽ́e mi nạ̀ ñẹ iẽ́-e.
Nẹ t̓ẽ́n nǻmạ̀ dzhieạ mi hè̃ ẹ́shafēmạ̀ kpȍ? Ni 46
kẹdzhi mī kē̜ ănạ̀kúa [lụ], mẹ' bà ñẹ hẽ́-e mi nạ̀
ñẹ iẽ́-e? Mạ̀ní dzhẹ̀ Nüngmạ̀ ngạ̀ lụ, nùạ 47
Nüngmạ̀ wiemạj; nohĕwạ̀ ni ñẹ nú-u lụ, shi ñẹ

48 dzhẹ́-ẹ Nüngmạ ngạ̀ hĕwạ̀." 'Agbẹnnẹ Dzhu-
foj lụ hĕrĕnạ, ni ammẹ kē lụ [ákẹ], "Ani wạ̀
ẹ̆́-kẹ́-ẹ odzhẹgbàn ákẹ Samariañŏ dzhí ò, kẹ ŏ́
49 mli abọnsám." Dzhesus hĕrĕnạ [ákẹ], "Abọn-
sám bẹ̆́ mi mli; shi mī wŏ̀ mi Tshẹ̀, ni ñẹ lụ ñẹ
50 wŏ́-o mi. Ni mi táo-o midiẹntshẹ̀ mi j-dzhie-
51 mạ; mạ̀ ko iẹ̀ 'ní táoạ̀, 'nì e bùạ. Lẹlẹng, lẹ-
lẹng mi kẹ̄ạ ñẹ [ákẹ], Kẹ́dzhi mạ̀ iĕ̀ mi wiemạ̀
52 nạ̀ [lụ], 'ẹ̆́-nǎng gbĕlĕ gbĭkògbĭkò." Kẹ̆kẹ̆ lụ
Dzhufoj lụ kē lụ [ákẹ], "'Agbẹnnẹ wạ̀ lè ákẹ
abọnsám iẹ̀ ŏ́ mli. Abraham ẹ̆́-gbo, kẹ gbălạ̀j
lụ; ni ō kē [ákẹ], "Kẹ́dzhi mạ̀ iĕ̀ mi wiemạ̀ nạ̀
53 [lụ], ẹ̆́-săng-è-nà gbĕlĕ, gbĭkògbĭkò." Ani o
fè wạ̀ tshẹ Abraham, mạní ẹ̆́-gbŏ [lụ]? Ni
54 gbălạ̀j lụ ẹ́-gboj; námạ̀ o kẹ̆ ó hĕ̀ feạ?" Dzhe-
sus hĕrĕnạ [ákẹ], "Kẹ́dzhi mi wŏ̀ midiẹntshẹ̀
mi hĕ̀ [lụ], mi hèwō lụ dzhē nákọ; mi Tshẹ̀ nì
wòạ mi; mạ̀ hĕwạ̀ 'ní ñẹ kẹ̄ạ ákẹ ñẹ Nüngmạ̀
55 dzhi lụ [lụ]; Tshàbẹ̆lẹ̆ ñẹ lĕ́kò lụ, shi mi [lụ]
mi lè lụ; ni kẹdzhi mi kē ákẹ mi lĕ́ lụ [lụ], m'
56 á fē amálĕlạ̀ támạ̀ ñẹ; shi mi lè lụ, ni mī iè e
gbèj à' nạ̀. Ñẹ tshẹ̀ Abraham mjshẹ̀-ĕ-hè ákẹ
57 e wá nà mi gbi lụ, nì e nà, ni e mjshẹ̀." Kẹ̆kẹ̆
[lụ] Dzhufoj kē lụ [ákẹ], "'O náko ó shẹ̀
afj ñüngmáj-ẹ́nŭmạ̀, ni bò ŏ́-'nà Abraham?"
58 Dzhesus kē ammẹ [ákẹ], "Lẹlẹng, lẹlẹng, mi
kẹ̄ạ ñẹ [ákẹ], Dáni Abraham i'ạ́ [lụ], mi iẹ̀."
59 'Agbẹnnẹ ammẹ kặlặ tẹ̆́j kẹ̆ tshüía lụ, shi Dzhe-
sus tĕ́ ĕ hè, ni e dzhẹ̀ tẹmpl lụ mli, nì e tshọ̆́
ammẹ tĕ́ng kẹ̀ dzhèkpò.

ITSHO NẸHU.

Nɪ nạni ĕ ià-a lụ, e nà nū ko 'ní ẹ̆-fŭlá kẹ̆dzhẹ̀ 1
e fặmạ. Ni e kăsẹ́lạ̀j lụ bí lụ, ámmẹ kẹ̄, 2
"Rabbi, nắmạ̀ ni fē ẹ́fọng, mạ̀nẹ́, 'lō ĕ fặlạ̀j lụ,
nì à'-fạ́ lụ kẹ̆ fŭlámạ̀ [lụ]?" Dzhesus hĕrĕnạ̀ 3
[ákẹ], "Dzhẹ̄ mạ̀nẹ́ ni fē ẹ́fọng, 'lō è fặlạ̀j lụ;
shi ákẹ Ñüngmạ̀ nifemạ̀ lụ wá nắ 'á dzhèkpŏ̀ 4
iẹ̀ e mli. 'A to ákẹ mi fe mạ̀ni tshŭ m' [lụ],
nitshŭmạ̀j lụ bẹni dzhẹ̆tshẹ̆rẹ̆mạ̀ iạ̀; dzhenặmạ
mi bà bẹni mạ̀ ko ñẹng 'á tshŭnj. Bẹni mi iạ 5
dzhè lụ mli [lụ], mi dzhí dzhe lụ mli là." E kẹ̄ạ 6
ĕnẹ́ [lụ], e tshiẹ̆lădzhọ̀, ni ĕ kẹ̆ lădzhọ̀ lụ fē sùk-
pặtặ, ni e ngạ̀ sùkpặtặ lụ kpắ fùlăfo lụ hing- 7
mẹj lụ. Ni e kẹ̄ lụ [ákẹ], "Iắ, dzhū iẹ Silŏam
kpākpò lụ mli ('ní shishi-tshọ́mạ̀ dzhí, 'Atshŭ,
Ni e tē, e dzhù, ni e bà kẹ njnà.

Nohĕwạ̀[lụ]akutshongbj lụ, kẹ mẹj nitshutshu 8
ammẹ ẹ̆-nà lụ ákẹ fŭláfo dzhi lụ [lụ], kẹ̄, "Ani
dzhè mạ̀ni kŭlẹ e tắshi ni e sísẹ̀ạ [lụ] 'nẹ̆?"
Mẹjkŏmẹj kẹ̄, "Lụ 'nẹ̆" mẹjkŏmẹj hắ kẹ̄, "E 9
tămạ̀ lụ;" lụ [lụ] e kẹ̄, "Mi dzhí lụ." No- 10
hewạ [lụ] ammẹ kẹ̄ lụ ákẹ, "Te à' fē tẹn ni ó
hingmẹj lụ gblẹ̆?" E hĕrĕnạ e kẹ̄, "Nū ni à' 11
tshẹ̆ạ Dzhesus fe sŭkpặtặ, ni e kẹ kpắ mi hing-
mẹj lụ, ni e kẹ̄ mi [ákẹ], "Iā Siloam kpākpò
lụ hè, 'ni ŏ́ dzhù;" ni mi tē, ni mi dzhù; 'ni mi
ná njnà." Ammẹ kẹ̄ lụ [ákẹ], "Nẹ́gbè ĕ i'ạ́?" 12
Ekẹ̄, "Mi lé."

13 Ammẹ kẹ mạ̀ ní tshŭ́tshŭ [lụ] ẹ̆́-fŭlá [lụ],
14 bà Pharasj lụ à' ngạ̀. Ni Sabbath lụ nạ̀ dzhí
bẹni Dzhesus fē sŭ̀kpặ́tặ́ lụ, ni e gblĕ́ nŏ̀ hing-
15 mẹj lụ. Koni ắsā Pharasj lụ bĭ́ lụ bẹni ĕ nắ
njnà [lụ]. E kē ammẹ [ákẹ], "E ngạ̀ sùkpặ́tặ́
e wò mi hingmẹj nạ̀, ni mi dzhù, ni mī nànj."
16 Nohĕwạ̀ [lụ] Pharasj lụ à' mli mẹjkomẹj kē,
"Nū nẹ́ dzhẹ́-ẹ N̄üngmạ̀ ngạ̀, ákẹshi e iĕ́-e
sabbath-gbì lụ nạ̀. Mẹjkŏmẹj, hŭ́ kē, "Ťĕ́ nù
'ní dzhí nặ́fọng fēlạ̀ wắ fē ťẹn 'ắ fē okădi 'ní
17 ťằmạ̀ ĕnẹ̆́?" Ni gbắmạ iẹ̀ ammẹ ťéng. Ammẹ
kē fŭláfo lụ ẹ́kong [ákẹ], "Ťĕ́ o wièạ e hè ťẹ́n,
18 ákẹ ẹ́-gblé ó hingmẹj?" E kē, "Gbălạ̀ dzhí
lụ." Shi Dzhufoj lụ hĕ́-ĕ ié-e iẹ̀ e hĕwạ̀ ákẹ
ẹ̆́-ná ẹ̆́-fŭlá, ni è, nắ e, njnà lụ; shi ammẹ tshẹ́
19 mạ̀ 'ní ẹ̆́-ná e njnā [lụ], fặ́lạ̀j lụ dá. Ni ammẹ
bí ammẹ, [ammẹ], kē, "Ani n̄ẹ bí 'ní n̄ẹ kẹ
20 à'-fặ́ lụ fŭlắfò lụ nĕ́? Tĕ́-tẹ̄n mặ́ ni ágbẹnnẹ e
nà-a-nj?" "E fặ́lạ̀j lụ hĕrĕ ammẹ nạ̀, ammẹ
kē, "Wạ̀ lè ákẹ wạ̀ bí 'nẹ́, nì ákẹ à'-fặ́ lụ fŭláfo.
21 Shi nạ́ hĕwạ̀ 'ni ágbẹnnẹ ĕ nà-a-nj [lụ], wạ̀ lé;
ălō mạ̀ 'ní ẹ̆́-gblé e hingmẹj lụ, wạ̀ lụ, wạ̀ lẹ̆́;
ẹ̆́-dà, n̄ẹ bia lụdiẹntshẹ̀; e wắ wie lụdientshẹ̀ ĕ
22 nà. (Dzhufoj lụ à' shĕmạ̀ hĕwạ̀ ni e fặ́lạ̀j lụ kẹ
ẹnẹ̆́ [lụ]; shi Dzhufoj lụ ẹ̆́-pắm-ẹ̆́-tò ákẹ kẹ̆́dzhi
mạ̀ kŏ gbắmli ákẹ Krist lụ dzhí lụ [lụ], à' wắ
23 shŭie lụ kẹ̆́dzhẹ̀ sinagọg lụ mli. Nohĕwạ̀ ni ĕ
fặ́lạ̀j lụ kẹ, [ákẹ], "'Ẹ-dà, n̄ẹ bia lụdiẹntshẹ̀,"
24 [lụ].) 'Agbẹnnẹ ammẹ tshẹ́ nū lụ 'ní, kŭlẹ̀
ẹ̆́-fŭlá [lụ], ẹ́kong, ni ammẹ kē lụ [ákẹ], "Ngặ́

hĕnȧwŏmạ lụ ŏ́ hắ Ñüngmạ̀; wạ̀ lè ákẹ nū
'né [lụ], ẹ̆́fong fēlạ̀ dzhí lụ." E hĕrĕnạ e kẹ̄ 25
"Kẹ̆́dzhi ẹfọngfēlạ̀ dzhí lụ [lụ], mi lĕ́; nạ́
'kŏmé ni mi lè, ákẹshi, nạni külẹ̀ fülạ́fo dzhí
mi, [lụ], ȧgbẹnnẹ mī nȧ-nj." Kẹ̆kẹ̆ [lụ], 26
ammẹ kẹ̄ lụ ẹ̆kong [ákẹ], "Mẹnni e fē o? tĕ́ e
gblĕ́ o hingmẹj lụ tẹ̆́n?" E hĕ́rĕ ammẹ nạ̀ 27
ákẹ, "Mi ẹ̆́-kẹ̄ ñẹ mă̤mŏ, ni ñe nú-u, mẹnni
hĕwạ ni ñẹ táo-ạ ákẹ ñẹ nùạ ẹ̆kong? ani ñẹ hŭ́
ñẹ ba fe e [kăsélạ̀j]?" 'Agbẹnnẹ ammẹ dzhẹ̆́ 28
lụ, ammẹ kẹ̄, "Bò ni o dzhí e kăsélạ̀ wạ̀ [lụ],
Mosẹs kăsélạ̀j dzhí wạ̀. Wạ̀ lè ákẹ Ñüngmạ 29
kẹ Mosẹs wiè; mạ̀ nẹ̆́ [lu], wạ̀ lẹ́ heni e dzhẹ̀."
Nū lụ hĕrĕnạ, ni e kẹ̄ ammẹ ákẹ, "Nạ̀ kŏ kẹ̆̀ 30
gbĕie 'nẹ̆́, ákẹ ñẹ lĕ́ hĕni e dzhẹ̀, shi ẹ̆́-gblĕ́
mi hingmẹj. Wạ̀ lè ákẹ Ñüngmạ̀ bó-o ẹ̆́fọng- 31
fēlạj tòe; shi kẹ̆́dzhi mạ̀ sặlè Ñüngmạ, ni e
fē e nặsumặmặnặ́ [lụ], lụ tòe e bòạ. Kẹdzhẹ 32
dzhè lụ bọ̆imạ̀ [lụ], ȧ'-nŭ́ kŏ ákẹ mạ̀ kŏ ẹ̆́-gblĕ́
mạ̀ 'ní ȧ'-fặ́ lụ fülạ́fo hingmẹj. Kẹ̆́dzhi mạ̀ 'nẹ̆́ 33
dzhẹ́-ẹ Ñüngmạ̀ ngạ [lụ], e nẹ́ng nạ́kŏ ẹ̆́-fē."
Ammẹ hĕrĕnạ̀, ni ammẹ kẹ̄ lụ [ákẹ], "Bó lụ 34
ȧ'-fặ́ o iẹ̀ ẹ́fọngfēmạ̀ mli kŭrā; ni bò ni o wiéạ
ò tshọ́ạ wạ̀?" Ni ammẹ fhȧ̆ lụ. Dzhesus nù 35
ákẹ ammẹ ẹ̆́-fhà lụ; ni bẹni ẹ̆́-nà lụ [lụ], e kẹ̄
lụ [ákẹ]; "O hĕ́ Ñüngmạ̀ Bi lụ nạ̀ ō iè?" E 36
hĕrĕnạ̀, e kẹ̄, "Nămạ̀ dzhí lụ Oura, koni m' 'ắ
hĕ e nạ̀ m' 'ắ iè?" Ni Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], 37
"O'-nȧ̆ lụ, ni mạní kẹ o wieạ [lụ], lụ dzhí lụ."
Ni e kẹ̄, "Mī hĕ́ mī ié, Oura," ni e sặlé lụ. 38

39 Ni Dzhesus kē lụ [ákẹ], "Atẹng bū hĕwạ̀ ni
m' ẹ̋-bà dzhè 'nẹ̋ mli, koni mẹj 'ní ẹ́-nà-a [lụ],
40 'á nà; ni mẹj 'ní nà-a [lụ], 'á fē fŭláfoj. Ni
Pharasj à' tẽ́n mẹjkŏmẹj ní kẹ̆ lụ i'ạ́ [lụ], nù
wiemạj 'nẹ̋, ni ammẹ kẹ̄ lụ ákẹ; "Ani wạ̀ hŭ́
41 wạ̀ ẹ́-fŭlá?" Dzhesus kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "N̄ẹ
ẹ̋-fŭlá dzhíkŭlẹ ñẹ náng ẹ̋fọngfēma; shi ágbẹn-
nẹ ñẹ kẹ̄, "Wạ̀ mī nà," nohĕwạ̀ [lụ], ñẹ ẹ́fong-
fēmạ̀ lụ kpẹ̋tẹ̀shi.

ITSHO NŪNGMÁ.

1 Lẹlẹng, lẹ̄lẹng mi kẹ̄ạ ñẹ [ákẹ], Mạ̀ 'ní tshọ̋ọ
shẹ̋nạ̀ lụ mli kĕbà tòj-à'-tshù lụ mli; shi e
kuạ̀-ạ kẹ tshọ̋ạ hẽ́ krŏko [lụ], dzhŭlạ̀ dzhí lụ,
2 kẹ fọ̋lạ̀. Shi mạ̀ 'ní tshọ̋-ạ̀ shẹ̋nạ̀ lụ mli kĕbà a
3 lụ, tòj lụ à' kpā́lălạ̀ lụ dshí lụ. Lụ [lụ] shẹ̋nạ̀-
srā́lạ̀ lụ gbléạ há-a lụ, ni tòj lụ bòạ e gbe toe,
ni e tshẹ́ạ̀ lụdiẹntshẹ̀ e tòj lụ kẹ ammẹ gbẹ̋i, ni
4 e kẹ ammẹ dzhẹạ-kpò. Ni bẹni e dzhieạ lụ-
diẹ̄ntshẹ̀ e tòj lụ à' kpọ̋ [lụ], e tshọ̋ạ ammẹ
hămạ̀: ni tòj lụ ñiēạ e sẹ̀, shi ammẹ́ lè e gbè.
5 Ni mạ̀kpọ̋ng sẹ̄ [lụ], ammẹ ẹ́-ñiẹ́ng, shi ammẹ
wā́ dzhò lụ foi, shi ammẹ lẽ́ mẹjkpọ̋dzhi à'
6 gbè." Dzhesus ngạ̀ abẹ̋ 'nẹ̋ bù ammẹ, tsha-
bẹ̄lẹ̆ ammẹ ẹ́-nànā ákẹ mẹnni dzhi nj 'ní e kẹ̆
7 ammẹ wie [lụ]. 'Agbẹnnẹ Dzhesus sá kẹ̄ ammẹ
[ákẹ], "Lẹlẹng, lẹ̄lẹng mi kẹa ñe [ákẹ], Mi dzhí
8 tòj lụ à' shẹ̋nā lụ. ['Mẹ̀j] fẹj 'ní ẹ́-tshọ̋ mi

hămạ̀ [lụ], dzhŭ̀lạj dzhi ammẹ, kẹ fŏ̌lạ̀j, shi tòj
lụ bŏ́-o ammẹ tŏ̀ë. Mi dzhí shẹ̆́nā lụ, kẹ̆́dzhi 9
mạ̀ tè mli iẹ̀ m' hĕwạ̀ [lụ], à' wắ hĕrĕ lụ, ni e
wá ià mli 'ni ĕ́ dzhĕkpò, ni e wắ nắ dzhuẹ̆́j.
Dzhulạ lụ bá-a ákẹ dzhà dzhŭ̀, kẹ gbĕ̀, kẹ hiẹ̆́ 10
kpắtămạ̀ hĕwạ̀. Mi [lụ], m' ẹ̆́-bà ákẹ ammẹ nắ
hiẹ̆́kắmạ̀, koni ammẹ nắ băbàö. Mi dzhí tō- 11
kpắlălạ̀ 'kpăkpắ lụ; tōkpắlălạ̀ 'kpăkpắ lụ, ngạ̀-ạ
e h'ẹkămạ lụ há-a iẹ̀ toj lụ à' hĕwạ̀. Shi mạ̀ 12
'ní dzhi pà̆fŏ̀ñò [lụ], 'ní ĕ̀ dzhē toj-à'-tshẹ̀ lụ,
mạ̀ nạ́ 'ni dzhē tòj lụ, nà-a lukọ̀s lụ bà-a, ni e
shĭ́ạ toj lụ, ni e dzhòạfoi; ni lukọ̀s lụ mặ́mặ̀-ạ
ammẹ, ni e gbẹ̀ạ toj lụ à' mli. Pà̆fŏ̌ñò lụ, 13
dzhoạfoi ákẹ pà̆fŏ̌ñò dzhi lụ hĕwạ, ni e dzhuẹ-
ng tòj lụ à' nạ̀. Mi dzhi toj-à'-tshẹ̀ 'kpăkpắ 14
lụ, ni mi lĕ̀ mi nặ́, ni mi nặ́ lè mi. Bẹni Tshẹ̀ 15
lụ lè mi [lụ], nakai nặ́n mi hŭ́ mi lè Tshè lụ;
ni mi ngạ-ạ mi h'ẹ̆̀kắmạ̀ m' ngmẹ̀ạshi m' há-a
tòj lụ. Ni mi iẹ̀ tòj krŏ́kò ni dzhẹ́-ẹ kutu 'nẹ̆́ 16
mli; ắ-tò ákẹ ammẹ hŭ́ m' 'á ngạ̀ ammẹ kẹ̆́bà,
ni ammẹ wắ nù mi gbĕ̀; ni wắ iẹ̀ kutu 'kŏmé, kẹ
tòj-à'-tshẹ̀ 'kŏmé. Nòhĕwạ̀ ni mi Tshẹ̀ dạ̀-ạ 17
mi hẹ̆́, ákẹshi mī ngạ̀ mi h'ẹkắmạ lụ mī ngmẹ̀-
shi, koni m' á ngạ̀ ẹ̀kong. Mạ̀ko hẹ̆́-e iẹ̀ mi 18
dẹ̆̀, shi midiẹntshẹ̀ mi hiẹ mī ngmẹ̀shi. Mi iẹ̀
hègbẹ̀ ákẹ mi kẹ ngmẹ̀ạshi, ni mi iẹ̀ hĕgbẹ̀ ákẹ
mi ngạ̀-ạ ẹkong. Nāgbē 'nẹ́ [lụ] mi ĕ́-hẹ̆́ iẹ̀
mi Tshẹ̀ nà."

Wiemạ̀j 'nẹ à' hĕwạ̀ [lụ], gbắmạ sá iẹ̀ Dzhu- 19
foj lụ à' tĕng ẹ̀kong. Ni ammẹ mli pj kẹ̄, 20

"E mli iẹ̀ abọnsám, ni ẹ̃-iè sẽ̀kẹ̃; mẹnni hĕ-
21 wạ̀ ni ñẹ boạ lụ ṫoe?" Mẹjkomẹj hṹ kẹ̄,
"Dzhē enẹ̃jmẹj dzhí mạ̀ni mli i'ạ́ abọ̃nsám
wiemạ̀j. Ani abọ̃nsám wá ñẽ́ á-gblẽ́ fulafo
hingmẹj?"
22 Ni tshuà-a-ẹ̃kong lụ kãëmạ̀-fēmạ̀ lụ dzhí, iẹ̀
23 Dzhẹrusalẹm, ni fẹ̃jbè lụ dzhí. Ni Dzhesus
shărăshì iẹ̀ tẹmpl lụ mli, iẹ̀ Sọlomọ̃n kũë lụ shì.
24 Agbẹnnẹ Dzhufoj lụ bà bṹ iẹ̀ e hĕwạ̀, ni ammẹ
kẹ̄ lụ [ákẹ] "Kẹ mẹnni tshèlụ nạ̄n ni o hã́-a
wạ̀ dzhèạ nguãndẽ̀? Kẹ̃dzhi Krist lụ dzhí o
25 [lụ], kēmạ̃ wạ̀ fãng." Dzhesus hĕrĕnạ̀ [ákẹ],
"Mì kẹ̄ ñẹ̀ ni ñẹ hẽ́-e ñẹ iẽ́-e; nitshŭmạ̀j lụ
'ni mi fēạ iẹ̀ mi Tshẹ̀ lụ gbẹ̆i mli [lụ], nõ̀mẹ̀j
26 mī iè m' odãse. Shi ñe hé-e ñẹ iẽ́-e ákẹshi
dzhē mi ṫòj lụ à' mli ẹ̃ko dzhí ñẹ, ákẹ bẹni mi
27 kẹ̄ ñẹ lụ. Mi ṫòj lụ nũạ mi gbè, ni mi lè ammẹ,
28 ni ammẹ ñiẹ̀-ạ mi sẹ̀; Ni mi hã́-a ammẹ dā-
shĭhĭrẹ̀; ni ammẹ híẹ̈-kpãṫáng gbìkŏgbìkŏ,
29 ni ásā mạ̀kŏ shọ̃ng ammẹ iẹ̀ mi dẹ̃. Mi Tshẹ̀
'ní ngạ̀hã́ mi [lụ], fè fẹ̃j; ni mạ̀kŏ ñẽ̀ng ạ̃-shọ́
30 iẹ̀ mi Tshẹ̀ dẹ̃. Mi, kẹ̃ mi Tshẹ̀ dzhí ẹkŏmé."
31 Kẹ̃kẹ̃ [lụ], Dzhufoj lụ kạ̃lặ ṫẹ̃j ẹ̃kong kẹ̃ tshüía
32 lụ. Dzhesus hĕrĕ ammẹ nạ̀ [ákẹ], Nitshṹmạ̀j
'kpăkpăj pj 'ní m' ẹ̃-tshọ̄ ñẹ kẹ̃dzhẹ mi Tshẹ̀
ngạ̀ [lụ], ṫẽ́ nõ̀ nitshṹmạ̀j lụ à' mli dzhí nạ̃
33 hĕwạ̀ 'ní ñẹ tshüia-a mi ṫẹ̃j [lụ]? Dzhufaj lụ
hĕrĕ lụ nạ̀, [ammẹ] kẹ̄, "Dzhē nitshŭmạ̀
'kpăkpă hĕwạ̀ ni wạ̀ tshüia-a ò ṫẹ̃j lụ; shi
mŭsúbạ̀-ạ hĕwạ̀; ni ákẹ bò, 'ní gbạmạ dzhi ò

[lụ], ò fē̤a ő-hẹ̄́ Ñüngmạ̀." Dzhesus hĕrĕ 34
ammẹ nạ̀, ákẹ, "Ani á̃-ngmȁkò iẹ̀ ñẹ mlá lụ
mli, "Mi kẹ̄, Ñüngmạ̀j dzhí ñẹ?" Kẹ̄́dzhí 35
ẹ̄́-tshẹ̄́ ammẹ Ñüngmạ̀j, mẹj à' ngạ̀ 'ní Ñüng-
mạ̀ wiemạ̀ lụ bà [lụ], ni à' ñẹ̄́-ẹ á̃-kű ngmȁnj
lụ nạ̀ [lụ]; Ñẹ mī kẹ̄ iẹ̀ mạ̀ ni Tshẹ̀ lụ ẹ̄́-tshẹ̄́-ẹ̄́ 36
tò, ni ẹ̄́-tshű dzhè lụ mli lụ hĕwạ̀ [ákẹ] "O
bạ̀mŭsú;" ákẹshi mi kẹ̄ "Ñüngmạ̀ Bi lụ dzhí
mi?" Kẹ̄́dzhi mi ẹ̄́-fē-e mi Tshẹ̀ nitshŭmạ̀j lụ, 37
ñẹ kă hḗ mi nạ̀ ñẹ iè. Shi kẹ̄́dzhi mi fē [lụ], 38
kẹ̄́dzhi ñẹ hḗ-e mi nạ̀ ñẹ iè-e [lụ], ñe hḗ-à
nitshűmạj lụ à' nạ̀ ñẹ ieä; koni ñẹ 'á lè, 'ní
ñe 'á̃ hḗ ñẹ iè ákẹ Tshẹ̀ lụ iẹ̀ mi mli, ni mi hű
mi iẹ̀ ĕ mli." Nohĕwạ̀ [lụ], ammẹ ťáo ẹ́kŏng 39
ákẹ ammẹ mạ̃́-ạ lụ; shi e dzhẹ̀ ammẹ dẹ̀; Ni e 40
ĵng e ťe ẹ́kŏng iẹ̀ Dzhọrdan sẹ̀, iẹ̀ hḗni tshŭtshŭ
Dzhọn baptaiz iẹ̀ [lụ]; ni dzhẹ̄́i ĕ hì. Ni [mẹ̆j] 41
pj ťē e ngạ̀, ni [ammẹ] kẹ̄, "Dzhọn ẹ̄́-fe-e
okadj kŏ; shi nj fē̤j ni Dzhọn wie iẹ̀ nū 'nẹ́
hĕwạ̀ [lụ], ănạ̀kuáng." Ni [mẹ̆j] pj hḗ ĕ nạ̀ 42
iè iẹ̀ dzhẹi.

ITSHO ÑÜNGMÁ-K' ẸKŎMÉ.

Ạ̀GBẸNNẸ hĕlàtshẹ̀ kő iẹ, Lazarụs, e dzhẹ̀ Bẹth- 1
ani, Mari, kẹ no ñẹmijō Martha mang lụ mli 2
(Nő Mari 'ní ngạ 'nkű kpá̃ Nimtshạ̀ lụ, ni e
kẹ̀ e jtshạj lụ tshűmạ̀ e nàdzhj à' hè [lụ], dzhí,
mạni e ñẹmi Lazarụs hè-iè-ạ [lụ.]) Nohĕwạ̀ 3

[lụ], e ñẹmijèj lụ tshŭ̃ à' bà e ngā̧, à'
kẹ̄, "Nimtshā̧, nā́, mạ̀ ní o dạ̀-ạ ĕ-hè lụ,
4 hè-mī-iè." Nạni Dzhesus nù ẹ̆né [lụ], e kẹ̄,
"Hĕlà 'nẹ́ dzhē gbele nà, shi Ñüngmạ̀ hĕ-
ñạ̀wŏ́mạ̀ hĕwạ̀, koni Ñüngmạ̀ Bi lụ ắ-nắ hĕ-
5 nạ̀wŏ́mạ̀ hĕwạ̀." 'Agbẹnnẹ Dzhesus dạ̀ Martha,
6 kẹ nŏ̀ ñẹmi-jō lụ, kẹ Lazarus hĕ̀. Nŏhĕwạ̀
[lụ] bẹni ẹ̆-nù ákẹ e hè-mī-iè [lụ], e hishi iẹ̀
7 hĕ́ 'kŏmé lụ ní e i'ạ́ [lụ], gbj ẹ̆ñạ̀ lŏlŏ. Koni
nŏ̀ sẹ̄ [lụ], e kẹ̄ e kăsélạ̀j lụ, ákẹ, "Ñẹ hắ-a wạ̀
8 ắ-ia Dzhudea ẹ́kong." Kăsélạ̀j lụ kẹ̄ lụ [ákẹ],
"Oura, kpìtiō 'nẹ́ 'nì Dzhufoj lụ t̃ăo ắ-tshüia
9 o tẹj: ni ō ià dzhẹmẹj ẹ́kong?" Dzhesus
hĕrĕnạ̀, "Ani dzhē ngmẹ̆lẹ̆-tshuā ñüngmá-k'-
ẹ̆ñạ̀ ni i'ạ́ dzhenămạ̀ lụ mli? Kẹ̆dzhi mạ̀ ñiè
shuăndẹ̆ [lụ], e t̃ẹ̆-ẹ, ákẹshi ē nà dzhè 'nẹ́ hĕ
là.
10 Shi kẹ̆dzhi mạ̀ ñiẹ ñọ̀ng mli [lụ], è t̃ẹ̆-ạ,
11 ákẹshi là bẹ̆ e mli." E kẹ̄ nj 'nẹ́, 'nì nò sẹ̄
[lụ], e kẹ̄ ammẹ ákẹ, "Wạ̀ shiẹntshẹ̀ Lazarus
mī wuạ̀; shi mī, ià, koni m' 'ắ tshiẹ lụ iẹ̀ wuạ̀
12 lụ mli." Kẹ̆kẹ̆ [lụ] e kăselạ̀j lụ kẹ̄, "Nimtshạ,
kẹ̆dzhi wuạ̀ e wuạ̀-ạ [lụ], e hiẹ-wá tshiẹ̀."
13 Tshàbẹ̆lẹ̆ e gbẹ̆lè hĕwạ̀ ni Dzhesus wie: shi
ammẹ sŭ̃sŭ̃ ákẹ wuạ̀ kẹ hèdzhámạ̀ hĕ̀, e wie.
14 Agbẹnnẹ è kẹ̄ ammẹ fáng ákẹ; "Lazarus ẹ̆-gbŏ́;
15 Ni ñẹ hĕwạ̀ [lụ], mī sŭmạ̀ ákẹ mi bẹ̆ dzhẹi,
koni ñẹ nắ ñẹ hé ñẹ iè; shi ñẹ́ hắ-a wạ̀ ắ-ià e
16 ngạ̀." Kẹ̆kẹ̆ [lụ], Thomas mạ̀ 'ní à' tshéạ lụ
Didimus [lụ], kẹ̄ e nănĕmẹ̀j kăsélạ̀j lụ [ákẹ],

"Ñẹ hắ-a wạ hŭ́ wạ ắ-ià, koni wạ kḕ lụ ắ-gbó."
'Agbẹnnẹ bẹni Dzhesus bà lụ, e nà ákẹ nŏ̀ 17
ĕ́-kắ bŭ́ lụ mli gbj ẹ̀dzhuẹ̀ mŏ́mŏ. (Agbẹnnẹ 18
Bẹthani bẹ̆́nkẹ̀ Dzhẹrusalẹm, wắ-fē fụrlọngj
ñüngmá-k' ẹ̀nŭmạ̀) Ni Dzhufoj lụ à' mli pj bà 19
Martha kẹ Mari ngạ̀, kẹ̀ ammẹ kḕ dŭ̀ë hắmạ̀
iẹ̀ ammẹ ñẹmí-nŭ̀ lụ hĕwạ̀. Koni Martha năní 20
e nù ákẹ Dzhesus mī bà [lụ] ťē iằ kpē lụ; shi
Mari ťắ shia lụ. Koni Martha kẹ̄ Dzhesus ákẹ, 21
"Nimtshạ́, ò nắ ò iẹ̀ biẹ̈ dzhíkŭlẹ, mi ñẹminŭ̀
lụ nắng ắ-gbó. Tshàbĕ̀lḕ mi lè ákẹ ágbẹnnẹ 22
ťĕťĕ [lụ] nặ́fẹjnặ́ 'ní ò wắ bí Ñüngmạ̀ [lụ],
Ñüngmạ̀ wắ hặ́ ò." Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], 23
"O ñẹminū lụ wắ tèshi ẹ̀kong." Martha kẹ̄ 24
lụ [ákẹ], "Mi lè ákẹ è wá ťèshi ẹ́kong iẹ̀
shiťè-ẹ̀kong lụ mli, iẹ̀ nàgbēgbì lụ" Dzhesus 25
kẹ̄ lụ [ákẹ], "Mi dzhí shiťè-ẹ̀kong lụ, kẹ
h'ẹkắmạ̀ lụ; mạ̀ ní hĕ́ạ mi nạ̀ ièạ [lụ], kẹ̆́dzhi
ẹ̆́-gbó ťĕ́ťĕ [lụ], e hiẹ wắ kắ; Ni mạ̀fẹjmạ̀ 'ní 26
hiẹkắ 'ní hĕ́ạ-mi nạ̀ ièạ [lụ], gbŏ́ng gbĭ̀kŏ gbìkŏ.
O hḗ enẹ́ ó iè?" Nŏ̀ kẹ̄ lụ [ákẹ] "Hẹ̄-ẹ, 27
Oura; mī hḗ mī iè ákẹ bŏ̀ dzhi Krist lụ, Ñüng-
mạ̀ Bí lụ, mạ̀ní wá bà dzhè lụ mli [lụ]."
Ni bẹni ẹ̆́-kẹ̄ nèkẹ lụ, e kặ́-gbẹ̀ ni e tshẹ̆́ Mari, 28
e ñẹmi-jo lụ, ngàmli, e kẹ̄, "Nimtshạ̀ lụ ẹ̆́-bà,
ni ē tshẹ́ ò." Ni nạni e nù kẹ̆́kĕ [lụ], e ťèshi 29
mrắmră, ni e bà e ngạ̀. 'Agbẹnnẹ Dzhesus nắ 30
kò 'ắ-bà mang lụ mli, shi e iẹ̀ hĕ́gbẹ̀ 'ní Martha
kẹ lụ kpè iẹ̀ [lụ]. Koni Dzhufoj lụ 'ní kẹ lụ 31
i'ạ́ shià lụ, 'ni iè-ạ lụ nkặmặ́ [lụ], nặ́ni ammẹ

nà Mari ákẹ e tèshi mrắmră e dzhĕkpò [lụ],
tìu lụ, ammẹ kē, "E ià fūhế lụ, ẹ́-iá fő iẹ dzhẹ́i."
32 'Agbẹnnẹ bẹni Mari ẹ́-shẹ̀ hếni Dzhesus i'ą́ [lụ],
ni e nà lụ [lụ], e gbế e nadzhj à'shi, ni e kē lụ
[ákẹ], "Nimtshą́, ò nắ ò iẹ̀ bíë dzhíkŭlẹ, mi
33 ñẹmí-nù lụ náng ắ-gbó." Nạni Dzhesus nà
lụ ákẹ e főạ, kẹ Dzhufoj lụ hű 'ní kẹ lụ bà [lụ],
ákẹ ammẹ fő-ạ̀ [lụ], hĕwạ̀ [lụ], e mūmạ̀ lụ mli
tà, ni e haö e hè, Ni e kē, "Nẹ́gbẹ̀ ñẹ kĕ lụ
34 ẹ́-ngmẹ̀?" Ammẹ kē lụ [ákẹ], "Oura, bá 'ní
35,36 o bá kuẹ́." Dzhesus fő. Kẹ̆kẹ̆ lụ Dzhufoj lụ
37 kẹ, "Kuẹ́mạ̀ bạni e dạ̀ e hè!" Ni ammẹ ten
mẹjkomẹj kẹ, "Mạ̀ nẹ́, ní gbĕlĕạ fŭláfòj à'
hingmẹj [lụ], ani e ñẹ́ng ákẹ e hắ-a ákẹ nù
38 'nẹ́ tếtĕ ắ-kắ-gbó?" Nohĕwạ̀ [lụ], Dzhesus
mli sá tà-a ẹ́kong [lụ], bà fūhế lụ hề. Bű,
39 dzhí; ni tẹ́ khá nạ̀. Dzhesus kẹ "Ñẹ dzhiea tẹ́
lụ." Martha, mạ̀ 'ní ẹ́-gbó [lụ] ñẹmi-jō lụ,
kē lụ, [ákẹ], "Nimtshą́, bèbẹnẹ [lụ] è dzhèfŭ,
40 shi ẹ́-iè gbj ẹ́dzhuẹ̀." Dzhesus kē lụ [ákẹ],
"Ani m' kē ò ákẹ, kẹ́dzhi o wắ hế-ó-iè [lụ], ò
41 wắ nà Ñüngmạ̀ hè-nạ̀wőmạ̀ lụ?" Kẹ̆kẹ̆ [lụ],
ammẹ dzhìe tẹ́ lụ iẹ̀ hếni ắ-ngạ̀ gbọ̃́ñò lụ ắ-
ngmẹ̀ [lụ], Ni Dzhesus hőle è hingmẹj lụ à'
nạ̀, ni e kē, "'Atā, mī dà-ò-shi ákẹ ó' bò-m'-
42 toe. Ni m' lè ákẹ o bòạ mi toe dắ; shi bĕlẹ̆
mẹj ni dămạ̀ shi lụ hẹ̆wạ mi kē, koni ammẹ wắ
43 hế-ammẹ-iè ákẹ ó' tshű m'." Ni bẹni ẹ́-wie
44 nẹ̆kẹ̆ [lụ], e bò kẹ̆ gbề wàlụ, "Lazarus, dzhếk-
pŏ!" Ni mạ̀ ní ẹ́-gbó [lụ] dzhèkpŏ; fŭmămáj

fimạ̀ e nidzhj kẹ̆̀ e nadzhj, ni dŭ́kŭ̀ fì e hiẹ.
Dzhesus kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Ñẹ fẹndea lụ, ní ñẹ
hắ ẽ ià-a." 'Agbẹnnẹ Dzhufoj lụ 'ní bà Mari ngạ̀ 45
[lụ], ni ẹ̆́-nà nj 'ni Dzhesus fē [lụ], à' mli pj hẽ́-
è-nạ̀-iè. Shi ammẹ tẽ́n mẹjkomẹj kặ̀lặ̀ gbẹ̀ tè 46
Pharisj lụ à' ngạ̀, ni ammẹ kẹ̄ nomẹj nj 'ní
Dzhesus ẹ̆́-fè [lụ].

Kẹ̆̀kẹ̆̀ [lụ], osặ́fo-'nukpặ́j lụ, kẹ Pharisj lụ, 47
bạ̀gŭ̈á, ni ammẹ kẹ̄, "Tẽ́ wạ̀ fēạ tẽ́n? shi gbặ̀mạ̀
'nẹ̆́ mī fē okặ́dj pj. Kẹ̆́dzhi wạ̀ ngmẹ́ e-he 48
nẹ̆̀kẹ́ [lụ], mẹjfẹj wặ́ hẽ́-e-nạ̀-'ắ-iè; ni Romanj
lụ, wá bà ắ-shŏ́ wạ̀ gbẹ̀hẹ̆́ lụ kẹ̆̀ wạ̀ máng lụ j-
ẹñạ̀ lụ fẹj." Ni ammẹ tẽ́n mạ̀-'kome, Kaia- 49
phas, 'ní e ìeạ osạ́fo-'nŭkpá nŏ̀ áfí lụ nạ̀ [lụ],
kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Ñẹ lé nạko kŭ̈rā, Ni ñe 50
dzhuẹ̆́ng ákẹ è hìhắ wạ̀ ákẹ mạ̀'kŏmé gbŏ́-ạ hắ-a
mẹ̀j lụ, koni màngkŭ́ lụ fẹj lụ hiẹ ắ-kắ-kpắtắ."
(Ni ẽ́nẹ́ [lụ], dzhē lụdiẹntshẹ̀ e-hẹ̆̀ e wiē, shi, 51
nạni osạfo-'nŭkpá dzhi lụ nŏ̀ áfí lụ nạ̀ [lụ], e
gbà ákẹ Dzhesus wá gbó á-hắ nŏ̀ màng kŭ́ lụ;
Ni dzhē nŏ̀ màngkŭ̀ lụ kẹ̆̀kẹ̆̀, shi ákẹ e wá buä- 52
nā ẹ̆́kŏmẹ́ Ñüngmạ̀ bj lụ 'ní ẹ̆́-gbẹ̀ ẹ́-shüắ mà'-
dzj à sẹ̄ lụ.) 'Agbẹnnẹ kẹ̆̀dzhẹ̀ nŏ̀ gbì lụ nạ̀ 53
kẹbà-ā [lụ], ammẹ pặ̀m ákẹ ammẹ wắ gbè lụ.
Nohewạ̀ [lụ], Dzhesus ẹ̆́-ñiẹ̄ Dzhufoj à' tẹ̆́n 54
fắng dọ́ng; shi e dzhẹ̀ dzhẹi e tè shipọng ko 'ní
bẹ̆́nkẹ̀ ngà lụ nạ̀, kẹte màng ko 'ní à' tshẹ̆́ạ
Ẹphraim, ni e kẹ̆̀ e kaselạ̀j lụ hì dzhẹi.

Ni Dzhufoj lụ à' hĕ-nạ̀-hò lụ ẹ̆́-shẹ̆̀shì-ẹ̆́tà; 55
ni mẹjpj dzhẹ̀ shipọng lụ tē Dzhẹrusalẹm ni

56 ammẹ wắ tshẽ̆ ammẹhè dắnì hẽ̆ hò lụ. Nomli
[lụ], ammẹ t̃ắo Dzhesus, ni ammẹ kẹ̄ iẹ̀ ammẹ
t̃ẽ̆n ákẹ "Tẽ̆ ñẹ sŭsŭ̃-ạ t̃ẹ́n, ákẹ è bắng káëmạ̀-
57 fēmạ̀ lụ hẹ̀?" 'Agbẹnnẹ osắfo-'nŭkpắj lụ; kẹ
Pharisj lụ hŭ̃, ẹ̃̆-wò-mlà ákẹ, kẹ̃̆dzhi mạ̀ kǒ̃ lè
hẹ̃̆ni e i'ạ́ [lụ], ẹ́ tshọ́ koni ammẹ' mọ̃̆ lụ.

ITSHO ÑÜNGMÁ-K'-ẸÑẠ̀.

1 'Agbẹnnẹ, gbj ẹ̃̆kpà dắni hĕ-nạ̀-hò lụ, Dzhesus
bà Bẹthani, hẽ̆ni Lazarụs, mạ̀ 'ní ẹ̃̆-gbó 'ní ẹ̃̆
t̃ē-lụ-shi kẹ̃̆-dzhẹ̀ gbọ̃̆hj-[à'-t̃ẽ̆ng lụ] i'ạ̀ [lụ].
2 Dzhẹi [lụ] ammẹ fē lụ nj-iè-nj; nì Martha
sŭ̃mặ; shi Lazarụs dzhí mẹj ní kẹ lụ t̃ắ nj-iè-nj
3 [lụ], à' t̃ẹ́n mạ̀ 'kŏmé. Koni Mari ngạ̀ spik-
nàd 'nkŭ pọund 'kŏmé, [ĕ] dzără-wà pọ̃̆, ni
e kẹ̃̆ kpắ Dzhesus nadzhj lụ à' hẽ̆, ni e kẹ e
jtshạ̃̆ lụ tshŭ̃mạ̀ e nadzhj lụ; nì shia lụ j kẹ̃̆
4 'nkŭ̃ lụ ngmắ lụ. Koni e kăsélạ̀j lụ à' t̃ẽ̆n
'mạ'kome kẹ̄, (Dzhudắs Iskariot, Simon bi lụ,
5 ní wắ tshọ́ e sẹ̄ gbẹ̀ [lụ],) "Menni hĕwạ̀ ni ạ̃̆-
họ́ọ 'nku 'nẹ́ à' hẹ̃̆-e dẹnarj ohaj-ẹ̆tẹ̆, 'nì à' ngạ̀-
6 hắ ohiafòj?" (E kẹ̄ enẹ, dzhē ákẹ ohiafoj à' hẹ̃̆
mì dạ̃̆ lụ; shi ákẹshi dzhŭlạ̀ dzhí lụ, ni è hiẹ́
kŏt̃òkŭ̃ lụ, nì e t̃ẽ̆re-ạ nắni à' ngạwòạ mli [lụ].)
7 Koni Dzhesus kẹ̄, "Kắ hàö lụ, ẹ̃̆-fé enẹ̃̆ ẹ̃̆-t̃ò mi
8 fŭ̃ gbí lụ. Shi ohiafoj lụ, dā ñẹ kẹ ammẹ i'ạ́; shi
9 mi [lụ], ñẹ kẹ mi bẹ̃̆ dā." Nohĕwạ̀ [lụ],
Dzhufoj lụ à' mli ['mẹj] pj lè ákẹ e ìẹ dzhẹi;

ni ammẹ bà, (dzhế Dzhesus kẹ̆kẹ̆ hĕwạ̀, shi ákẹ
ammẹ wắ nà Lazarụs hǘ, 'mạni ẹ̆-ṫé-lụ shi kẹ̆
dzhẹ̀ gbóhj-à'-ṫẹ̆ng [lụ].)

Tshabẹ̆lẹ̆ osắfò-'nūkpắj lụ pằm ákẹ ammẹ wắ 10
gbè Lazarụs hǘ; Akẹshi e hĕwạ̀ nì Dzhufoj lụ 11
à' mli ['mẹj] pj kpắ nì ammẹ hế Dzhesus nạ̀
ammẹ iè.

Dzhètshẹ̆rĕnạ̀ lụ, mej pj ní bà káëmạ-fẽmạ̀ 12
lụ, 'ní ammẹ nù ákẹ Dzhesus mī bà Dzhẹrusa-
lẹm [lụ], Kắlạ tshèj à' nidzhj, ni ammẹ dzèkpò 13
ammẹ ia kpē.lụ, ni ammẹ bọ̀ [ákẹ], Hosanna, 'A
dzhie Israẹl Mangtshẹ̀ lụ j, 'ní bà-a kẹ Nim-
tshạ̀ lụ gbẹ̆i [lụ]!" Ni Dzhesus bẹni ẹ̆-na ṫế- 14
dzhi bí [lụ], hò-ṫá nạ̀; ákẹ bẹni ắ-ngmà lụ,
"Sion bi-jo lụ, ká she-gbẹ̆jē, nắ, ó Mangtshẹ̀ 15
lụ ṫắ ṫẽdzhi bi nạ̀ kẹ̆ bà-a." (Nj 'nẹ́ [lụ], tshŭ- 16
tshŭ [lụ] e kăsélạ̀j lụ ẹ̆-nắnà; shi bẹni ắ-wŏ Dzhe-
sus nạ̀ [lụ], nobè [lụ] ammẹ kắë ákẹ ắ-ngmà
nj 'nẹ́ iẹ̀ e hĕwạ̀ nì ákẹ ammẹ ẹ̆-ngạ̀ nj 'nẹ́ [am-
mẹ] ẹ̆-fē lụ.) Nohĕwạ̀ [lụ], 'mẹj lụ ní kẹ lụ 17
i'ạ́ bẹni e tshẹ́ Lazarụs kẹ̆dzhẹ̀ nò gboñobǘ lụ
mli, ni e ṫē-lụ-shì kẹ̆dzhẹ̀ gbohj-à'-ṫẽng [lụ], iè
odắsĕ. Enẹ́ hĕwạ̀ hǘ 'nì 'mẹj ià kpē lụ; áke- 18
shi ammẹ nǜ ákẹ ẹ̆-fē okadi 'nẹ̆. Nohĕwạ̀ [lụ], 19
Pharisj lụ kẹ̄ iẹ̀ ammẹ ṫẽn [ákẹ] "Ñẹ̀ ẹ̆-nà-a
ákẹ ñẹ ñẹ́-ẹ nắko? nắ, dzhè lụ ẹ̆-niẹ e, sẹ̀."

Ni Grjkj 'kŏmẹ̀j iẹ̀ ammẹ ṫẽng 'ní bà sạlĕmạ̀ 20
iẹ̀ káëmạ̀-fēmạ̀ lụ, Mẹjnẹ́mẹj bà Philip 'ní dzhẹ̀ 21
Bẹthsaida iẹ̀ Galilj [lụ], ngạ̀, ní ammẹ bí lụ
[ákẹ], "Oura wạ̀ m' ṫắo [wạ̀] ắ-nà Dzhesus."

22 Philip bà ni [e] kẹ Andrü, ni agbẹnnẹ Andrü
kẹ̆ Philip kẹ̄ Dzhesus.
23 Ni Dzhesus kẹ ammẹ [ákẹ], "Bé lụ ẹ́-shẹ̀ bẹni
24 à' wṓ-ạ Gbạmạ Bi lụ nạ̀. Lẹlẹng, lẹ̄lẹng mi
kẹạ ñẹ [ákẹ], Dzhà ablé kŭli ña shipọng mli,
nì e gbṓ, ẹkolụ e 'kōme e í'ạ́; shi kẹ̆dzhi e gbṓ
25 [lụ], e wòạ jbirj pj. 'Mạ 'ní dạ̀-ạ e h'ẹ̆kắmạ̀
hè [lụ], e wắ lādzhe lụ; nì mạ̀ 'ní ñẹ̆a e h'ẹ̆kắ-
mạ̀ iẹ̀ dzhè 'nẹ́ mli [lụ], wắ hìẹmli kẹ̀ashẹ̀ dā
26 shihirẹ. Kẹ̆dzhi 'mạ 'kò mī sŭmạ́ mi [lụ], hắ
ní e ñiẹ mi sẹ̀; konị hẽni mi i'ạ́ [lụ], mi tshṻlạ̀
hṻ wá hi dzhẹ̆i; kẹ̆dzhi 'mạ̀ 'kȍ sŭmạ́ mi lụ,
27 mi Tshẹ̀ wắ wȍ lụ anìmŭñắm. 'Agbẹnnẹ mi
mli-gbạmạ lụ mī hàö; ni mẹnni mi wắ kẹ̄?
Atà hérĕmặ́ mi kẹ̆dzhẹ̀ bè 'nẹ̆́ mli: tshabẹlẹ
enẹ́ hĕwạ̀ ni mi bà bè 'nẹ̆́ nạ̀. Atā wṓ ó gbẹ̆i nạ̀."
28 Kẹ̆kẹ̆ [lụ] gbè dzhẹ̀ ñüngmạ̀ mli [ákẹ], "Mi ẹ̆-
nắ mi ẹ̆-wṓnạ̀, ni m' 'ắ sā m' 'ắ wṓnạ̀ ẹ̆kong."
29 Nohĕwạ̀ 'mẹj 'ní dămạ̀ dzhẹi 'ní nṻ [lụ], kẹ̄ ákẹ
ñüngmạ shí; 'mẹjkomẹj hṻ kẹ̄, "Angẹl kẹ̆ lụ
30 wìë." Dzhesus hĕrĕnạ̀ e kē, Dzhē mi hĕwạ̀ nì
31 gbē 'nẹ̆ bà shi ñẹ hĕwạ̀. Agbẹnnẹ dzhi dzhè 'nẹ̆
32 kà; agbẹnnẹ à' wá fhằ dzhè 'nẹ̆ lŭmạ̀ lụ. Ni mi
[lụ], kẹ̆dzhi à' wṓ mi nạ̀ kẹdzhẹ̀ shípọng lụ nạ̀
33 [lụ], m' 'ắ gblằ 'mẹj fẹj k' 'ắ bà m' ngạ̄. (E
34 kē ẹnẹ̆́ e kẹ̆ tshọ́ nạ́ gbĕlĕ ní e wá gbṓ.) 'Mẹj
lụ hĕrẹ̆ lụ nạ̀ [ákẹ], "Wạ̀ ẹ̆-nù iẹ̀ mlắ lụ mli,
ákẹ Krist hiạshi dā; ni tétẹ̆n nì ò kẹ̄a [ákẹ],
'Dzha à' wṓ gbặmạ̀ Bí lụ nạ̀? nắmạ̀ dzhí gbạ-
35 mạ Bi 'nẹ̆?" Kẹ̆kẹ̆ [lụ], Dzhesus kẹ̄ ammẹ

[ákẹ], "Là lụ kẹ ñẹ iẹ̀ fio lŏlŏ. Ñẹ ñiẹ-ạ bẹni
ñẹ i'ą̣ là lụ, koni dúng 'ă-kă nínà ñẹ̀; shi mạni
ñiẹ́-ạ iẹ̀ dung mli [lụ], lĕ hĕní è ià-a. Bẹni 36
ñẹ i'ą̣ là lụ, ñẹ hĕ-a là lụ he ñẹ iè-ä, koni ñẹ ná
ñẹ fē là bj." Dzhesus kē nj 'nẹ̆ ni è jng è tè,
ni e té è hè kẹ̆dzhẹ ammẹ nga.

Shi nạ̀ní è fē okădj băbào tĕtĕ [lụ] ammẹ 37
hĕ-e è nạ̀ ammẹ ié-e; Koni Esaias gbălạ̀ lụ
kēmạ lụ 'ă ná 'ă bạ̀mlì, nặní è wie [ákẹ],
"Nimtshạ, nămạ̀ ẹ̆-hẹ̆ wạ̀ gbĕ ẹ̆-iẹ̀? ni nămạ̀ 38
nì ă'-ngạ̀ Nimtshạ̀ lụ nindè á-tshọ́?" No- 39
hĕwạ̀ [lụ], ammẹ ñẹ̆ẹ̄ ammẹ 'ă-hĕ ammẹ iè,
ákẹshi Esaias kē ẹkong [ákẹ], "'Ẹ-fūlá ammẹ 40
hingmẹj, nì ẹ̆-kplim ammẹ tshui; koni ammẹ
kă nà kẹ ammẹ hingmẹj, àlō ammẹ nànà kẹ
ammẹ tshui, ni ammẹ wá tshăkè ammẹ tshui
nì m' 'ă tshă ammẹ." Nj 'nĕ Esaias wie bẹni 41
e nà nò nạ̀wómạ lụ, nì e wie e hè [lụ]. Tshà- 42
bẹ̆lẹ̆ osặfo 'nukpáj lụ hŭ à' teng 'mẹj pj he e
nạ̀ iè, shi ákẹshi Pharisj lụ à' hĕwạ̀ [lụ], ammẹ
ẹ̆-tshj-e-tà; ákẹshi à'-lē-nạ̀ à' wá shuie ammẹ
kẹ̀-á-dzhẹ̀ sinagọ̆g lụ mli. Shi ammẹ sŭmạ̀ 43
gbạ̀mẹj à' jdzhiemạ lụ, fè Ñüngmạ jdzhiẹmạ lụ.

Dzhesus bò, e kē [ákẹ], "Mạ̀ ní hĕ-ạ mi nạ̀ 44
e iẹ̀ä [lụ], dzhē mi [mi] nạ̀ nì e hĕạ e iè-ạ, shi
mạ̀ nạ̀ ní tshŭ mi [lụ]. Ni mạní nà-a mi lụ, 45
nà-a mạni tshŭ mi [lụ]. Mí ĕ-bà dzhè mli là, 46
ákẹ mạ̀fẹjmạ̀ ní hĕ-ạ mi nạ̀ iè-ạ [lụ] ă-kă hì
dŭng mli.

Ni kẹ̆dzhi 'mạ̀ 'kò bŏ m' gbè toë ni è hĕ-e è 47

iẽ́-e [lụ], mi ẹ̃́-bū-u lụ; shi mi bã́-a dzhè lụ
48 bù̃, shi mi bà dzhè lụ hĕrĕmạ̀. Mạ̀ ní dzhie-ạ
mì e fọ̀-ạ, ni e hẽ́-e mi gbè̃ e iẽ́-e [lụ], iẹ̀ mạ̀
'kŏmẽ́ ní bù̃-ạ lụ; gbè̃ lụ 'ní m' ẹ̃́-wie [lụ], nò
49 nạ̃́n wã́ bù̃ lụ iẹ̀ nāgbē gbi lụ mli. Shi mi ẹ̃́-
ṫṍkò mi jng mi ẹ̃́-wie kò; shi Tshẹ̀ lụ 'ní tshṹ
mi [lụ]; lụ hã́ mi mlá, nạni mi kē, kẹ̃̀ nã́ni mi
50 wie. Ni mi lè ákẹ e mlá lụ dā shĩhĩrẹ̀ dzhí;
nòhĕwạ̀ [lụ] nạ̃́fẹjnạ̃́ 'ní mi wie-ạ [lụ], ákẹ bẹni
Tshẹ̀ lụ kē̤ mi [lụ], nakai mi wie-ạ.

ITSHO ÑÜNGMÁ-K'-Ẹṭ̇Ẹ.

1 Agbẹnnẹ dã́ ni hĕnạ̀hò̃ lụ kã́ëmạ̀fēmạ̀ lụ, nạni
Dzhesus lè ákẹ e bè lụ ẹ̃́-shẹ̀ bẹni e wá dzhẹ̀
dzhè 'nẹ̃́ mli e wã́ ṫè Tshẹ̀ lụ ngạ̄ [lụ], ákẹshi
nạ̃́ni ẹ̃́-dạ̀ lụdiẹ̀ntshẹ̀ è nạ̃́ 'ní i'ạ́ dzhè lụ mli
[lụ], nạ̀ [lụ], è dạ̀ ammẹ nạ̀ kẹ̆bạ̀ nàgbē lụ.
2 Ni ã́'-gbè nijènj nā lụ, (agbẹnnẹ abọ̃̆nsã́m lụ
ẹ̃́-ngạ-wo Dzhudas Iskariọt, Simon bí lụ, tshüi
3 mli ákẹ ĕ wã́ tshọ̃́-è-sẹ̄gbẹ̀ lụ,) Dzhesus, nani e
lè ákẹ Tshẹ̀ lụ ẹ̃́-ngạ̀ nj piā ẹ̃́-wò e dẹ̀j, nì ákẹ
è dzhẹ̀ Ñüngmạ̀ ngạ́, nì è sá è ià-a Ñüngmạ̀
4 ngạ̄ [lụ]; Ṫèshi kẹ̆dzhẹ̀ nijènj lụ, ni e kẹ̃̀ e ṫălèj
5 lụ shùeshi; nì è kạ̃́ păpăhṹ, nì ĕ fĩ̆ ĕ hẹ̃̀: Nò
sẹ̀ [lụ], e fạ̃́sĕ nù e wo kṹlò mli, ni è bọ́i kăsé-
lạ̀j lụ à' nadzj à' hè̃ fạ̃́mạ̀, ni e kẹ păpăhṹ lụ, 'ní
6 è kẹ̃̀ fĩ̆ ĕ hẹ̆ lụ, tshṹmạ̀-ạ. 'Agbẹnnẹ e bà-shẹ̀
Simon Pitr nạ̀; ni nò̃ kẹ lụ [ákẹ], "Oura, ō-o

fặ́ mì [mi] nadzhj à' hḕ!" Dzhesụs hĕrĕnạ̀ e 7
kẹ̄ lụ ákẹ, "Nạní mi fē-ạ lụ ò lḗ ágbẹnnẹ; shi
ò wắ lè wặ́-sẹ̄." Pitr kẹ̄ lụ [ákẹ], "'O fặ́ng 8
mi nàdzhj à' hḕ gbĭkógbĭkó." Dzhesus hĕrĕ
lụ nạ̀, [ákẹ], "Kẹ̆́dzhí mi fạ́-ạ ŏ́ hè [lụ], ò kẹ̆
mi bẹ̆́ iḗre. Simon Pitr kẹ̄ lụ [ákẹ], "Oura, 9
dzhē mi nadzhj kẹ̆̀kẹ̆, shi nidzhj lụ kẹ̆̀ jtsho lụ
hŭ́." Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], "Mạni ẹ̆́-dzhù 10
[lụ], ťắō hḕfặ́mặ dzhà nadzhj kẹ̆̀kẹ̆; shi ĕ-hè
fẹj ẹ̆́-tshé; nì ñẹ hḕtshḗ, shi dzhē fẹ̆́j." E lè 11
mạ̀ní wắ tshọ́ e sẹ̄-gbẹ̀ [lụ]; nohĕwạ̀ ni e kẹ̄;
"Dzhē ñẹ fẹj ñẹ hḕtshḗ [lụ]." Koni bẹni 12
ẹ̆́-fặ́ ammẹ nàdzhj à' hḕ, sẹ̆̀ lụ, nì ẹ̆́-kặ́lặ e ťàlẹ̆́j
lụ, ni ẹ̆́-hò ẹ̆́-kpắsăshì ẹ̆́kong [lụ], è kẹ̄, "Ñ̄ẹ
lè nạni mi ẹ̆́-fē 'nẹ̆́? Ñ̄ẹ mī tshẹ́ m' tshọ́lạ̀ kẹ̆ 13
Nimtshạ́, ni odzhẹgbàn ñẹ kẹ̄ạ, Shi nŏ̀ dzhí mi.
'Agbẹnnẹ kẹ̆́dzhi mì, Tshọ́lạ̀ lụ, kẹ Nĭ́mtshạ̀ lụ, 14
mi ẹ̆́fặ́ ñẹ nàdzhj à' hḕ, [lụ], e sà ákẹ ñẹ hŭ́ ñẹ
fặ́-ạ mạ̀ e nāñŏ̀ nadzhj à' hè. Shi m' ẹ̆́-hắ ñẹ 15
nạ̀sŭsŭmạ̀nặ́, ắkẹ bạni m' ẹ̆́-fē ñẹ [lụ], nakai ñẹ
fē. Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng, mi kẹ̄ạ ñẹ, [ákẹ] ñ̆ọ́ng lụ 16
ẹ́-fē-e è nimtshạ̀ lụ, ásā bạ́fo lụ ẹ̆́-fē mạni, tshŭ́
lụ [lụ]. Kẹ̆́dzhi ñẹ lè njnẹ́, kẹ̆́dzhi ñẹ iènạ̀ 17
[lụ], á-dzhặ́ ñẹ̀.

Dzhē ñẹ fẹj ñẹ hḕ mi wiéạ̀; mi lè mẹjní 18
mi ẹ̆́-hằlă: shi ákẹshi nạ́ni ắ-ngmà lụ ắ-ná
'ắ-bamli, "Mạni kẹ m' iè-ạ ngmằ lụ, ẹ̆́-wŏ́ e
nănètshĭ́tshĭ́ nạ̀ ẹ̆́-shí mi." Agbẹnnẹ mī kẹ̄ ñẹ 19
m' ắ-ťo, koni bẹni ẹ̆́-bàmli [lụ], ñẹ nắ ñẹ hḗ
ñẹ iè ákẹ Mi dzhi. Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng, mi kẹ̄ạ ñẹ̀ 20

[ákẹ], Mạni t̓òä mạ̀fẹjmạ̀ 'ní m' 'ằ tshű [lụ],
t̓òạ̈ mi; nì mạni t̓òạ̈ mi [lụ], t̓òạ̈ mạni tshű
21 mi [lụ]." Bẹni ẹ̃-kẹ̄ nẹ̀kẹ̃ [lụ], è hàö iẹ̀
mūmạ̀ mli, ni e gbằmli e kẹ̄; Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng,
mi kẹ̄ạ ńẹ [ákẹ], Ñẹ t̓en mạ̀ 'kome wằ tshọ́ mi
22 sẹ̀-gbẹ̀." Kẹ̆kẹ̆ [lụ], kăsélạ̀j lụ mạ kuẹ̃ è nằñò,
23 ammẹ sűsŭ mạ̀ hĕwạ̀ 'ní e wie. Agbẹnnẹ
kăsélạ̀j à' t̓ẽn mạ̀ 'kome kpằsă Dzhesus tshítshĭ
24 nạ̀, mạni Dzhesus dạ̀-e-hè [lụ]. Ñohĕwạ̀ [lụ],
Simon Pitr bẹ̃ lụ hingmẹi ákẹ ẹ̃-bí ákẹ námạ
25 dzhi mạ hĕwạ̀ ní e wie [lụ]. Kẹ̆kẹ̆ [lụ], lụ hű
bẹni è kằ Dzhesus tshĭtshì nạ̀ [lụ], è bí lụ
26 [ákẹ], "Oura, nằmạ̀ dzhí?" Dzhesus hĕrĕnạ̀
[ákẹ], "Lụ dzhi mạni bẹni mi ẹ̃-tshạ̀ atrạ̀mằ
[lụ], m' 'ằ ngạ-hằ." Ni bẹni ẹ̃-tshạ̀ atrạ̀mằ
[lụ], e ngạ-hằ Dzhudas Iskariọt, Simon bí lụ.
27 Ni atrạ̀mằ lụ sẹ̀ [lụ], Satan bőtè e mli. 'Ag-
bẹnnẹ Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], "Nạni o fẹ̄ạ [lụ],
28 fẽmạ́ mrằmră." 'Agbẹnnẹ mạ̀' 'kŏ lé iẹ̀ oprạ lụ
29 hè nạ̀hĕwạ̀ ní e kẹ̄ lụ enẹ̃ [lụ]. Shi ammẹ t̓ẽn
'mẹjkomẹj sűsŭ ákẹ nạni Dzhudas hiẹ kot̓okű
lụ hĕwạ̀ [lụ], Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], "Hẽmặ
nạni wạ̀ t̓ăo-ạ [lụ] kẹ̃t̓ò kằëmạ̀-fẽmạ̀ lụ;" àlō,
30 ákẹ, "ẹ̃-ngạ̀ nạ̀ko ẹ̃-hằ ohiafoj." Agbẹnnẹ
[lụ], nạni ẹ̃-hẽ ạtrạ̀mằ [lụ], amrạ̃ [lụ] è
dzhĕkpò. Ni ñọng mli dzhi.

31 Nohĕwạ̀ [lụ], bẹni nò ẹ̃-dzhĕkpò [lụ], Dzhe-
sus kẹ̄, Agbẹnnẹ gbặmạ̀ Bí lụ nạ̀-ẹ̃-wő, ní
32 Ñüngmạ̀ nạ̀-ẹ̃-wò iẹ̀ e mli. Kẹ̃dzhi Ñüngmạ̀
nạ̀-ẹ̃-wő iẹ̀ è mli [lụ], Ñüngmạ̀ wằ wó lụ hű

è nạ̀ iẹ̀ lụdiẹntshẹ̀ e mli, ni e wǻ wǒ-e-nạ̀ àmrǫ̋
'nẹ̋. Bj bibj, mi kẹ̋ ñẹ iẹ̀ fio lŏlŏ. Ñẹ wá tǻo 33
mi; ni bẹni mi kẹ̄ Dzhufoj lụ, [ákẹ], "Héni
mi ià-a [lụ], ñẹ ñẹng ñẹ bà" [lụ]; nakai
ágbẹnnẹ mi kẹ̄-ạ ñẹ̀. Mlǻ hè mi ngạ̀-hǻ-a ñẹ, 34
ákẹ Ñẹ dạ̀ ñẹ nănèmẹj à' hè; ákẹ bạni m' ẹ̋-dà
ñẹ hè [lụ], nakai ñẹ hǘ ñẹ dạ̀-a ñẹ nănèmẹj à'
hè. Enẹ̋ ni mẹj fẹj wǻ ngạ-lè ákẹ mi kăsélạ̀j 35
dzhi ñẹ, kẹ̋dzhi ñẹ dạ̀ ñẹ nănèmẹj à' hè
[lụ]."
Simon Pitr kẹ̄ lụ [ákẹ], "Oura, nẹ̋gbẹ̀ o 36
ià-a?" Dzhesus hĕrĕ lụ nà, [ákẹ], "Heni mi
ià-a [lụ], ò ñẹ́-ẹ ǒ ñiẹ mi sè ágbẹnnẹ, shi o wǻ
ñiẹ mi sè wạ̋sẹ." Pitr kē lụ [ákẹ], "Oura, 37
mẹnni hĕwạ̀ ni mi ñẹ́-e, m' 'á ñiẹ ó sẹ̄ ágbẹn-
nẹ; m'á ngạ̀ mi mli-gbặmạ̀ lụ m'á hǻ iẹ̀ ǒ
hĕwạ̀." Dzhesus hĕrĕ lụ nà [ákẹ], "O wǻ 38
ngạ̀ ǒ mli-gbặmạ̀ lụ o hǻ iẹ̀ m' hĕwạ̀? Lẹ̄lẹng,
lẹ̄lẹng, mi kẹ̄-ạ ǒ [ákẹ], wuạ ẹ̋-gbẹ́ng, dǻ-ni ò
wǻ kpá-mi-sẹ̀ shj-ẹ̋tẹ́.

ITSHO NÜNGMÁ-K'-ẸDZHUẸ̀.

"Ñe kǻ hào-à ñẹ tshüi; ñẹ mī hẹ̋ Ñüngmạ̀ nạ̀ 1
ñẹ mī iè, ñẹ hẹ̋-a mi hǘ mi nà ñẹ iè-a. Mi 2
Ṭshẹ̀ wè lụ shíaj pj iẹ̀ mli; dzhē nakai dzhíkŭlụ
mi ẹ̋-kē ñẹ mạ̋mo. Mī ià ['ní] m' 'á sá gbẹ̀hẹ̋
m' 'ǻ tò ñẹ̀. Ní kẹ̋dzi mi tē mi ià sá gbẹ̀hẹ̋ mi 3
tò ñẹ [lụ], m' 'á bǻ ẹ̀kong 'ní m' 'á ḥẹ̋ ñẹ m'ą́

tò midiẹntshẹ̀ mi ngạ̀; koni hẽ́ni mí i'ạ́ [lụ],
4 ñẹ hṹ ñẹ wã́ iẹ̀ dzhẹ́i. Ni hẽ́ni mí ià-a [lụ],
5 ñẹ lè, nì gbẹ̀ lụ hṹ, ñẹ lè." Thọmas kẹ̄ lụ
[ákẹ], "Oura, wà lẹ̃́ hẹni o ià-a; nì tẽ́ à' wá fē
6 tẹ̃́n ni wạ̀ 'á lè gbẹ̀ lụ?" Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ],
"Mi dzhi gbẹ̀ lụ, kẹ ánạ̀kuá lụ, kẹ h'ẹkămạ̀
lụ; 'mạ̀ ko bá-a Tshẹ̀ lụ ngạ̀ dzhà mí hẽwạ̀
7 kẽ̀kẹ̀. Ñẹ nã́ ñẹ lè mi dzhikũlụ ñẹ wã́ lè mi
Tshẹ̀ hṹ; ni kẽ̀dzhẹ̀ bè 'nẹ̃́ nạ̀ [lụ], ñẹ lè lụ, ni
8 ñẹ ẹ̃́-nà lụ." Philip kẹ̄ lụ [ákẹ], "Oura, tshọ̃́-
9 mã́ wạ̀ Tshẹ̀ lụ ni è fã́-hã́ wạ̀." Dzhesus kẹ̄ lụ
[ákẹ], "Mi kè ñẹ ẹ̃́-hishi ẹ̃́-tshẹ̀ tàmạ̀ nẹ̃kẹ̃́, ni
tshàbẽlẹ̃ ò lẽ́kŏ mi, Philip? Mạni ẹ̃́-nà mi
[lụ], ẹ̃́-nà Tshẹ̀ lụ; ni tẽ́ tẹ̃́n 'ní o kẹ̄-ạ [ákẹ],
10 "Tshọ̃́mạ̃́ wạ̀ Tshẹ̀ lụ?" Ani o hẽ́-e ò iẽ́-e
ákẹ mi iẹ̀ Tshẹ̀ lụ mli, ni Tshẹ̀ lụ hṹ i'ạ̀ mi
mli? Wiemạj lụ 'ní mi kẹ̃̀ ñẹ wieạ̀ [lụ], dzhē
midiẹntshẹ̀ mi hẽ̀ mi wie-ạ; shi Tshẹ̀ lụ 'ní hìạ̈
11 mi mli [lụ], lụ fēạ nitshṹmạ̀j lụ. Hẽ́ mi nạ̀ ṍ
iè ákẹ mi iẹ̀ Tshẹ̀ lụ mli, ni Tshẹ̀ lụ hṹ iẹ̀ mi
mli; àlō hé mi nạ̀ ṍ iè iẹ̀ nitshṹmạ̀j lụ dièntshẹ̀
12 hẽwạ̀. Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng mi kẹ̄ạ ñẹ [ákẹ], Mạni
hẽ́-ạ mi nạ̀ iè-ạ [lụ], nitshṹmạj lụ 'ní mi fē-ạ
[lụ], lụ hṹ è wã́ fē; ni njni fè ẹ́nẹ̃́mẹ̀j e wá fē;
13 ákẹshi mī iạ̀ mi Tshẹ̀ ngạ̀. Ni nã́fẹjnã́ ní ñẹ
wá bí iẹ̀ mi gbẽ́i mli [lụ], nò m' 'á fē, koni
14 Tshẹ̀ lụ nạ̀-ã́-wṍ iẹ̀ Bi lụ mli. Kẽ́dzhí ñẹ bí
nã́ko iẹ̀ mi gbẽ́i mli [lụ], m' 'á fē.
15 Kẽ́dzhi ñẹ mi dạ̀ mi hè [lụ], ñẹ iè-a mi mlaj
16 lụ [à'] nạ̀. Ni m' 'á bí Tshẹ̀ lụ, nì e wá hă ñẹ

Kpắtalạ krŏ́kŏ̀, koni e kẹ ñẹ á-hishi dá́; Anạ̀- 17
kuá́ Mūmạ̀ lụ; mạni dzhè lụ né-ẹ á-tó́, ákẹshi
ẹ̆́-nà-a lụ, ni e lé lụ; shi ñẹ lè [lụ]; shi e kẹ̆ ñẹ
hiạshi, ni e wá iẹ̀ ñẹ mli. Mi ẹ́-shíng ñẹ̀ awí́- 18
sá́j; m' 'á bà ñẹ ngạ̀. Eshuẹ̀ fio kẹ̆kẹ̆̀ nì dzhè 19
lụ ẹ̆́-nà-a mi dọ́ng; shi ñẹ mī nà mi; nắni mi
hiẹká́ hĕwạ̀ [lụ], ñẹ hú́ ñẹ hiẹ wá́ ká́. No gbi 20
lụ nạ̀ [lụ], ñẹ wá́ lè ákẹ mi iẹ̀ mi Tshẹ̀ mli, ni
ñẹ hú́ ñẹ i'ạ̀ mi mli, ni mi hŭ mi iẹ̀ ñẹ mli.
Mani i'ạ́ mi mlạ́j lụ, nì e iè-ạ-nạ̀ [lụ], lụ dzhi 21
mạni dạ̀-ạ mi hẽ́; ni mạní dạ̀-ạ mi hè [lụ], mi
Tshẹ̀ wá dặ̀-e-hẽ̀; nì m' á dạ̀-e-hẽ̀, ni m' 'á
dzhie mi hẽ̀ m' 'á tshọ́ lụ. Dzhudas kẹ̄ lụ ákẹ, 22
(dzhē Iskariọt) "Oura, tẽ́ tẹ́n ni ò wá́ dzhie
ó-hẽ̀ o tshọ́ wạ̀, ni o ngạ́ tshọ̆́ng dzhè lụ?"
Dzhesus hĕrĕnạ̀ nì e kẹ̄ lụ [ákẹ], "Kẹ́dzhi mạ̀ 23
dạ̀-mi-hẽ̀ [lụ], e wá́ iè mi wiemạ̀j à' nạ̀; ni mi
Tshẹ̀ wá dạ̀-e-hẽ̀, ni wạ̀ wá́ bà e ngạ̀, ni wạ̀ wá
fē wạ̀ shihirẹ iẹ̀ ĕ ngạ. Mạni ẹ̆́-dạ́-ạ mi hẽ̀ [lụ], 24
iẽ́-e mi gbèj à' nạ̀; ni wiemạj lụ 'ní ñẹ nù-ạ
[lụ] dzhē mi nạ́ng, shí Tshẹ̀ lụ 'ní tshú́ mi [lụ]
nạ́. Mi ẹ̆́-kẹ̄ ne nj 'nẹ́, ákẹ mi kẹ̆ ñẹ iẹ̀ lŏ́lŏ; 25
Shi Kpắtà̆lạ̀ lụ, Mūmạ̀ Krọ̆ngkrọ̆ng lụ, mạni 26
"Tshẹ̀ lụ wá́ tshú́ iẹ̀ mi gbẹ́i mli [lụ], wá́ tshọ́
ñẹ nj piā, nì e kẹ̆ nj fẹj wá́ bà ñẹ kaëmạ̀, nạ́-
fẹjnạ́ 'ní mi ẹ̆́-kẹ̄ ñẹ [lụ]. Dzhặ̀lụ mĭ shíạ mi 27
há́-a ñẹ, mi dzhặ̀lụ lụ, mi ngạ̀-mi-há́-a ñẹ̀: dzhē
ákẹ dzhè lụ há́-a, mi há́-a ñẹ [lụ]. Ñẹ ká́ há́
ñẹ tshuï hà̆ö, á́sā ñẹ ká́ há́ e shẽ́ gbẽ́jei. Ñè 28
ẹ̆́-nù bẹni mi kẹ̄ ñẹ ákẹ, Mī ià, ni mī bà ñẹ

ngạ̀. Ñẹ dạ mi hè̆ dzhikú̆lụ, ñẹ hiẹ-wá̆-mè̩̆,
ákẹshi mi kẹ̄ [ákẹ], Mi ia Tshẹ̀ lụ ngạ̀: shi
29 mi Tshẹ̀ lụ fè mi. Ni ágbẹnnẹ m' ẹ̆́-kẹ̄ ñẹ dá̆-
ni e bà-a-mli; kŏni bẹni ẹ̆́-bằmli [lụ], ñẹ wá̆
30 hé̆ ñẹ iè. 'Ené sẹ̀ [lụ], m' kĕ ñẹ ẹ̆́-wieng tūtù̆;
shi dzhè 'nẹ̆́ lŭmạ̀ lụ mī bà, ni e bẹ̆́ nặko iẹ̀ mi
31 mli. Shi ákẹ dzhè lụ wá̆ ná̆ 'á̆ lè ákẹ mī dạ̀
Tshẹ̀ lụ hè̆; ni ákẹ bặ́ni Tshẹ̀ lụ há̆ mi mlá̆
[lụ], nakai mi fē-ạ. Ñẹ tè-a-shi, ñẹ há̆-a wạ̀
á̆-dzhè bíẹ.

ITSHO ÑÜNGMÁ-K'-ẸNŬMẠ̀.

1 MI dzhi vain ănạ̀kuá lụ, ni mi Tshẹ̀ dzhi shi-
2 pọ̆́ng-sālặ̀ lụ. Nidzhj lụ fẹj 'ni wŏ́-o adùawá̆
[lụ], è dzhieạ; ni fẹj 'ní wò̆ạ adùăwá̆ [lụ], e
3 tshẹ̆́ạ-hè̆, koni ẹ̆́-wò̆ adùăwá̆ băbào. 'Agbẹnnẹ
ñẹ hè-ẹ̆́-tshẹ̆́ iẹ wiemạ 'ní mi kẹ̀ ñẹ̀ ẹ̆́-wie [lụ]
4 hĕwạ̀. Ñẹ hia mi mli, 'nì mi hú̆ mi iẹ̀ ñẹ mli.
'Akẹ bẹni tshò-ninè lụ diẹntshẹ ñẹ̆́-ẹ á-wò adù-
ăwá̆ [lụ], dzhà ĕ hì vain mli [lụ]; nakai ñẹ hú̆
5 ñẹ ñẹ̆́-ẹ, dzhà ñẹ hì̆ mi mli. Mi dzhi vain lụ,
ñẹ dzhi nidzhj lụ; mạni hiạ mi mli, ni mi hú̆
mí hiạ̀ ĕ mli [lụ], lụ nặ́n e wò-ạ adùăwá̆ pj; shi
kẹ̆́dzhi ñẹ tshẹ̆́ iẹ̀ mi hè [lụ], ñẹ̀ ñẹ̆́-ẹ ñẹ fē
6 nặ́ko. Kẹ̆́dzhi mạ̀ ẹ̆́-hí-i mi mli [lụ], à' tshẹ̆́ạ
lụ à' fạ̀-ạ ákẹ tshònine, ni è ngá̆là-a; ni 'mẹ̀j
bŭa-a ammẹnā, kẹ wò-ạ là mli, ni à' à shài-
7 ammẹ. Kẹ̆́dzhi ñẹ hì mi mli, ni mi wiemạ̀j lụ

hì ñẹ mli [lụ], ñẹ wắ bí nặfẹjnặ 'ní ñẹ t́ăo-ạ, nì
à' wắ ngạ fē ñẹ̀. Ẹnẹ mli [ni] mi Tshẹ̀ nạ̀wố-ạ, 8
ákẹ ñẹ wò-ạ adùăwắ; nẹ̆kẹ̆́ ni ñẹ wá fe mi kăsé-
lạ̀j. Ákẹ bẹni Tshẹ̀ lụ ẹ̆́-dạ̀ mi hẽ̀ [lụ], nakai 9
mi ẹ̆́-dạ̀ ñẹ hè; ñẹ hì-a mi hẽ̀dạ̄ lụ mli. Kẹ̆́dzhi 10
ñẹ iè mi mlắj lụ à' nạ̀ [lụ], ñẹ wắ hì mi hẽ̀dạ̄ lụ
mli; ákẹ bẹ' mi ẹ̆́-iè mi Tshẹ̀ mlắj lụ à' nạ̀, ni mi
hì-ạ e hẽ̀dạ̄ mli [lụ]. Nj 'né mi' ẹ̆́-kē ñẹ, koni 11
mi hiẹmẹi lụ ắ-hì ñẹ mli, ni ñẹ hiẹmẹi lụ ắ-j.
Mi mlá lụ 'né, ákẹ, Ñẹ dạ̀-a ñẹ nănèmẹ̀j à' hẽ̀, 12
ákẹ bẹni m' ẹ̆́-dạ̀ ñẹ hẽ̀ [lụ]. Mạ̀ bẹ̆́ e nāñò 13
hẽ̀dạ̄ fè enẹ́, ákẹ gbặmạ̀ ngạ̀-ạ e h'ẹkắmạ̀ ngmẹạ
shì há-a e shiẹntshẹ̀mẹ̀j. Mi shiẹntshẹ̀mẹ̀j dzhi 14
ñẹ kẹ̆́dzhi ñẹ fe nặ fẹjnặ 'ní mi t́ŏạ ñẹ [lụ].
Kẹ̆́dzhẹ̀ bè 'nẹ̆́ [lụ], mi tshẹ́-ẹ ñẹ ñọ̆dzhj; shi 15
nọ̆ng lụ lẽ́ nạni e nimtshặ fēạ; shi m' ẹ̆́-tshẹ̆́
ñẹ shiẹntshẹ̀mẹ̀j; shi nj fẹj 'ní m' ẹ̆́-nù iẹ̀ mi
Tshẹ̀ nà [lụ], m' ẹ̆́tshìtă mi ẹ̆́-kē ñẹ. Ñẹ ẹ̆́-fă- 16
kŏ mi, shi mi [ni mi] ẹ̆́-fầmạ̀ ñẹ, ni m' ẹ̆́-t́ò ñẹ
ákẹ ñẹ ià ni ñẹ wŏ adùăwă, ni ñẹ 'dùăwắ lụ ắ-
hìshi; koni nặfẹjnặ ni ñẹ wắ bi Tshẹ̀ lụ iẹ̀ m'
gbẹ̆́i mli [lụ], ẽ́-ngạ-hắ ñẹ. Mi t́ŏ ñẹ nj 'nẹ́ 17
[ákẹ], Ñẹ dạ̀-a ñe nănèmẹj à' hẽ̀. Kẹ̆́dzhi dzhè 18
lụ ñẹ̀ ñẹ [lụ], ñẹ lè ákẹ e ñẹ̀ mi, dắ-ní e ñẹ̀ ñẹ.
Ñẹ iẹ̀ dzhè lụ hè dzhikŭlụ, dzhe lụ wắ dặ lụ- 19
diẹntshẹ̀ e nặ hẽ̀; shi ákẹshi ñẹ bẹ̆́ dzhè lụ hẽ̀
hĕwặ [lụ], dzhè lụ mī ñẹ̀ ñẹ. Ñẹ hiẹ-ầ-hì-a 20
wiemạ̀ lụ 'ní mi kē ñẹ [lụ], nạ̀; "Ñọ́ng lụ ẹ̆́-
fẽ́-e nímtshạ̀." Kẹ̆́dzhi ammẹ ẽ́-wà mi j̀ [lụ],
ammẹ wắ wàñẹ hŭ́ j̀; kẹ̆́dzhi ammẹ ẹ̆́-iè mi gbè

21 nạ̀ [lụ], ammẹ wắ iè ñe nắ hǘ nạ̀. Shi ammẹ
wắ ngạ nj 'nẹ́ fẹj ammẹ á-fē ñẹ iẹ̀ mi gbẹ́i hĕ-
22 wạ̀, ákẹshi ammẹ lḗ mạni tshǘ mi [lụ]. Mi
bá-a, mi kẹ̆ ammẹ ẹ̆-wie-e dzhíkǘlụ, ammẹ nắng
ammẹ 'á-iẹ̀ nặshàfēmạ̀; shi àgbẹnnẹ [lụ], ammẹ
23 bẹ̆ ammẹ nặshàfēmạ̀ lụ nạhànạ̀. Mạni ñẹ̀ạ mi
24 [lụ], mì ñẹ̀ mi Tshẹ̀ hǘ. Mi ẹ̆-fe-e iẹ̀ ammẹ
tḗag nitshǘmạ̀j 'ní 'mạ̀ko ẹ̆-fē-ko [lụ], dzhíkǘlụ,
ammẹ náng ammẹ á-iẹ̀ nặshàfēmạ̀; shi ágbẹnnẹ
[lụ], ạmmẹ ẹ̆-nà, ni ammẹ ẹ̆-ñẹ̀ mi kẹ mi Tshẹ̀
25 hǘ. Shi ákẹ wiemạ lụ 'ní ắ-ngmà iẹ̀ ammẹ
mlá lụ mli [lụ], á-bàmli hĕwạ̀, "Ammẹ ñẹ̀ mi
26 jằkă." Shi bẹni Kpằtălạ̀ lu ẹ̆-bà [lụ], mạni m'
'ắ tshǘ kẹ 'á dzhẹ̀ Tshè lụ ngạ̀ [lụ], ànặkuá
Mūmạ̀ lụ, ni dzhẹ̀ạ Tshẹ̀ lụ ngạ̀ [lụ], è wắ iè
27 mi odắsĕ. Ni ñẹ hǘ ñẹ wắ iè-odắse, ákẹshi ñẹ
kẹ mi i'ạ́ kẹ̆dzhẹ̀ klẹ̆ngklẹ̆ng lụ.

ITSHO ÑÜNGMÁ-K'-ẸKPĀ.

1 M' ẹ̆-kẹ̄ ñẹ nj 'nẹ́ koni ñẹ kă tọ̆gbẹ̀. Ammẹ
2 wá shüie ñẹ kẹ̆dzhẹ̀ sinagọgj lụ à' mli; hẹ́, bè
lụ mī bà, koni mạfẹjmạ̀ 'ní gbèạ ñẹ [lụ], wắ
3 sǘsŭ ákẹ ē sǘmạ̀ Ñüngmạ̀. Ni ammẹ kẹ nj
'nẹ́ wá fē ñẹ, ákẹshi ammẹ lḗ-kǒ Tshẹ̀ lụ, 'lō mì.
4 Shi m' ẹ̆-kẹ̄ ñẹ nj 'nẹ́ koni bẹni bè lụ wá bà
[lụ], ñẹ wắ káë ákẹ mi tshì ammẹ hè tằ mi kẹ̄
ñẹ. Ni klẹngklẹng lụ m'ẹ̆-kẹ̀-ẹ ñẹ nj 'nẹ́, shi mi
5 kẹ̆ ñẹ ìẹ hĕwạ̀. Shi ágbẹnnẹ mī iằ mi gbẹ̀, 'mạ̀ni

tshṹ mi [lụ], ngạ̀; ni ñẹ ťẽn 'mạ̀ko bí-i mi
[ákẹ], "Nẹ́gbẽ̀ o ià-a." Shi nạni m' ẹ̃-ngạ̀ nj 6
'nẹ́ m' ẹ̃-kẹ̄ ñẹ hĕwạ̀ [lụ], 'nkạ̃mạ̃-iẹ̃rĕ ẹ̃-j ñẹ
tshüi. Tshàbẹlẹ mī kẹ̄ ñẹ ănạ̀kuá lụ; è-hı̃hã 7
ñẹ ákẹ mi ià-a; shi kẹ̃dzhi mi ẹ̃-iá-a [lụ], Kpã-
tãlạ̀ lụ bãng ñẹ ngạ̀; shi kẹ̃dzhi mi tè [lụ] m' 'á
tshṹ lụ ñẹ ngạ̀. Ni bẹni ẹ̃-bà [lụ], e wá tshọ́ 8
dzhè lụ ẹ̃shãfēmạ̀ hẽ̀, kẹ ẹ́kpãkpã-fēmạ̀ hẽ̀, kẹ
atẹ̃ng bū hẽ̀; Ẹshãfēmạ̀ hẽ̀, ákẹshi ammẹ hẽ́-e 9
mi nạ̀ ammẹ iẽ́-ẹ; ẹ́kpãkpã-fēmạ̀ hẽ̀, ákẹshi mī 10
ià mi Tshẹ̀ ngạ̀, ni ñẹ ẹ̃-nà-a mi dọ̃ng; Atẹ̃ngbū 11
hẽ̀, ákẹshi ã'-bù dzhè 'nẹ́ lŭmạ̀ lụ nạ̀ atẹ́ng. Mi 12
iẹ̀ nj pj lṍlŏ 'ní m' 'á kẹ̄ ñẹ, shi ñẹ ñẽ́-ẹ ammẹ
ágbẹnnẹ. Tshàbẹ̃lẹ̆, bẹni lụ [lụ], ănạ̀kuá Mūmạ̀ 13
lụ, ẹ̃-bà [lụ], è wá tshọ́ ñẹ ănạ̀kuálej fẹj mli
gbẹ̀; shi ẹ̃tòng lụdiẹntshẹ̀ e hẽ̀ ẽ́-wiéng; shi
nạ̃fẹjnạ̃ 'ní e wã nṹ, e wã wiè; ni e wã tshọ́ ñẹ
nj 'ní bà-a. E wá wṍ mi hẽ̀ nạ̀; shi e wã hẽ́ 14
mi nạ̃, 'ní ẹ̃-ngạ tshọ́ ñẹ. Nj piā 'ní Tshẹ̀ lụ, 15
i'ạ́ [lụ], mi nạ̃ng; nohĕwạ̃ ni mi kẹ̄ ákẹ, "e
wã ngạ̃ mi nạ̃ mli, 'ní ẹ̃-ngạ tshọ́ ñẹ "[lụ].
Eshuẹ̀ fio, ni ñẹ ẹ̃-nàng mi; ni àgbẹnnẹ, Eshuẹ 16
fio, ni ñẹ, wã nà mi; shi mī ià Tshẹ̀ lụ ngạ hĕ-
wạ̀." Kẽ̆kẽ̀ [lụ] e kăsélạj lụ ã' mli mẹjkomẹj 17
kẹ̄ iẹ̀ ammẹ dièntshẹ ammẹ ťéng, [ákẹ], "Mẹnni
dzhi nạni e kẹ̄a wạ̀ 'nẹ́, [ákẹ], "Eshuẹ̀ fio, ni
ñẹ ẹ̃-nàng mi; ni ăsā éshuẹ̀ fio, ni ñẹ wã nà mi;
ni mī ià Tshẹ̀ lụ ngạ̀ hĕwạ̀?" Nòhĕwạ̀ [lụ], 18
ammẹ kẹ̄, "Mẹnni dzhi nạni è kẹ̄ạ 'nẹ́, Eshuẹ̀
fio? Wạ̀ ñẹ́-ẹ wạ̀ ã-kẹ̄ nạni e kẹ̄ạ." 'Agbẹnnẹ 19

Dzhesus lè ákẹ ammẹ mi tǎo ákẹ ammẹ bíạ lụ,
ni e kē ammẹ [ákẹ], "Ani ñẹ mi bí-bj iẹ̀ ñẹ těng
nạni mi kē [lụ, ákẹ], Eshuẹ̀ fio, ni ñẹ ẹ́-nàng
mì, ni agbẹnnẹ eshuẹ̀ fio, ni ñẹ wǎ nà mi?
20 Lēlẹng, lẹ̄lẹng, mi kẹ̄-ạ ñe [ákẹ], ñẹ [lụ], ñẹ wǎ
fǒ ni ñẹ 'ǎ-hǎo, shi dzhè lụ hiẹ wǎ mẹ̌; ni ñẹ [lụ],
ñẹ wá fē mǎbạ̌, shi ñẹ mạ̌bạfemạ̀ lụ wá tshọ̌ hiẹ̌-
21 mẹ̀i. Iò bẹni e-fá-ạ [lụ], fēạ mạ̌bạ, ákẹshi e bẹ̀
ẹ́-shẹ̀; shi bẹni bí lụ ẹ́-ná ẹ́-dzhẹ̀ é-hẹ̌ [lụ], è
kǎē hẹ̌dzhărămạ̀ lụ dọ̌ng, kẹ h'ẹmẹ̀i ákẹshi ǎ-fạ̌
22 gbạmạ̌ kẹ̌bà dzhè lụ mli. Ni nohĕwạ̀ ñẹ [lụ] ág-
bẹnnẹ ñẹ iẹ̀ mạ̌bạ̀femạ̀; shi m' 'á nà ñẹ ẹ̌kong, ni
ñẹ tshüi hiẹ̈ wǎ mẹ̌, ni ñẹ hiẹ̈mei lụ, mạ̌ko hẹ́-e
23 iẹ̀ ñẹ dẹ̌. Ni iẹ̀ no gbi lụ mli [lụ], ñẹ́ bíng mi
nạ̌ko. Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng, mi kẹ̄-ạ ñẹ [ákẹ], Nạ̌fẹjnǎ
'ní ñẹ wǎ bí Tshẹ̀ lụ iẹ̀ mi gbẹ́i mli [lụ], e wá hǎ
24 ñẹ. Kẹ̌bàshí-ágbẹ̌nnẹ̌ [lụ], ñẹ bí-kǒ nạ̌ko iẹ̀
mi gbẹ̌i mli; ñẹ bía, koni ñẹ 'ná, koni ñẹ hiẹ-
25 mẹ̀i lụ ǎ-j. Nj 'né lụ m' ẹ́-wie mi kē ñẹ iẹ̀
ăbẹ̀buáj à' mli; shi bè lụ mī bà bẹni m' ẹ̌-
wieng m' ẹ̌kẹ̌ng ñẹ iẹ̀ abẹ̀búaj à' mli dọ̌ng, shi
26 fǎng [ni] m' 'á tshọ́ ñẹ Tshẹ̀ lụ hẹ̌. No gbi lụ
nạ̀ [lụ], ñẹ wá bi iẹ̀ mi gbẹ̌i mli; ni m' ẹ́-kẹ́-ẹ
27 ñẹ ákẹshi m' 'ǎ bà Tshẹ̀ lụ m' á hǎ ñẹ; Shi
Tshẹ̀ lụ diẹntshẹ̀ mī dạ̀ ñẹ hẹ̌, ákẹshi ñẹ̀ ẹ́-dạ̀
mi hẹ̌, hĕwạ̀, ni ñẹ̀ ẹ́-hé ñẹ ẹ́-iè ákẹshi mi dzhẹ̀
28 Ñüngmạ̀ ngạ. Mi dzhĕkpò kẹ̌dzhẹ̀ Tshẹ̀ lụ
ngạ mi bà dzhè lụ mli; ǎsā, mī shǐ dzhè lụ, ni
29 mī ià Tshẹ̀ lụ ngạ." E kăsélạ̀j lụ kē lụ [ákẹ],
"Ná, àgbẹ̌nnẹ̌ ō wìë fǎng, nì ǒ wie-e ăbẹ̀buá

mli. 'Agbẹnnẹ wạ̀ lè krẹ̆dẹ̄ ákẹ ò lè nj fẹj, ni 30
ò tǎo-o ákẹ mạ̀ko á-bí o; ĕnẹ́ hȅ ni wạ̀ hȇ-ạ-
wạ̀-iè-ạ ákẹ ò dzhèkpȍ kẹ̆dzhẹ̀ Ñüngmạ̀ ngạ̀."
Dzhesus hĕrĕ ammẹ nạ̀ [ákẹ]. "Ñẹ mi hȇ ñẹ 31
mi iè ágbẹnnẹ? Ná, bè lụ mī bà, hẹ́, ẹ̆-ná ẹ̆- 32
shẹ̀, bẹni ñẹ wá shüá, 'mạ̀ kẹ lụdiẹntshẹ̀ e nặ́
ngạ̄-ià-a, ni ñẹ wá shí mi 'kōme; ni tshàbẹ̆lẹ̆
dzhē mi 'kŏmé mi i'ą́, shi Tshẹ̀ lụ kẹ m' iẹ̀
hĕwạ̀. Nj 'nẹ́ m' ẹ̆-kē ñẹ koni ñẹ̀ ȁ ná 33
dzhặlụ̆ iẹ̀ mi mli. Dzhè lụ mli [lụ], ñẹ wȁ
nạ́ hàömạ; shi ñẹ tshüi ȁ-ñạ̀ ñẹ mli; m' ẹ̆-iè
dzhè lụ nạ̀."

ITSHO ÑÜNGMÁ-KẸ̀-KPĂWÒ.

Dzhesus wie wiemạj 'nẹ́, ni e hȍlĕ e hingmẹ̀j 1
à' nạ̀ kĕtē ñüngmạ̀-híẹ̈ nạ̀, ni e kē, "Atá, bè lụ
ẹ̆-shẹ̀; wȍ ó Bi hȅnạ̀; koni ó Bí lụ hȗ 'á-wȍ ȍ
hȅ-nạ̀; Ákẹ bẹni ó 'hȁ lụ hȅwŭlò fẹj nạ̀ ñȇmạ̀ 2
[lụ], 'ní ẹ̆-'ngạ dā shìhirẹ̀ ẹ̆-hȁ mẹj-à'-bạ̀ 'ní ó'
hȁ lụ [lụ]. Ni ĕnẹ́ dzhi dā shìhirẹ̀ ákẹ ammẹ 3
wȁ lè ò, Ñüngmạ̀ krẹ̆dẹ̄ 'komȅ lụ, kẹ Dzhesus
Krist 'mạ̀ni ȍ' tshȗ [lụ]. M' ẹ̆-wȍ ó hȅ nạ̀ iẹ̀ 4
shipọ̆ng lụ nạ̀; m' ẹ̆-gbè nitshȗmạ 'ní ò ngạ̀-
hȁ mi fēmạ̀ [lụ] nà. Ni àgbẹnnẹ, Atā, wȍ mi 5
hẹ̆ nạ̀ kẹ̀ bȍdiẹntshẹ̀ o hȅ, kẹ hȅ-nạ̀-wȍmạ lụ
'ni mi i'ą́ iẹ̀ ȍ ngạ dȁní dzhè lụ i'ą́. Mi ẹ̆-ngạ 6
ó gbȇi lụ m' ẹ̆-tshọ́ gbạ̀mẹj lụ 'ni o hȁ mi kẹ̆-
dzhẹ̀ dzhè lụ mli [lụ]; ó-nặng dzhi ammẹ, ni ò

ngà̩ ammẹ o hắ mí; ni ammẹ ẹ́-iè ó wiemạ lụ
7 nà̩. 'Agbẹnnẹ ammẹ ẹ́-lè ákẹshi nj piā, nắfẹjnạ́
8 'ní ó 'ngạ-hắ mi [lụ], dzhè̩ ó ngà̩. Shi m' ẹ́-
ngạ wiemạj lụ 'ní o ngạ-hắ mi [lụ], m' ẹ́-hắ
ammẹ; ni ammẹ ẹ́-hế, ni ammẹ ẹ́-lè krẹ́dẹ̄ ákẹ-
shi mi dzhèkpǒ kẹ̆dzhè̩ o ngạ, ni ammẹ ẹ́-hế
9 ammẹ ẹ́-iè ákẹ bò tshű m'. Mī bí m' 'ắ hắ
ammẹ. Mi bí-i mi há-a dzhè lụ, shi mẹj ní ó
10 'ngà̩-hắ mi [lụ]; shi ó-nạ́ dzhi ammẹ. Ni mi
nj fẹj ó-nạ́ng, ni ǒ-nạ́ hű, mi nạ́ng; ni mi nà̩-
11 ẹ́-wǒ iè̩ ó mli. Ni àgbẹnnẹ mi bẹ́ dzhè lụ mli
dọ̆ng, shi mẹjnémè̩j iè̩ dzhè lụ mli, ni mī bà ó
ngà̩. Tshè̩ Krọngkrọng, tò iè̩ bǒdiẹntshè̩ ó
gbẹ́i nà lụ mẹj ni ó 'ngạ-hắ mi 'nẹ́, koni ammẹ
12 fē ẹ̆kome ákẹ bẹni wà̩ dzhi lụ. Bẹni mi kè̩
ammẹ i'ạ́ dzhè lụ mli [lụ], mì tǒ ammẹ, iè̩ ó
gbẹ́i lụ mli; 'mẹj 'ní ǒ hắ mí [lụ], m' ẹ́-tǒ; ni
ammẹ tẽ́n mà̩kò ẹ́-lắkodzhě; dzà lādzhěmà̩ bí
13 lụ; koni nặní ắ-ngmà lụ 'á-bàmli. Ni àgbẹ̆nnẹ̆
mī bà ó ngà̩; ni mī wie nj 'nẹ́ iè̩ dzhè lụ mli,
koni ammẹ 'á nắ mi h'ẹmẹi mlibà-a iè̩ ammẹ
14 diẹntshè̩ ammẹ mli; Mi ẹ́-ngà̩ ó wiemà̩ lụ m'
ẽ́-hắ ammẹ; ni dzhè lụ ẽ́-ñè̩ ammẹ, ákẹ ammẹ
bẹ́ dzhè lụ hě hĕwà̩, ákẹ bẹnni mi bẹ́ dzhè lụ
15 hě [lụ]. Mi bí-i ákẹshi ó dzhie ammẹ kẹ̆dzhè̩
dzhe lụ mli shi ákẹshi ó tǒ ammẹ kẹ̆dzhẹ ẹ́fọng
16 lụ mli. Ammẹ dzhẹ́-ẹ dzhè lụ hè, ákẹ bẹni
17 mi dzhẹ́-ẹ dzhè lụ mli [lụ]. Fĕmà̩ ammẹ
krọngkrọng iè̩ ó 'nà̩kuá lụ nà; ǒ wiemạ lụ
18 dzhí ănà̩kuá. Akẹ ò ẹ́-tshű mi dzhè lụ mli

[lụ], nakai mi hǘ m' ẹ̋-tshǘ ammẹ dzhè lụ mli.
Nì ammẹ hĕwạ̀ [lụ], mi fẹ́ạ mi hȅ krọ̆ngkrọ̆ng 19
ḳoni ammẹ hǘ ammẹ 'á-fe krọ̆ngkrọ̆ng ănạ̀-
kuálĕ mlì. 'Asā mi bí-i mi hȁ-a mẹjnẹ́mẹj kẹ̆- 20
ḳẹ̆, shi mẹj hǘ ní wȁ hȅ mi nạ̀ 'á iè iẹ̀ ammẹ wie-
mạ nȁ; Kọni ammẹ fẹj ammẹ wá íẹ̀ ẹ̋kome; 21
ákẹ bȍ, Aťá, [ò] iẹ̀ mi mli, ni mi hǘ mi iẹ̀ ó
mli, koni ammẹ hǘ ammẹ wá iẹ̀ ẹ̋kŏmĕ́ iẹ̀ wạ̀
mli; koni dzhè lụ 'á-hȅ 'á-iè ákẹ ó tshǘ m'. Ni 22
hȅ-nạ̀-wȍmạ̀ lụ'ní o ngạ̏-hȁ mi [lụ], m' ẹ̋-ngạ-
hȁ ammẹ, ákẹ ammẹ wȁ iẹ̀ ẹ̋kŏmé, ákẹ wạ̀ i'ạ́
ẹ́kọme [lụ] Mi, iẹ̀ ammẹ mli, ni bȍ hǘ o iẹ̀ mi 23
mli, koni ammẹ nà-wá-kpè iẹ̀ ẹ́kŏmé mli; ni
dzhè lụ 'á-lè ákẹ ó' tshǘ m', nì ò ẹ̋-dạ̀ ammẹ hȅ
ákẹ ò ẹ̋-dạ̀ mi hȅ [lụ]. Aťá, mẹjní ó ngạ-hȁ 24
mi [lụ], mī ťáö ákẹ ammẹ hǘ ammẹ kẹ̆ mí wȁ
íẹ̀ heni mi i'ạ́ [lụ]; koni ammẹ 'á nà mi hȅ nạ̀-
wȍmạ̀ lụ 'ní ó hȁ mi [lụ]; shi ò dạ̀ mi hȅ dȁní
à'-tò dzhè lụ shĭshĭ. Aťȁ 'kpȁkpă, dzhè lụ lé- 25
kȍ ò; shi mi [lụ] m' ẹ̋-lè ò, nì mẹjnẹ́mẹj ẹ̋-lè,
ákẹ ó' tshǘ m'. Ni m' ẹ̋-tshì ó gbẹ́i ťȁ m' ẹ̋-kẹ̄ 26
ammẹ, ni [ásā] m' á tshì-ťȁ, koni hȅ-dạ̏'ní ò
kẹ̆ ẹ̋-dạ̏ mi hȅ [lụ], 'á iẹ̀ ammẹ mli, ni mi hǘ
mi iẹ̀ ammẹ mli."

ITSHO N̄ÜNGMÁ-KẸ̀-KPAÑỌ̀

BẸNI Dzhesus ẹ̋-wie wiemạ̀j 'nẹ́ [lụ], e kẹ̆ e 1
kăsèlạ̀j ťè, ammẹ ià fȍ Kẹ̆drọ̆n fȁ lụ, heni ťȍrŏm

2 i'ạ́ nạ́mli nı e t̃è kẹ̆ e kaselạ̀j lụ. Ñ̃i Dzhudas
hŭ, mạni tshọ́-e-sẹ̀-gbẹ̀ [lụ], lè dzhẹi [lụ]; shi
Dzhesus kẹ ẽ̀ kaselạ̀j lụ kpèạ dzhẹ́i shj-à-bạ̀.
3 Kẹ̆kẹ̆ [lụ], Dzhudas, nạni ẹ̃́-ná asafo kẹ̆ offisẹ̆fọ̃́j
kẹdzhẹ asặfo-'nukpaj lụ kẹ Pharisj lụ à' ngạ̀ lụ,
4 bà dzhẹ̄i kẹ̆ kặndẹ̃́j, kẹ̆ hạ̄j, kẹ̆ dặdèj. Nohĕwạ̀
[lụ], Dzhesus, ákẹshi e lè nj piā ní bà-a e nạ̀
[lụ], dzhèkpŏ, ni e kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Nặmạ̀ ñẹ
5 t̃ặo-ạ?" Ammẹ hĕrĕ lụ nạ̀ [ákẹ], "Dzhesus
'ní dzhẹ̀ Nazarẹth [lụ]. Dzhesus kẹ̄ ammẹ
[ákẹ], "Mi dzhí." Ni Dzhudas hŭ́, mạni
6 tshọ́-e-sẹ̄-gbẹ̀ [lụ], kẹ̆ ammẹ dămạ̀shi. Nohĕwạ̀
[lụ], bẹni ẹ̃́-kẹ̄ ammẹ [ákẹ] "mi dzhi" kẹ̆kẹ̆
[lụ], ammẹ t̃ẹ̀ sẹ̀-sẹ̀ ni ammẹ gbēshi iẹ̀ shipọng
7 lụ. Kẹ̆kẹ̆ [lụ], e sặ e bí ammẹ ẹ́kong [ákẹ],
"Nặmạ̀ ñẹ t̃ặo-ạ?" Ni ammẹ kẹ̆́, "Dzhesus
8 'ni dzhẹ̀ Nazarẹth [lụ]. Dzhesus hĕrĕnạ̀ [ákẹ],
"m' ẹ̃́-kẹ̄ ñẹ ákẹ mi dzhi lụ; nòhĕwạ̀ [lụ]
kẹ̆dzhi ñẹ mī t̃ặo mi [lụ], ñẹ hặ-a mẹjnẹ́mẹj
9 á-ià ammẹ gbẹ̀;" Koni wiẹmạ̀ 'ní e wie lụ
bàmli, [ákẹ], "Mẹj 'ní ò ngặ-hặ mi [lụ], m'
10 ẹ̃́-lăkodzhẹ̃́ ammẹ t̃ẹ̃́n mặkŏ." Kẹ̆kẹ̆ [lụ],
Simon Pitr, nạni e hìẹ klăntè [lụ, è] gblà,
ni e tshuà osặfoj-nŭkpặ lụ ñọ́ng, ni e fõ̀ nõ̀
11 ninè-dzhọ̃̀rọ̆ t̃òë lụ. À tshẹ̆ nọ̆ng lụ Malkụs.
Kẹ̆kẹ̆ [lụ], Dzhesus kẹ̄ Pitr [ákẹ], "Ngạ̄ ó
klănt̃è [lụ] ó wõ̀ e hẽ̀-bò lụ mli; kpŭlŭ lụ 'ní
12 mi Tshẹ̀ ẹ̃́-ngạ-hă mi [lụ], mi kă nù?" Kẹ̆kẹ̆
[lụ], assafõ̀ lụ, kẹ̆ ăkpẹ̃́tshẹ̀ lụ, kẹ Dzhufoj lụ
13 à' ŏffisẹ̆foj lụ, mọ̃́ Dzhesus, ni ammẹ fì lụ; Ni

ămmẹ kpắlă lụ kẹ̆tè Annas ngạ tshútshŭ; shi
Kaiaphas, ’ní dzí osặfoj-’nŭkpắ nŏ ắfí lụ nặ
[lụ] shànū dzhi lụ. (Agbẹnnẹ Kaiaphas dzhi 14
’mạní wietshọ́ Dzhufoj lụ ákēshi è-hìhá ákẹ
gbạmạ ’kome wắ gbŏ á-hắ ’màngbj lụ).
Ni Simon Pitr ñiẹ Dzhesus sẹ̀, kẹ kăsélặ 15
’kome hŭ; osặfò ’nŭkpắ lụ lè nŏ kắsélặ lụ, ni e
kẹ̆ Dzhesus bŏtè osặfo-nukpặ lụ sắng lụ mli.
Shi Pitr dămạ̀ shẹ̆nā lụ nà, iẹ̀ gbẹ̀sẹ̄. Koni nŏ 16
kăsélặ lụ, ’ní osặfo’-nŭkpắ lụ lè [lụ], dzhèkpŏ,
’ni e kẹ̆ mạni sărắ-a shẹ̆na lụ wie, ni e kẹ̆ Pitr
bà mli. Kẹ̆kẹ̆ [lụ], ablájō lụ ’ní sărắ-a shẹ̆nā 17
lụ, kẹ̄ Pitr ákẹ, “Anị bŏ hŭ ò dzhē nū ’nẹ́
kắsẹ́lạj lụ a’ ’tẽ́n ’mạ̀’komẽ́?” E kẹ̄, “Mi dzhẽ́.”
Niñọ̆dzhj lụ kẹ ọ̆ffisẹ̆foj lụ dămạ̀ dzhẹi, ammẹ 18
ẹ̆-shẹ̆rĕ là kẹ̆ ngàj; shi fẹ̆j iẹ̀: ni ammẹ gbŏmạ̀
ammẹ hĕ; ni Pitr kẹ̆ ammẹ dămạ̀shi ni e
gbŏmạ̀ lụ hŭ e-hĕ.
Koni osặfo-’nŭkpá lụ bí Dzhesus e kăsélạ̀j 19
lụ kẹ̆ e nilē lụ, à’ hĕwạ̀. Dzhesus hĕrĕ lụ nạ̀ 20
[ákẹ], “Mi wie iẹ̀-pẹ̄tē hắ dzhè lụ; mi tshọ́ dá
iẹ̀ sinagọg lụ, kẹ̆ tẹmpl lụ mli, hẽ́ni Dzhufoj lụ
ià-a dắ; ni m’ ẹ̆-kẹ̄-kŏ nặko iẹ̀ fifj à’ mli.
Mẹni hĕwạ̀ o bíạ mi? bí mẹjní bŏ m’ tòë [lụ], 21
nặni m’ ẹ̆-kẹ̄ ammẹ; nắ, ammẹ lè nặni mi kẹ́.”
Ni bẹni ẹ̆-wie nẹ̆kẹ̆ [lụ], ọ̆ffisẹ̄foj lụ ’ní dămạ̀shi 22
lụ, à’ tẽ́n ’mạ̀kŏmé gbắ Dzhesus mà, ni e kẹ̄,
Nẹ̆kẹ̆ o hĕrĕ-ạ osặfo-’nŭkpắ lụ nạ̀?” Dzhesus 23
hĕrĕ lụ nạ̀ [ákẹ], “Kẹ̆dzhi m’ ẹ̆-kẹ̄ ẹ́fọng [lụ]
iẽ́ ẹ̆fọng lụ hĕ ọdắse; shi kẹ̆dzhi ŏdzhẹ̀gbàn lụ,

24 mẹnni hĕwạ̀ o tshuà-a mi?" 'Agbẹnnẹ Annas
ẹ̆́-tshŭ́, à' kẹ̆ lụ ẹ̆́-tè Kaiaphas, asặ́fo-'nŭkpặ́ lụ
25 ngạ̀, iẹ̀ kpà mli. Ni Simon Pitr dămạ̀shi e gbŏmạ
e-hẽ̆. Nohĕwạ̀ [lụ], ammẹ kē lụ [ákẹ], "Ani
bŏ̀ hŭ́ dzhé e kăsélạ̀j lụ à' ten mạko dzhí ò?"
26 Eshìünạ̀, ni e kẹ̄, "Mi dzhẹ̄." Osặ́foj-'nŭkpặ́
lụ ñọ̆́dzhj lụ ẹkomẽ̆ (mạni Pitr fŏ̀ e toë lụ
wẽ̆kúñŏ̀) kẹ̄, "Ani m' ẹ́-nà-a o kẹ̆ lụ iẹ̀ tŏ́röm
27 lụ mli?" Pitr shìünạ̀ ẹ̆́kŏng, ni àmrọ̆́ [lụ],
wŭ̀ạ̈ gbẹ̆́.

28 Agbẹnnẹ ammẹ kpặ́lă Dzhesus kẹ̆dzhẹ̀ Kai-
aphas ngạ̀ kẹ̆tē àtẹ̆ng iẹ̆́rĕhẽ̆ lụ, ni màngkẹ̆ dzhi,
ni ammẹ diẹntshẹ̀ [lụ], ammẹ ẹ̆́-iá-a àtẹ̆́ng-
iẹ̆́rĕhẽ̆ lụ, 'ní ammẹ hẽ̆ ặ́ kặ́ wò-mŭ́dzhi; koni
29 ammẹ ñẹ́ amm' 'á iè hĕnạ̀hō lụ. Koni Pilat
dzhèkpŏ tè ammẹ ngạ ni e kẹ̄, Mẹnni săndè ñẹ
30 kẹ̆bà-a iẹ̀ nŭ̀ 'nẹ́ gbẹ̀fặ́?" Ammẹ hĕrĕnạ̀ ammẹ
kẹ̄ lụ [ákẹ] "Dzhē ẹ̆́fọngfēlạ̀ dzhi lụ dzhíkŭlụ,
31 wạ̀ ná-a wạ̀ á-ngạ̀ lụ kẹ̆ hặ́ ò" Kẹ̆kẹ̆ [lụ],
Pilat kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Ñ̄ẹ ngạ̀-a lụ 'ní ñẹ
bŭ̀ lụ ñẹ mlặ́ lụ nà." Nohĕwạ́ [lụ], Dzhufoj
lụ kẹ̄ lụ [ákẹ], "'E-dzha-a ákẹ wạ̀ gbèạ 'mạ̀-
32 kŏ;" (Koni Dzhesus wiemạ̀ lụ 'ní e wie [lụ],
33 ákĕ nặ́ gbĕlĕ 'ní e wá gbŏ́ lụ, á-bàmli.) Koni
Pilat bŏtè átẹ̆ngiẹ̆́rĕhẽ̆ lụ ẹ̆kong, ni e tshẹ̆́
Dzhesus, ni e kẹ̄ lụ [ákẹ], "Ani Dzhufoj lụ à'
34 Mangtshẹ̀ dzhi ò?" Dzhesus hĕrĕ lụ nạ̀ [ákẹ],
"Bŏ̀diẹntshẹ̀ ó hẽ̆ ni o kẹ̄-ạ nj 'nẹ̆́, àlō mẹj-
35 krokomẹ̀j ngạ̀-kẹ̄ ò, iẹ̀ mi hẽ̆? Pilat hĕrĕnạ̀
[ákẹ], "Ani Dzhuñŏ̀ dzhi mi? Bŏ̀diẹntshẹ̀ ó

mang kẹ̆ osặfo-'nŭkpặj lụ ngạ̀ ò hặ mi. Mẹnni 36
ó' fē?" Dzhesus hĕrĕnạ̀ [ákẹ], "Mi màng lụ bẹ̆
dzhè 'nẹ́ hẹ̆; mi jnạ̀ iẹ̀ dzhè 'nẹ̆ mli dzhíkŭlụ, mi
webj lụ wặ wŭ, koni ặ-kặ ngạ̀ mi à' hặ Dzhufoj
lụ; shi ágbẹnnẹ mi jnặ dzhẹ̀-ẹ bíẹ̈." Nohĕwạ̀ 37
[lụ], Pilat kē lụ [ákẹ], "Ni àgbẹnnẹ mangtshẹ̀
dzhi o mặ?" Dzhesus hĕrĕnạ̀ [ákẹ], "Bŏ o kē-ạ
ákẹshi mangtshẹ̀ dzhi mi. Ẹnẹ́ hĕwặ ni à' fặ
mi, ni ẹnẹ́ hĕwạ̀ ni mi bà dzhè lụ mli, koni m'
'á iè ànạ̀kuá lụ odăse. Mẹj fẹj 'ní dzhẹ̀ ănạ̀kuá
lụ hĕ [lụ], nù-ạ mí gbè." Pilat kē lụ [ákẹ], 38
"Mẹnni dzhi ănạ̀kuá?" Ni bẹni ẹ̆-kē ẹnẹ́ [lụ],
è dzhèkpŏ ẹ̆kong kẹ̆ tĕ Dzhufoj lụ à' ngạ̀, ni e
kē ammẹ [ákẹ], "Mi ẹ̆-nà-a ẹ́shà kŏ kŏrā.
Shi ñẹ iẹ̀ kŭsúm ákẹshi mi ngmē mạ̀kome hĕ 39
mi hặ ñẹ̀, iẹ̀ hĕnạ̀hō lụ; nohĕwạ̀ [lụ], ñẹ mī
sŭmạ̀ ákẹ mi ngmẹ̆ Dzhufoj lụ à' Mangtshẹ̀
lụ hĕ mi hặ ñẹ?" Kẹ̆kẹ̆ [lụ], ammẹ fẹj ammẹ 40
bŏ ẹ̆kong, ammẹ kē, "Dzhē nŭ 'nẹ́, shi Barab-
bas! ('Agbẹnnẹ Barabbas [lụ], dzhŭlạ̀ng.)

ITSHO ÑÜNGMÁ-KẸ-NẸHÚ.

NOHEWA [lụ], àgbẹnnẹ Pilat ngạ̀ Dzhesus, ni 1
e zhì lụ. Ni 'nsărafoj lụ ngạ̀ ngmèj gbạ̀ kặklă, kẹ̆ 2
wò e itsho, ni ammẹ kẹ mămặ tshŭrŭ bŭ lụ, Ni
ammẹ kē, O shüiē Dzhufoj lụ à' mangtshẹ̀, ni 3
ammẹ kẹ̆ ammẹ nidzhj tshüia lụ. Nohĕwạ̀ 4
[lụ], Pilat dzhekpŏ ẹ̆kong, ni e kē ammẹ

[ákẹ], "Ná, mi kẹ̆ lụ mī há ñẹ koni ñẹ 'á-lè
5 ákẹ m' ẹ̆-nà-a ẹ́shà kŏ iẹ̀ e mli. 'Agbẹnnẹ
Dzhesus dzhèkpo, ñgmèj-káklă lụ, kẹ mămá
'tshŭrŭ·lụ, iẹ̀ ĕ nạ̀. Ni e kẹ̄ ammẹ [ákẹ],
6 "Ná, nŭ lụ!" Nohĕwạ̀ [lụ], bẹni osáfo-'nu-
kpáj lụ, kẹ̆ ọ̆ffisẹ̀foj lụ, nà lụ [lụ], ammẹ bò,
ammẹ kẹ̄ "Blĕmạ̀-lụ-tshŏnạ̀, Blĕmạ̀-lụ-tshònạ̀!
Pilat kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Ñẹ ngạ̀-a lụ 'ní ñẹ [ñẹ]
blĕ-a-lụ-tshŏnạ̀, shi mi [lụ], m'-ẹ́-nà-a ẹ́shà kŏ
7 iẹ̀ e mli." Dzhufoj lụ hĕrĕ lụ nạ̀ [ákẹ], "Wạ̀
iẹ̀ mlá, ni wạ̀ mlá lụ nà [lụ], ĕ sá ákẹ è gbŏạ,
ákẹshi ĕ fē e-hĕ Ñüngmạ̀ Bí
8 Nohĕwạ̀ [lụ], bẹni Pilat nŭ nŏ wiemạ̀ [lụ],
9 e shĕ gbĕjei fè; Ni e tē atẹ̆ngiĕrĕhĕ lụ ẹ̆kong,
10 ni e kẹ̄ Dzhesus [ákẹ], "Nẹ̀gbẹ̀ o dzhẹ̀?" Shi
Dzhesus há-a lụ nạ̀hĕrĕmạ̀ kŏ. Kẹ̆kẹ̆ [lụ],
Pilat kẹ̄ lụ [ákẹ], "Ani o kẹ̆ mi ẹ̆-wiè-e? 'O
lé ákẹshi mi iẹ̀ hĕgbẹ̀ ákẹ mi blĕ-ạ-ò-tshŏnạ̀, ni
11 ákẹ mi ngmẹ́-ạ-ó-hĕ?" Dzhesus hĕrĕnạ̀ [ákẹ],
"'O bẹ̆ mi hè náko fēmạ̀ hĕgbẹ̀, dzhà à' ngạ̀-há
ŏ kẹ̆dzhẹ̀ nguẹi: nohĕwạ̀ [lụ], mạ̀ni ngạ̀ mi há
12 ŏ [lụ], iẹ̀ ẹ́shăfēmạ̀ tŭtŭ." Ni kẹ̆dzhẹ̀ nŏ nạ̀
[lụ], Pilat táo 'á-ngmẹ́ e hĕ; shi Dzhufoj lụ
bò, kẹ̄ [ákẹ], "Kẹ̆dzhi ò ngmẹ́ nŭ 'nẹ́ hĕ [lụ],
ò dzhé-e Sjsà shiẹntshẹ̀; mạ̀fẹjmạ̀ 'ní fē-ạ̀ e hĕ
mangtshẹ̀ lụ, wié-ạ Sjsá hĕ-ẹ̆fọng."
13 Nohĕwạ̀ [lụ], bẹ̆ni Pilat nŭ nŏ wiemạ [lụ],
e-dzhie Dzhesus kpŏ, ni e hŏ e táshi iẹ̀ atẹ̆ng
bŭ sẹ̀i lụ nạ̀, iẹ̀ hĕ kŏ 'ní à' tshĕ-ạ Tẹ̆kàmạ̀ [lụ],
14 shi iẹ̀ Hibru mli [lụ], Gabbatha. Ni hĕhō

lụ sámạ-kẹ̆-tò [lụ], dzhí; nì kẹ̆bà-a shùandẹ́;
ni e kẹ̄ Dzhufoj lụ [ákẹ] "Ná ñẹ Mantshẹ̀ lụ!
Shi ammẹ bò̆ ammẹ kẹ̄, "'O kẹ̆ lụ á-dzhè wạ̀ 15
nạ̀, ò kẹ̆ lụ á-dzhè wạ̀ nạ̀, blẹ́mạ-lụ-tshò̆nạ̀!
Pilat kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Mi blẹ́ ñẹ Mangtshẹ̀
lụ tshò̆nạ̀?" Osạ́fo-'nŭkpạ́j lụ hĕrĕnạ [ákẹ],
"Wạ̀ bẹ́ Mangtshẹ̀ kŏ [ákẹ] dzhà Sjsà. "Ag- 16
bẹnnẹ nohẹ̀wạ̀ [lụ], e ngạ̀ lụ há ammẹ ákẹ
ammẹ blẹ́-lụ-tshŏnạ̀. Ni ammẹ ngạ̀ Dzhesus
ni ammẹ kpạ́lă lụ kẹ̆tē. Ni lụ [lụ], nạni è-tĕrĕ 17
e nạ̀blĕmạ̀-tsho [lụ], [e] jng ẹ̀tē hẹ́ 'ní à' tshẹ́ạ
itsho-ngŏ-ngŏ-hẹ́, [lụ], ní Hibru mli lụ, à'
tshẹ́-ạ, Gọ̆lgotha; Hẹ́ni ammẹ blẹ́ lụ tshonạ̀ iẹ̀ 18
[lụ], ni mẹj ẹ̀ñạ̀ hú fátà e-hè, 'mạ iẹ̀ ăfá, 'mạ̀
iẹ̀ afá, ni Dzhesus i'ạ́ tẹ́ng.

Ni Pilat ngmà ngmàlụ, ni e ngạ̀-kpẹ̀tẹ̀ nạ̀blĕ- 19
mạ̀tshò lụ nạ̀. Ni ngmàlụ lụ dzhi, "DZHE-
SUS NI DZHẸ NAZARẸTH DZHUFOJ
LỤ 'A' MANGTSHẸ' LỤ." Ni agbẹnnẹ 20
Dzhufoj lụ pj bàkuẹ́ ngmàlụ 'nẹ́; shi hẹ́ ni à'
blẹ́ Dzhesus tshònạ̀ iẹ̀ [lụ], bẹ́nkẹ̀ mang lụ;
nì à' ngmà, iẹ̀ Hibru mli, kẹ̀ Grjk mli, kẹ
Latĭn mli. Koni Dzhufoj lụ à' osạ́fo-'nŭkpạ́j 21
lụ, kẹ̄ Pilat [ákẹ], "Ká ngmà ákẹ, Dzhufoj
lụ à' Mangtshẹ̀ lụ; shi mom ákẹ, è-kẹ̄ ákẹ, Mi
dzhi Dzhufoj lụ à' Mangtshẹ̀ lụ." Pilat hĕrĕnạ̀ 22
[ákẹ], "Nạni mi ẹ̀-ngmà [lụ], mi ẹ̀-ngmà."

Agbẹnnẹ 'nsărăfoj lụ, bẹni ammẹ ẹ̀-blẹ́ Dzhe- 23
sus tshŏnạ̀ [lụ], kạ́lặ e tàlej lụ, ni ammẹ dzhà
mli ẹ̀dzhuẹ̀, 'nsărăfoñò 'kome ẹ̀kome; kẹ e kạ̀to

lụ hű, àgbẹnnẹ kāto lụ tshámạhé bẹ̆ mli, à'-lŏ
24 kẹ̆dzhẹ̆ iteng kẹ̆ íshi; Nohĕwạ [lụ], ammẹ kē
iè ammẹ-diẹntshè ammẹ teng ákẹ, "Ñẹ kă há
wạ gbá mli, shi há wạ á-fọ̀ nạ oshíkì 'mạ nạ́ 'ní
wá dzhi:" (koni nạni á-ngmà [lụ], á-bàmli, 'ní
kē ákẹshi, "Ammẹ dzhà m' tàlej lụ à' mli, ni
m' kāto lụ ammẹ fọ̀ nạ oshíkì.) Nohĕwạ [lụ],
nj 'nẹ́ [lụ], 'nsărăfoj lụ fē.
25 `Agbẹnnẹ è ñẹ̀, kẹ e ñẹ̀ ñẹ̀mijo lụ, Mari, Kleo-
pas ngà lụ, kẹ̆ Mari Magdalẹn, dămạ Dzhesus
26 nạblémạtshŏ lụ màsẹ́i. Nohĕwạ̀ [lụ], bẹni
Dzhesus nà e ñẹ̀, kẹ̆ kăsélạ lụ mạ hĕ 'ní è dạ-ạ
[lụ], dămạshi [lụ], è kē e ñẹ̀ [ákẹ], "Jō,
27 kuẹ̆mạ́ ó bi!" Koni è kē kăsélạ lụ hű [ákẹ],
"Kuẹ̆mạ́ ò ñẹ̀! Ni kẹ̆dzhẹ̀ no bè nạ [lụ], nò
kăsẹ́lạ lụ ngạ lụ kẹ̆tē lụdiẹntshẹ e wè.
28 Enẹ́ sẹ̀ [lụ], Dzhesus, nạni è lè ákẹ àgbẹnnẹ
á-gbè nj fẹj nà [lụ], koni ákẹshi nạni á-ngmà
29 lụ 'á-bàmli [lụ], kē, "Kŭmái mī iè mi." `Ag-
bẹnnẹ nạ́ tá dzhẹ́i kẹ̀ è mli vingă ŏbọ́; ni
ammẹ wŏ spụndzh obọ kẹ vingă, ni ammẹ
30 ngạ mà hüssọ̆p nà, kẹ̆ sà-e-nà. Nohĕwạ [lụ],
bẹni Dzhesus ẹ́-hé vingă lụ, è kē, 'A-gbènā; ni
31 e bà e itsho shì, ni e ngạ mūmạ lụ e há. Dzhufoj
lụ, ákẹshi Sámạ-kẹ̆-tō lụ dzhi [lụ], koni gbặ-
mạtshej lụ á-ká hì nạblémạtsho lụ nạ iè Sab-
bath-gbì lụ nạ [lụ] (shi nò Sabbath-gbì lụ,
gbi wŭlŭ,) bà Pilat ákẹ á-kŭmạ ammẹ nàdzhj lụ
32 koni á-dzhie ammẹ. Kẹ̆kẹ̆ [lụ], nsărăfoj lụ
bà, ni ammẹ kŭmạ tshűtshű mạ [lụ], nàdzhj lụ

lụ, kẹ̆ mạkome lụ ’ní àblẽ́lụtshŏnạ à’ fẫtà e-hẽ̀
[lụ]. Shi bẹni ammẹ shẹ̀ Dzhesus nạ̀, ni 33
ammẹ nà ạ́kẹ ẹ̃́-gbɔ̃́ mɔ̃́mŏ [lụ], ammẹ kŭmạ́-ạ
e nadzhj [lụ]; Shi ’nsărăfoj lụ à’ tẽ́n mạ̀kome 34
kẹ̆ gălí-tsho-kăkădẫng gbũ̀ e màsẽ́i, ni amrọ̃́
[lụ], lẫ kẹ̆ nũ̀ dzhẹ̀ mli hɔ̃̀. Ni mạni nà lụ 35
iè-odẫse, ni e ’dẫse lụ ănạ̀kuáng; ni e lè ákẹ
[e] kẹ̄ ănạ̀kuá koni ńẹ hẽ́ ńẹ ié. Shi à’-fe nj 36
’nẹ̃́ koni nani ẫ-ngmà [lụ] ẫ-bàmli, [ákẹ],
“’A-kũ̀ng e hè wṹ ’kŏmẽ́.” Ni ẫsá ngmàlụ 37
krɔ̃́kŏ hṹ kẹ̄, “Ammẹ wẫ kuẹ́ mạni ammẹ gbũ̀
[lụ] nạ̀.”

Ni enẹ́ sẹ̀ [lụ], Dzhosẹph [’ní] dzhẹ̀ Ari- 38
mathea, (Dzhesus kăsẹ́lạ̀, shi, Dzhufoj lụ à’
shẽ́mạ̀ hĕwạ̀ [lụ], ngā mli [ni e dzhí]) bà Pilat
ạ́kẹ ẫ-hẫ ẹ̃́-dzhie Dzhesus gbặmạ̀tshɔ̃̀ lụ kẹ̃́-iá;
ni Pilat hẫ lụ hẽ̀gbẹ̀. Nohĕwạ̀ [lụ], e bà, ni e
bà ngạ̀ Dzhesus gbặmạ̀-tshɔ̃̀ lụ. Ni ẫsá Niko- 39
djmụs hṹ bà (mạni tshṹtshṹ lụ ĕ bà Dzhesus
ngạ̀ ńiọng [lụ]) nì e kẹ̆ mụrh kẹ aloës ’ní
á-fṹtŭ bà, wá fē poundj ŏhẫ. Ḳoni ammẹ ngạ̀ 40
Dzhesus gbămạ̀-tshɔ̃̀ lụ, ni ammẹ fĩ̀mạ̀ iẹ̀ klălẫj
à’ mli kẹ̆ tshŭfẫj lụ, ákẹ bẹni Dzhufoj lụ fēạ
fũ̀-ạ [lụ]. ’Agbẹnnẹ hẽ́ni à’ blẽ́ lụ tshŏnạ̀ iẹ̀ 41
[lụ], tɔ̃́rŏm iẹ̀ dzhẽ́i; ni iẹ̀ tɔ̃́rŏm lụ mli [lụ], fũ̀hẽ́
ḥẽ̀-e iẹ̀, nạ́ mli ’ní à’ kẹ̆ gbặmạ̀ ẹ̃́-ngmẹkɔ̃̀ pẹ̃́ng.
Nohĕwạ̀ [lụ], dzhẹi ammẹ ngạ̀ Dzhesus ammẹ 42
ngmẹ̀, ákẹshi Dzhufoj lụ à’ sámạ̀-kẹ̆-tō-gbì lụ
hĕwạ̀; shi fũ̀hẹ̃́ lụ bẹ̃́nkẹ̀.

ITSHO ÑÜNGMÁJ-ẸÑẠ.

1 Ótshi lụ gbi tshűtshű lụ nạ̀ [lụ], mrắ [lụ],
Mari Magdalẹn, bẹni dűng i'ạ́ lốlŏ [lụ], bà
fùhế lụ hề, ni è-nà ákẹ á-dzhie tẹ̃ lụ kẹ̃dzhẹ̀
2 fùhế lụ. Kẹ̆kẹ̆ [lụ], è shắfoe ni e bà Simon
Pitr, kẹ̆ kắsélạ̀ 'kome lụ 'ní Dzhesus dạ̀ e hề
[lụ] ngạ̀, nì e kē ammẹ [ákẹ], "Ammẹ ẹ́-dzhie
Nimtshạ̀ lụ kẹ̃dzhẹ̀ fùhế lụ mli, nì wạ̀ lé hế ní
3 ammẹ kẹ̆ lụ ẹ́-ngmẹ̀." Nohĕwạ̀ [lụ], Pitr
dzhekpŏ kẹ̆ nò kăsélạ̀ mạ̀kome lụ, ni ammẹ bà
4 fùhế lụ hề. Ni ammẹ j-ẹ́ñạ̀ lụ ammẹ hiẹ́fòe;
ni kăsélạ̀ mạ̀'kŏmé lụ hŏ Pitr nà, ni e bà fùhế
5 lụ hề tshűtshű. Ni e kốtòshi [lụ], è nà klălắj
6 lụ dzhŏrŏshi; tshàbẹ̆lẹ̆ ẹ́-ià-a mli. 'Agbẹnnẹ
Simon Pitr ñiẹ è sẹ̀ bà, ni ẹ tè fùhế lụ mli, ni
7 è nà klălắj lụ dzhŏrŏshì; Ní tốwŭlŭ lụ 'ní fì e
itsho lụ, kẹ ătặlej lụ kắ-a-shì, shiắ-kűtằ ni e
8 'kome è kắshi. 'Agbẹnnẹ kăsélạ̀ mạ̀kome lụ,
mạni tshűtshű shẹ̀ fùhế lụ hế [lụ], tè mli,
9 ni e nà, nì è hế-è-iè. Shi àgbẹnnẹ ammẹ ná-
kŏ ammẹ ẹ́-lè nạni-ắ-ngmà [lụ], ákẹshi gbì ni
10 dzi gbj ẹ̆tẹ̄ lụ dzhà e teshi ẹ́kong. 'Agbẹnnẹ
kăsélạj lụ jng ẹ́kong kẹ̆tē ammẹ diẹntshẹ̀ ammẹ
wề.

11 Shi Mari dămạ̀ gbẹ̀sẹ̀ iẹ̀ fùhế lụ hề, è-e fó;
ni bẹni è fốạ [lụ], e kốtŏshì iẹ̀ fùhế lụ mli;
12 Ni è nà angẹlj ẹ́ñạ̀ iẹ̀ ẹ̆jẹ́ng mli tărăshi 'mạ-

'kŏmé iẹ̀ itsho lụ, nì 'mạ̀'kŏmé iẹ̀ nadzhj à' shi
iẹ̀ hẹ̌ni Dzhesus gbạ̌mạ̀tshò lụ ẹ̌-kắ [lụ]. Ni 13
ammẹ kẹ̄ lụ [ákẹ], "Jō, mẹnni hĕwạ̀ ò fŏạ?"
E kē ammẹ [ákẹ] "'Akẹshi ammẹ ẹ̌-ngạ̀ mi
Nimtshạ̌ kẹ̌tẹ̄, ni mi lẽ hẽni ammẹ kẹ̆ lụ
ẹ̌-ngmẹ̀." Ni bẹnni ẹ̌-kẹ̄ nẹ̀kẹ̆ [lụ], è kŭ-e-sẹ̀ 14
ni e na Dzhesus dămạ̀shi, ni è-lẽ ákẹ Dzhesus
dzhi. Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], "Jō, mẹnni hĕwạ̀ 15
ò fŏ-ạ? nắmạ̀ ò ťáo-ạ̀?" Ni, nạ̌ni è-sŭsŭạ
ákẹshi ťŏrŏmsálạ̀ lụ dzi lụ [lụ], è kẹ̄ lụ [ákẹ],
"Oura, kẹ̌dzhi ŏ-wŏ lụ kẹ̌dzhẹ̀ bíẹ̀ [lụ], kẹ̄mạ̀
mi hẽni o kẹ̆ lụ ẹ̌-ngmẹ̀, koni m' 'á ngạ̀ lụ kẹ̌
ià." Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], "Mari." 'E-tshọ̌ 16
e-he, ni e kẹ̄ lụ [ákẹ], "Rabboni;" ('ni dzhi
ake à-kẹạ [ákẹ], Nímtshạ̌.) Dzhesus kẹ̄ lụ 17
[ákẹ], Kắ tằ mihẽ; shi mi nắ kò m' 'á-tĕshì kẹ̆
ià mi Tshẹ̀ ngạ̀; shi iá-a mi ñẹ̀mimẹ̀j lụ à' ngạ,
ni kẹ̄mạ̀ ammẹ ákẹshi, "Mī ťẽshi kẹ́ ià mi
Tshẹ̀, kẹ ñẹ̀ [hŭ] ñẹ Tshẹ̀ ngạ; kẹ̆ mi Ñüng-
mạ̀, kẹ̆ ñẹ [hŭ] ñẹ Ñüngmạ̀." Mari Magdalẹn 18
bà kẹ̄ kắsélạ̀j lụ ákẹ ẹ̀-nà Nimtshạ̌ lụ, ni ẹ̌-wie
nj 'nẹ̌ ẹ̌-kẹ̄ lụ.

Agbẹnnẹ nò gbì lụ nạ̀ nạ̌n iẹ̀ gbẹ̌kẹ̆ [lụ], ní 19
dzhi ŏtshi lụ gbì tshŭtshŭ lụ nạ̀ [lụ], bẹni,
Dzhufoj lụ à' shẽmạ̀ hĕwạ̀ [lụ], ắ-ngămạ̀ shẹ̌nāj
lụ, iẹ̀ hẽni kăselạ̀j lụ ẹ̌-bu-a ammẹ nà iẹ̀ [lụ],
Dzhesus bà, ni e dămạ̀ ammẹ ťẽng, ni e kẹ̄
ammẹ [ákẹ], "Dzhạ̀lụ ắ-bà ñẹ ngạ̀." Ni bẹni 20
ẹ̌-kẹ̄ nakai [lụ], è tshọ́ ammẹ è nĭdzhj lụ kẹ̆ è
nằdzhj lụ. Kẹ̌kẹ̆ [lụ], bẹni ammẹ nà Nim-

21 tshạ̀ lụ, kăsélạ̀j lụ ạ̀' mjshẹ̀. Koni e kẹ̄ ammẹ
ẹ̀kong [ákẹ], "Dzhạ̀lụ ạ́-bà ñẹ ngạ̀; ákẹ bẹni
mi Tshẹ̀ ẹ̆-tshū́ mi [lụ], nakai mi tshū́ạ ñẹ."
22 Ni bẹni ẹ̆ kẹ̄ ẹ́nẹ́ [lụ], è mù shue ammẹ nạ̀, ni
e kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Ñẹ hẹ̆-a Mūmạ̀ Krọng-
23 krọng lụ. Mạfẹ́jmạ éshàfemạj 'ní ñẹ wạ́ ngặ-
kè [lụ], ạ́-ngặ-kè ammẹ; ni mạ̀fẹjmạ̀ nạ́shạ-
fēmạ̀j 'ní ñẹ kẹ̀ 'á tò [lụ], ạ́-ngặ-tò."
24 "Shi Thọ̆mas, ñüngmạ́-k'-ẹ́ñạ̀ lụ·ạ̀' ten mạ̀-
kome [lụ], 'ní ạ̀' tshẹạ Didimụs [lụ], kẹ̆ ammẹ
25 bẹ̆, bẹni Dzhesus bà lụ. Nohẽ̆wạ̀ [lụ], kăsélạ̀j
lụ mẹjkŏmẹj lụ kẹ̄ lụ [ákẹ], "Wạ̀ ẹ̣-nà Ní̆m-
tshạ̀ lụ." Shi è kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Dzhà mi
nà iẹ̀ e nidzhj lụ ạ̀' mli lụ plẹ̄kōj lụ ạ̀' nāgbẹ̀
lụ, ni mi kẹ̆ mi wàö wŏ kplẹ̄kōj lụ ạ̀' nadzhj lụ
ạ̀' mli [lụ], ni mi kẹ̆ mi nine hặ e màsẹ̆i lụ, dạ́-
ni m' 'á hẹ̆ m' 'á iè."
26 Ni gbj kpā̃ñọ̀ sẹ̀ lụ, e kăsélạ̀j lụ iẹ̀ shia ẹ́kong,
ni Thŏmas kẹ̆ ammẹ iẹ̀, Dzhesus bà, shẹ̆nạ̀j
27 lụ ẹ̣-ngă-mạ̀, ni e dămạ̀ ammẹ tẽ́ng, ni e kẹ̄,
"Dzhạ̀lụ á-bà ñẹ̀ ngạ̀ "Koni è kẹ̄ Thọ̆mas
[ákẹ], "Shiẹmặ ŏ wàö, 'ní ó 'nà mi nidzhj lụ;
ni shiemặ ó ninè 'ní ò kẹ̆ hặ mi màsẹ̆i lụ mli;
28 ni kạ́ dzhè-nguándẽ̆, shi hẹ̆-ó-iè." Ni Thọ̆mas
hĕrĕnạ̀ e kẹ̄ lụ [ákẹ], "Mi Ní̆mtshặ, kẹ̆ mi
29 Ñüngmạ̀." Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ], Thọ̆mas,
Akẹshi ó 'nà mi hĕwạ̀ ni ŏ hẹ̆-ó-iè; ạ́-dzhạ
mẹjni ẹ́-nàkŏ mi, ni ammẹ ẹ̆-hè-ẹ̆-iè lụ.
30 Ni okạ́dj krŏkŏ pj Dzhesus fē krẹ̀dẹ̄ iẹ̀ e kă-
sélạ̀j lụ ạ̀' hiẹ, 'ní ạ́-ngmạ́-kŏ iẹ̀ wulo 'nẹ̆ mli;

Shi à'-ngmà énẹ̀mẹ̀j koni ñẹ hẽ́-ñẹ-iè ákẹshi 31
Dzhesus dzhi Krist lụ, Ñüngmạ̀ Bi lụ; ni koni,
nạ́ni ñẹ hẽ́ạ-ñẹ-iè-ạ [lụ], ñẹ wā́ nā́ hiẹkā́mạ iẹ̀ e
gbẽ́i hĕwạ̀.

ITSHO ÑÜNGMÁJ-Ẹ̀ÑẠ̀-K'-Ẹ́KOMÉ.

Nj 'nẽ́ à' sẹ̀ [lụ], Dzhesus ngạ̀ e-hè tshọ́ kăsé- 1
lạ̀j lụ iẹ̀ Tiberias 'ngshạ̀ lụ hẽ̀; ni nẽ́kẽ̀ e ngạ̀
e-hè tshọ́ ammẹ. Simon Pitr, kẽ̀ Thõ̀mas 'ní 2
à' tshẽ́-ạ Didimụs, kẽ̀ Nathanaẹl 'ní dzhẹ̀ Kana
iẹ̀ Galilj [lụ], kẽ̀ Zebedj bj lụ, kẽ̀ kăsélạ̀j mẹj-
ẹñạ̀ hṹ, iẹ̀ hẽ́kõmé. Simon Pitr kē ammẹ ákẹ, 3
"Mī ià 'ngshạ̀lō-mā̀mā̀." Ammẹ kē lụ [ákẹ],
Wà hṹ wạ̀ kẽ̀ ò mī ià." Ammẹ jng, ni ammẹ
bṍtè lẽ̀lẽ̀ mli ămrṍ, ni no ñiọng lụ mli [lụ],
ammẹ mā̀-ạ nā̀ko. Shi ágbẹnnẹ bẹni dzhè-ẽ́- 4
tshẽ́rĕ [lụ], Dzhesus dămạ̀ 'ngshạ̀nā lụ; shi
kăsélạ̀j lụ lẽ́ ákẹ Dzhesus dzhi. Koni Dzhesus 5
kē ammẹ [ákẹ], "Bj, ñẹ iẹ̀ lō kṍ?" Ammẹ
hĕrĕ lụ nạ̀ [ákẹ], "Dăbí." Ni e kē ammẹ 6
[ákẹ], "Ñẹ fõ̀-a iā́ lụ iẹ̀ lẽ̀lẽ̀ lụ nine-dzhõ̀rọ̀ nạ̀,
ni ñẹ wā́ nà." Nohĕwạ̀ [lụ], ammẹ fõ̀, ni àg-
bẹnnẹ, loj pj lụ hĕwạ̀ [lụ], ammẹ ñé-ẹ ammẹ
'gbā̀lă. Nohĕwạ̀ [lụ], nò kăsélạ̀ lụ, 'mạ̀ hẽ̀ ní 7
Dzhesus dā̀ [lụ], kē Pitr [ákẹ], "Nĭmtshạ̀ lụ
dzhí. Agbẽ̀nnẽ̀ nạni Simon Pitr nù ákẹ Nĭm-
tshạ̀ lụ dzhí [lụ], e mìä e wũ̀lạ̀j à' mā̀mā́ lụ,
(shi kũ̀lụ e iẹ̀ iā́iā́i,) ni e gbẽ́ n'gshạ̀ lụ mli.

8 Ni kăsélạ̀j mẹjkomẹj lụ, bà iẹ̀ lẹ̆lẹ̆ fio mli, (shi
ammẹ kẹ̆ shipọng dzhẹ̆kẹ̄-ẹ, shi wằ fēá kẹ kübitj
ohằj-ẹ̆ñạ̀ 'lō nặ,) ni ammẹ gbằlă-a iá lụ kẹ̆ loj
9 lụ. Ni ammẹ shẹ̀ shipọng kẹ̆kẹ̆ [lụ], ammẹ
nà ngằj à' là iẹ̀ dzhẹ́i, ni loj dzhŏrŏ nạ̀ kẹ̆ kŏm.
10 Dzhesus kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Ñ̄ẹ kẹ̀ loj lụ 'ní ñẹ
11 ẹ́-ngạ̀ ágbẹ̆nnẹ̆ [lụ], ẹ̆ko 'á-bạ̀." Simon Pitr
kŭạ, ni è gbằlă iá lụ kẹ̆tẹ̀ shipọng, kẹ̀ e mli lòj
wŭdzhj obọ̆, óhằ kẹ̆ ñüngmằj-ẹnŭmạ̀-kẹ̀-ẹ̆tẹ; ni
12 nạni pj nẹ̆kẹ̆ i'ạ́ mli [lụ], iá lụ gbằ-a. Dzhesus
kẹ̄ ammẹ [ákẹ], "Ñ̄ẹ bằ iè-a-nj." Ni kăsélạ̀j
lụ à' tĕn mạ̀ko ñiẹ́-ẹ 'á-bí lụ, [ákẹ] "Nằmạ̀
dzhí ò?" shi ammẹ lè ákẹ Nĭmtshạ̀ lụ 'ng.
13 'Agbẹnnẹ Dzhesus bà, ni e kặ kŏm, ni e hằ
14 ammẹ, kẹ lo hŭ. Agbẹnnẹ ẹ̀nẹ́ dzhí shj ẹ̆tẹ̆
'ní Dzhesus ngạ̀ e hẽ̀ tshọ́ e kăsélạ̀j lụ bẹni
ẹ̆-tẽ̀shi kẹ̆dzhẹ̀ gbŏhj-à'-dzhè sẹ̄ [lụ].

15 Koni bẹni ammẹ ẹ̆-iè-nj [lụ], Dzhesus kẹ̄
Simon Pitr [ákẹ], "Simon, Dzhona bí, ò dặ-
mi-hẽ̀ fe ẹ̆nẹ́mẹ̀j? E kẹ̄ lụ [ákẹ], "Hẹ́, [mi]
Nimtshặ; o lè ákẹ mī-dặ-ŏ-hẹ̀." E kẹ̄ lụ [ákẹ],
16 "Lẹ́ mi tōj lụ." E kẹ̄ lụ ẹ̆kong shj ẹñạ̀ [ákẹ],
"Simon, Dzhona bí, ò dặ mi hẽ̀?" E kẹ̄ lụ
[ákẹ], "Hẹ́ [mi] Nimtshằ; o lè ákẹ mī dặ-ŏ-
17 hẽ̀? E kẹ̄ lụ [ákẹ], "Lé mi tòj lụ." E kẹ̄ lụ
shj ẹ̆tẹ̆, [ákẹ], "Simon, Dzhona bí, ò dặ-mi-hẹ̀?
Pitr kặmằbẹ̆ ákẹshi e kẹ̄ lụ shj ẹ̆tẹ̆ [ákẹ], "O
dặ-mi-hẽ̀?" ni e kẹ̄ lụ [ákẹ], "Ourà, o lè
nj piā; o lè ákẹshi mī dặ-ŏ-hẽ̀. Dzhesus
18 kẹ̄ lụ ákẹ "Lẹ́ mi tòj lụ." Lẹ̄lẹng, lẹ̄lẹng, mi

kẹ̄ạ ò [ákẹ], "Bẹni o dzhí oblằñồ [lụ], bồ-
dieṇtshẹ̀ ò mìä ố-hề, ni ò ñiẹ hẽ́fẹjhẽ́ 'ní o sŭ-
mạ̀-ạ; shi bẹni ồ wắ gbạ̀ [lụ], o wá shiẹ ố
nidzhj ni 'mạ̀krốkŏ wắ mìä ò, ni à' kẽ̀ ồ wắ tẽ̀
hẽ́ 'ní ồ sŭmạ́-ạ̀ ákẹ ò ià-a." Ni ẹ̆né [lụ] e kẹ̄ 19
kẹ̀ tshọ́ nắ gbĕlĕ 'ní è kẽ̀ wắ wố N̄üngmạ̀ hề
nạ̀. Ni bẹni ẹ̃́-kẹ̄ ẹ̆nẹ́ [lụ], e kẹ̄ lụ [ákẹ],
"N̄iemắ mi sẹ̄." Kĕkĕ [lụ], Pitr tshọ́-ạ e-hẹ̆ 20
[lụ, è] nà kăsélạ̀ lụ 'ni Dzhesus dạ̀ e-hề [lụ]
ñiẹsẹ̀, mắni sá kpắsà Dzhesus tshĩ́tshĩ̀ nạ̀ iẹ̀ njiẽ́rĕ
[lụ], 'ni [è], kẹ̄ "Oura tẽ́ 'mạ̀ ní dzhi 'mạ̀ní
tshọ́-ạ ó sẹ̀-gbẹ̀ lụ?" Pitr, nà-a lụ [lụ], e kẹ̄ 21
Dzhesus [ákẹ] "Oura, ni mẹnni 'mạ̀nẹ́ wắ fē?" 22
Dzhesus kẹ̄ lụ [ákẹ] "Kẹ̃́dzhi mī sŭmạ̀ ákẹ ẹ̃́-
hishi kẹ̆bashí mi bà-a-bè [lụ], ố hề-săndè mẹnni
dzhí nồ? Bồ [lụ] ñiẹmắ mi sè." Kẹ̆kẹ̆ [lụ], 23
gbề 'nẹ̃́ dzhĕkpò iẹ̀ ñẽ̀mímẹ̀j lụ à'tẽ́ng, ákẹshi
nồ kăsélạ̀ lụ gbống; tshắbẹ̃́lẹ̀ Dzhesus ẹ̃́-kẹ̄-ẹ lụ
[ákẹ], "'E gbống;" shi, "Kẹ̃́dzhi mī sŭmạ̀ ákẹ
ẹ̃́-hìshi kẹ̆băshí mi bà-a-bè [lụ], o hề-sằndè
mẹnni dzhi nồ? "Enẹ̃́ dzhi kăsélạ̀ lụ 'ní iè-ạ 24
nj nẹ́ à' nạ̀ ŏdắse lụ, ni ề ngmà nj né [lụ]; ni
wạ̀ lè ákẹshi è 'dắse lụ ănạ̀kuá 'ng. Ni nj 25
krốkŏ pj hṹ iẹ̀ 'ni Dzhesus fē, 'ni kẹ̃́dzhi à'-
ngmà fẹj [lụ], mī sṹsŭ ákẹ dzhè lụ diẹntshè
tẽ́tĕ ñẽ̀ng á-iè bṹkùj lụ 'ní kằlụ̆ à' wắ ngmà
[lụ]. Hiao.